I. IGIROŞIANU

NELINIŞTI

KRAFFT & DROTLEFF S. A. SIBIU
1936

I. IGIROŞIANU

NELINIŞTI

KRAFFT & DROTLEFF S. A. SIBIU
1936

Romanul acesta a fost scris în 1928, premiat în 1931 sub titlul „Şi pe urmă" şi complectat în 1933.

Lama fină a cuțitului, mânuit cu o atenție ce trăda indiferența cuvintelor arar și mașinal schimbate, aluneca ușor sub pielea catifelată a caisei încă argintată de bruma străveziilor bucăți de ghiață care pluteau printre frunzele așezate cu grijă în banala fructieră de restaurant. Oțelul, în croirea drumului său, perla marginile fâșiei desprinse cu stropi acizi, țâșniți din carnea fructului mustos.

Dar dintr'odată se opri.

Șerban întorsese brusc capul.

— Am spus oare o enormitate? — întrebă Cora surâzând: un surâs în care se citea ușor neliniștea îndoielii.

— Nu, dimpotrivă.

— Și asta te surprinde?

O vagă ezitare:

— Mărturisesc că da.

— Presupun că o să găseşti foarte firesc să pretind justificarea acestei surprinderi — insistă ea.

Ezitarea lui fu mai pronunţată.

— Justificarea ar fi puţin periculoasă.

— Pentru cine?

— Pentru mine, bine înţeles.

— Bine înţeles?

— De sigur: este o justificare cu dublu tăiş. Pe de o parte e neîndoios că te-ar măguli, dar pe de alta e poate tot atât de neîndoios că mica d-tale vanitate feminină ar fi puţin, puţin... şifonată.

— Totuşi din moment ce...

— Cora, vrei să fii aşa drăguţă să-mi treci fructiera?

Glasul ei limpede în care pândeau, abia reţinute, reconfortante izbucniri de râs, glas de fetiţă veselă, în orice moment gata să cânte şi să danseze, se izbi surd de vocea domoală, cu tonul neglijent — într'adevăr neglijent sau numai în aparenţă? — a lui Radu care şi întinsese mâna pentru a primi vasul de cristal. O imperceptibilă tresărire făcu să alunece mai mult vulpea argintie pe umărul prea fraged. Privirea bănuitoare i se îndreptă cercetător spre celălalt capăt al mesei. Pentru ce i se adresase tocmai ei?

Nu cumva voia să-i amintească prezenţa, mai mult chiar, existenţa lui, a bărbatului? Avea nevoie într'adevăr de fructe? Işi începea tocmai, cafeaua.

Aşa dar...

Petala albă a unui trandafir, cu care se juca de un moment, se înegri deodată, acoperită de seva ţâşnită sub presiunea nervoasă a degetelor.

In mod obscur, Şerban avu intuiţia a ceva turbure pe care nu încercă să şi-l desluşească. Radu rămăsese cu mâna întinsă şi, deşi totul nu durase nici un sfert de secundă, Şerban simţi el, cel dintâi, penibilul ridicolului de care de sigur Radu nu şi-ar fi dat seamă. Având totuşi siguranţa că în chiar acea clipă o va auzi spunând, cu tonul cel mai natural: „Da, Radule, numaidecât", preveni gestul Corei şi trecu el fructiera, cu toate că se găsea mult prea departe de el pentru ca gestul să mai pară firesc.

— Nimic nu-ţi scapă! — murmură ea mai mult pentru sine, cu sentimentul de jenă nedefinită ce îţi strecoară ideea că întâmplarea a deschis dintr'odată unui străin o fereastră a intimităţii tale, idee care, fără să vrea, însă, ilogic şi absurd, o făcu să surâdă.

— De unde ştii?

— Am văzut din privire. Să te fereşti. Ai o privire prea guralivă. Uneori poate să fie primejdios.

Ca şi cum s'ar fi grăbit să-i urmeze sfatul, Şerban

plecă ochii şi lama de oţel îşi reluă şerpuirea sub pielea catifelată a caisei de pe care bruma se evaporase.

O tăcere.

— Şi . . . justificarea?

— Justificarea? Pentru altădată.

— Iţi prepari efectul?

— De vreme ce nu apar niciodată pe scenă ca d-ta, am dreptul să fiu puţin cabotin.

Cuţitul alunecă în gol: caisa, complect curăţită, exala parfumul cărnii îmbietoare. O crispare reflexă a maxilarului îl făcu pe Şerban să-i presimtă gustul. Totuşi o lăsă pe farfurie şi reîncepu cu o alta operaţia voluntar migăloasă a curăţitului. Preocuparea aparentă a acestei operaţii îl putea scuti de iniţiativa unei conversaţii mai puţin oarecare, riscând să scrijelească rugina indolenţei îngrijorătoare în care, de câtăva vreme, simţea, cu o stranie voluptate, scufundându-se, în fiecare zi tot mai adânc, întreaga-i fiinţă. Şi apoi, după liniştea dela ţară, de unde sosise în chiar ziua aceea, auzul lui avid de măruntele sgomote familiare trădând intimitatea, secreta personalitate a unui oraş mare, descoperea o plăcere deosebită în conversaţia aceasta în linii frânte, ce nu risca să ducă absolut niciunde. Conversaţie întretăiată de tăceri în care se infiltra, insinuantă, rumoarea con-

fuză de restaurant, înăbuşită de orchestră, şi — în pauze — de afară, peste zidul acoperit de verdeaţă al grădinei de vară, ecoul străzii: sirene de automobile, clopote din ce în ce mai rare ale ultimelor tramvaie, huruit surd de camioane, crâmpeie nedeslüşite de voci ce veneau în răbufniri mai violente; tot ceea ce fusese, de atâtea ori, cadru inconsistent şi totuşi real al atâtor momente ale căror închegări crezuse că vor rămâne luminoase puncte de reper şi apoi se pierduseră într'un uniform cenuşiu şters. Cadru de care îşi dăduse seama, în copleşitoarea singurătate dela ţară, cât îi este de drag, ca ceva făcând parte integrantă din vieaţa lui.

Vieaţa lui...

Lama cuţitului se opri iar.

Sub lumina becurilor puternice, umbra nestatornică a sprâncenelor, brusc îmbinate, puse dintr'odată un accent grav pe neliniştea ce pâlpâia nesigur în pupilele rămase ţintuite o clipă pe un punct invizibil de pe masă.

Dar se scutură.

Işi ridică ochii şi cuprinse cu privirea grădina unde venea pentru prima oară, grădina cu renumele de aci înainte asigurat de vecinătatea, graţie căreia la mesele neîncăpătoare supa tot ce are Bucureştiul conuscut. Se inaugurase în seara aceea realizarea unei

iniţiative din cele mai fericite: un teatru de cartier. Şi trupa solidă, alcătuită din vedete, oferise un spectacol excelent, primit cu surprinzător sincer entusiasm de către publicul blazat al premierelor. Direcţiunea oferise un banchet la care nu se rostise nici un discurs şi astfel masa se sfârşea într'o atmosferă cu adevărat caldă, totul având aerul unui supeu „par-petites tables".

In faţa a tot ce era cordial, viu şi intens în această atmosferă, Şerban o clipă recunoscu curgându-i molcomitor în nervi ceva din sensaţia inevitabil încercată de cineva ce se simte la adăpost — fie şi trecător — de o ploaie şuruind necontenit, exasperant, pe geamuri aburite dincolo de cari s'ar întinde noaptea şi pustiul. Sensaţie, de care nu era străină nici naiva mulţumire de a regăsi dintr'odată toate aceste figuri cunoscute pe care contactul, chiar întâmplător, ajunge să ţi le facă familiare încât, deşi indiferente, să-ţi procure plăcere reîntâlnindu-le după mai multă vreme.

Puse cuţitul jos şi îşi şterse cu grijă cele câteva picături de must de pe mână, încercând să redevie atent la ce se vorbea.

Cora, într'o franţuzească ireproşabilă, discuta aprins cu jurnalistul olandez în trecere prin Bucureşti, aşezat în faţa ei, despre genul dramatic lansat de Henri Ghéon.

Pentru a doua oară Şerban fu surprins.

Avusese întotdeauna despre ea o idee mediocră, sau mai exact, nici un fel de idee. O văzuse jucând rar, şi întotdeauna în roluri de fetiţă — cărora părea să fie predestinată de statura-i măruntă şi înfăţişarea de copil delicat — roluri ingrate ce trec neobservate, nefăcând pe nimeni să se gândească la tot ceea ce cere un astfel de rol pentru a fi bine jucat. O cunoscuse abia în seara aceea căci nu o întâlnise niciodată în lume, în localurile elegante, la ceaiurile pe care le frecventau artistele ce, odată grima luată, deveneau femei de lume. O ţinuse drept o actriţă corectă, incapabilă însă de a aduce o individualitate pe scenă, tot jocul ei fiind produsul lecţiilor dela conservator sau indicaţiilor regisorului.

Niciodată nu şi-ar fi închipuit că, dimpotrivă, în strengăriţa aceea mică se ascundea o personalitate bine definită, personalitatea aceea revelată brusc în anumite împrejurări datorită unei priviri, unui gest, unei simple fraze sau unei tăceri.

Insăşi remarca de adineaori, care îl făcuse pe Şerban să întoarcă dintr'odată capul, dovedea o acuitate de spirit subtilă, o inteligenţă suplă, afinată de cultură.

Şerban surâse invizibilului.

Deşi desluşea în sine o vagă teamă de noutatea

reprezentată pentru el de fetiţa aceasta, deşi îi rătăcea prin gânduri acel „la ce bun“ pe care începuse să şi-l pună prea des, totuşi îl tenta ideea de a întârzia o clipă şi a se lăsa furat de farmecul acestei noutăţi, atrăgătoare prin primejdia multiplelor perspective înclinate pe care poţi atât de uşor să aluneci.

— Radule...

Vocea şi privirea ei erau pline de o sinceră solicitudine, de care Şerban fu uşor nedumerit.

— Nu, nimic; sunt puţin obosit. Decorurile acelea, care au trebuit să fie gata astă seară...

— Vrei să mergem?

— Dar o să mergem cu toţii, — spuse altcineva.

Se făcuse într'adevăr târziu. Orchestra plecase de mult şi grădina rămăsese aproape pustie. Chelnerii începuseră să stingă becurile din boxe.

Pentru a doua oară, umbra sprâncenelor lui Şerban accentuă neliniştea din privirea care — în timp ce se făcea plata — urmărea în inconsistent, picăturile reci ale aceleiaşi ploi invizibile şuruind nesfârşit pe aceleaşi geamuri imaginare ce într'o clipă aveau să fie violent deschise în negura igrasioasă. Simţea cum atmosfera caldă se topea în graba neexplicabilă pusă de toţi să se ridice dela masa de care îl lega teama turbure de a rămâne iarăşi singur.

Se scutură din nou dar mult mai anevoios. Surâ-

zând — şi poate mai puţin voluntar decât ar fi crezut — ajută pe Cora să-şi îmbrace pardesiul.

Trecură, unii după alţii, cu paşii nesiguri, uşor amorţiţi de lunga imobilitate, printre mesele unde peste desordinea şervetelor aruncate la întâmplare şi a ceştilor de cafea din care se ridicau ultimele volute ale ţigărilor înecate, tronau sticlele goale de şampanie.

In stradă îi primi sgomotul motoarelor aprinse în grabă şi al portierelor deschise larg de ultimii şofeuri ce aşteptaseră pe întârziaţi.

Sărutări de mâni, fraze întretăiate, apoi câteva numere luminate de reflexul vişiniu al lanternei gravate ca o camee cu „stop“, depărtându-se în direcţii opuse.

Şerban rămase un moment nehotărît pe marginea trotoarului. Un trecător probabil puţin grăbit să ajungă acasă şi doritor a-şi antrena spiritul de observaţie, îl privi lung. Simţi privirea şi se gândi că poate încearcă să-i ghicească gândul.

Ipoteza îl uimi, căci imediat, în mod firesc, încercând să-şi dea seama la ce se gândea, încercarea fu zadarnică: îi era imposibil să reconstitue firul. Poate într'adevăr nu se gândea la nimic. Seara aceasta îi lăsase un bazar de imagini pe care era poate tocmai pe cale de a le cerceta mai de aproape.

Prin faţa lui goneau în sus şi în jos automobile.

— Ciudat ce animată e calea Griviţei la ora asta!

O camionetă trecu spre gară încărcată cu valize şi cufere; printre ele se vedeau, sumar împachetate, două biciclete.

— Sunt paradoxal, — gândi el pornind încet spre calea Victoriei. — Vin în Bucureşti când toată lumea începe să plece.

Examenele? Da, e adevărat că avea o vagă licenţă în drept de trecut, pe care era sigur că o va trece dar mai mult în virtutea inerţiei, titlul acela universitar neurmând să reprezinte nimic rodnic şi mulţumitor pentru el. Altceva îl adusese: nevoia unei schimbări, aceeaşi care îl făcuse să plece la ţară cu o lună mai înainte sub pretextul aceloraşi examene de preparat, rămase însă nepreparate, fiind perfect conştient de inutilitatea lucrului. Nevoia sau mai precis, speranţa pusă în satisfacerea acestei nevoi.

Şerban traversa o penibilă epocă de fadă perplexitate, de destrămare morală, ce i se părea însă firească deoarece era logic ca în mod fatal structura sa sufletească să-l ducă acolo. Ajunsese în faza poate cea mai acută a acestei stări fără să ştie precis dacă o poate numi anormală, neputând şti dacă cealaltă este cea cu adevărat normală. Aştepta însă. spera să treacă, străduindu-se să creadă că toţi o

traversează între 20—25 de ani: epocă de dibuire, de nedumeriri.

Intr'adevăr, răul de care suferea echilibrul său, moral, era o căutare exasperată sau poate tocmai renunţarea la această căutare presimţită, până la urmă, a fi inutilă, neputând duce la nici un rezultat.

Intotdeauna îl muncise nevoia de a avea un scop, indiferent care, dar un scop bine definit spre a cărui realizare să lase să se îndrepte năvalnică, o obscură forţă interioară ce uneori îl îngrijora.

Işi amintea dimineţile îndepărtate ale copilăriei, când deşteptându-se în bătaia razelor strălucitoare străbătând triumfător muselina albă a perdelelor, sau în ritmul molcom al picăturilor de ploaie pe geamurile împâclite, primul gând conturat, când pleoapele stau încă închise, era invariabil: ce aduce pentru el ziua care începe? O jucărie promisă în ajun, o prăjitură preferată ce auzise în treacăt seara la masă că se va pregăti pentru a doua zi, un joc început ce trebuia terminat, în sfârşit orice nimic care să-l preocupe, la realizarea căruia să se străduiască. Şi când întrebarea formulată memoriei, încă plină de somn, rămânea fără răspuns, atunci se trezea de-a-binelea şi ridicându-se în capul oaselor sta un lung moment pe gânduri, prevăzând tristeţea zilei de-a-lungul căreia avea să poarte un fel de nelinişte surdă.

Cu vârsta, această nevoie şi indispoziţia inconsistentă ce urma nesatisfacerii ei, crescuseră ajungând, din germen, ceva deplin desvoltat.

Acel ceva, pe care trebuia să-l aştepte, înspre care să tindă; acel ceva, imperios, îmbrăcase haina, mai mult sau mai puţin strălucitoare, a felurite crezuri mari; din ele nu mai rămăsese însă nici măcar amărăciunea urmei unei amintiri.

In acelaşi chip îl muncise întotdeauna o altă nevoie, aproape obsedantă, luând caracterul unei manii: justificarea oricărei porniri, oricărei atitudini, oricărui gest, justificare în raport cu felul său de a privi lucrurile, cu concepţia sa în a cărei strictă obiectivitate ajunsese să aibă deplină încredere, datorită unui chinuitor control şi neîntrerupt proces de comparaţie cu puncte luate din tot ceea ce se poate considera ca adevărat real. Nevoia acestei justificări, îi asigura un fel de probitate interioară, obositoare însă, neputându-se menţine decât printr'o necontenită supraveghere, printr'un fel de stare de asediu a subconştientului, a cărui orice manifestare o percepea cu sensibilitatea unui aparat de precizie.

Pe de altă parte, luându-i orice respect pentru tot ce este decretat respectabil în chip aprioric de către automatismul opiniei generale, această manie îi dăduse putinţa de a-şi face, cu încetul, o exactă idee

de justa valoare a lucrurilor. Trecând dela gesturile neînsemnate, la atitudini mai importante, nevoia acestei justificări se întinsese şi în afară, se mecanizase şi în mod inconştient şi aprioric, Şerban cântărea maşinal tot cu ceea ce venea în contact, cu dexteritatea samsarului ce în grabă face să joace în mână un obiect pentru a-i fixa dintr'o privire valoarea. Astfel că într'o bună zi avusese brusc senzaţia unei detaşări, unei izolări; simţise că pluteşte în gol, şi sentimentul acesta i-l dăduse cealaltă nevoie, nevoia unui ţel. Căci, sperând totuşi că se înşeală, nenumărate prăbuşiri, mai mult sau mai puţin deprimante — trecute aproape neobservate de cei din jurul lui, prea mult preocupaţi de propriile lor dezastre, sfârşite invariabil prin abrutizare, — îl făcuseră să-şi dea seama şi mai adânc că nu-i nimic pe lume să merite, să-i închini până la sacrificiu şi disperare, acea forţă oarbă ce avea nevoie de canalizare; să merite exclusivitatea de preocupări pe care el o subordona noţiunii de ţel.

Când, zece sau cincisprezece ani mai târziu, un prilej sau un altul aveau să-i reamintească de frământările acestea, ele aveau să-l umple de aceeaşi nedumerire pe care fără îndoială ar fi trezit-o în jurul lui dacă, în momentul lor culminant, Şerban ar fi împătăşit aceste frământări acelor pe cari

îi privea trăind somnambulic şi automat alături de el.

— Să suferi de neputinţa de a găsi un scop când sunt atâtea lucruri de făcut în vieaţă! Dar e absurd şi ridicol! ar fi exclamat orişicine.

Şi la fel avea să gândească şi Şerban mai târziu. Căci abrutizarea inevitabilă şi progresivă, adusă de existenţa zilnică, avea să-l facă să uite tot ce era pur, aproape măreţ, în nevoia lui care depăşea cu mult realitatea imediată.

Lucruri de făcut în vieaţă!

De sigur. Dar unde să găseşti curajul efortului necesar îndeplinirii lor, dacă nu tocmai în acel mare şi unic adevăr, despre finalitatea transcendentală de care, tot ce era lucid şi implacabil conştient în el, avea o atât de devorantă nevoie? Adevăr care se dovedea peste putinţă de găsit.

Să creeze!

O întreagă generaţie nu dorea, nu aştepta, nu cerea decât asta. Dar pe imensitatea cenuşie a nisipurilor mişcătoare, cu riscul de a fi înghiţiţi de adâncuri la fiecare pas, zadarnic căutaseră cu toţii colţul de stâncă pe care să pună temeliile, şi al cărui grăunte de eternitate să comunice paşilor din ce în ce mai osteniţi, elanul şi senina siguranţă indispensabilă creaţiei.

Şerban avea continuu impresia că înaintează prin unde călătoare, şi existenţa exterioară îi apărea ca un halucinant cerc vicios. Pentru ce, în virtutea cărei forţe şi cărui comandament imanent, trebuia să execute marşul acela orbesc dela neant la neant? Şi cum poţi trăi, lua vieaţa şi pe tine în serios atâta vreme cât nu ştii exact pentru ce îţi este dat să trăieşti?

Teorii? A, de sigur, câte pofteşti. Dar nevoia lui de adevăr, de lumină complectă şi definitivă, depăşea tot ce putea oferi aceste teorii. După cum însăşi neliniştea sa depăşea raţiunea. Nimic sigur, nimic plauzibil, nimic pe care însăşi instinctul acestei spaime să-l recunoască drept valabil şi susceptibil de a aduce potolire.

In faţa acestei constatări, la început nemărturisită, însăşi forţa se topea într'o imensă nelinişte turbure, baltă verzuie în care mocneau porniri şi doruri informe şi contradictorii dar cu atât mai chinuitoare. Deseori îi revenea în minte imaginea unui profesor de liceu, doborît de beţie, copleşit de grijile unei familii numeroase, care dormita în clasă, dormita pe stradă şi chiar la bodegă la aperitive. Existenţa lui îl minuna: cum putea trăi omul acela ce nu mai avea nimic de aşteptat?

Pentru nimic în lume nu şi-ar fi putut închipui că

atât de curând va ajunge exact în situaţia lui. Căci acum trăia de azi pe mâne şi noutatea fiecărei zile trecute era o simplificare în plus a preocupărilor de eri. Simţea cum se înămoleşte tot mai adânc într'o indiferenţă înspăimântătoare din care presimţea că nu va mai ieşi niciodată şi de care nu se îngrijea de fel. Uneori, dimpotrivă, descoperea o plăcere absurdă a simţi cum curge vieaţa pe alături, a simţi că trece iremediabil şi a o lăsa superb să treacă.

Uneori...

Dar de cele mai multe ori, sub forme confuze, simţea arsura clocotirilor înăbuşite. Nevoia oarbă de a avea un ţel era ca un organ devenit inutil prin dispariţia funcţiunii care îl crease şi cu care şi el va trebui să piară. Dar până atunci îşi făcea simţită inutilitatea şi Şerban suferea de opresiunea acestei nevoi ca de o excrescenţă morală ce avea într'o zi să dispară şi atunci va deveni la fel cu toţi cei trecuţi de 25 de ani: un om cum se cade, cu carieră, cu datorii sociale, un biet om ca atâţia alţii, o tristă marionetă oarecare.

Dar dacă...?

Nu, în zadar aşteptase şi aştepta încă ceva. Ce? Nu ştia nici el bine. Nu importa ce. Dar ceva copleşitor de intens şi vijelios, un uragan care să măture

dintr'o singură suflare uriaşe tot balastul, să scurme, să sfredelească, să nu mai rămâie nimic din întinderea netedă şi lucie. Ceva care să-i răscolească, să-i transforme întreaga existenţă, ceva care să treacă cotropitor prin tot golul vieţii lui.

Să treacă... ar trece, şi pe urmă?

Şerban grăbi nervos pasul apoi îl încetini iarăşi.

Calea Griviţei se lărgea în faţa Curţii de conturi.

Faţadele înalte şi streşinile proeminente i se părură mai puţin întunecate; umbrele ţâşnind dela picioarele becurilor verzi, mai slab conturate.

Ridică ochii: peste bariera de clădiri de pe trotoarul perpendicular al căii Victoriei, ce oprea privirea, se întrezărea în albastrul mai spălăcit al cerului o insistentă infiltraţie de alburiu.

Se lumina de ziuă.

Pentru ce oare îl impresionase întotdeauna ceasul acesta? Pentru ce îi plăcea în aşa măsură aspectul oraşului în clipa în care trece dela somn la fierbere? Aspect pentru el aproape nou acuma fiindcă nu-l mai văzuse de mult.

Paşii îi fură mai elastici.

Când ajunse în Piaţa Palatului tocmai se stingeau globurile electrice ale lampadarelor. Valuri de cenuşiu lăptos se revărsau dinspre răsărit peste aco-

perişuri, prelingându-se pe rigiditatea şi solemnitatea desuetă a faţadelor cu ferestre încă oarbe.

De pe Sf. Ionică apărură primii măturători.

Pentru a doua oară Şerban avu impresia de a fi reintrat deja în intimitatea oraşului.

— Cât va dura!

Dar întrebarea singură îl nelinişti şi se grăbi spre hotel.

Hotărîri, cărora le-ar fi găsit cu greu o explicaţie, dar hotărîri invariabil regretate, luate în pripă, îl făcuseră, cu prilejul câtorva absenţe, să-şi părăsească rând pe rând locuinţele în care de fiecare dată credea că se instalează pentru multă vreme.

Incepuse să-l intereseze procesul de desobişnuire şi de obişnuire dintre un cartier şi altul. Uneori îşi spunea că acelaşi lucru trebue să se petreacă cu un om prin vieaţa căruia trec una după alta, însemnând însă fiecare ceva, mai multe femei.

Coborîse la Continental. Nu din întâmplare ci dintr'o copilărie, din speranţa de-a regăsi şi a-şi reîmprospăta unele impresii de demult de tot. Păstra încă vie amintirea iernilor mult aşteptate, petrecute acolo cu părinţii care părăseau, pentru o lună sau două, conacul moşiei din fundul Olteniei.

Iernile acelea! ...

Pe atunci Continentalul era hotelul la modă, confortabil şi luxos. Işi reamintea apartamentul pe care-l aveau întotdeauna: salonul vast cu balconul din care admira caii muscalilor din Piaţa Teatrului şi camera de culcare cu alcov, în patul căreia era chinuit în fiecare după amiază să doarmă ca orice „copil cuminte".

Surâzând încă amintirii, Şerban împinse uşa ce se deschise cu greu. Hall-ul pustiu, cu scaunele de trestie puse peste cap pe măsuţele cu cristalul plesnit, era luminat de un bec prăfuit. In locul portarului impunător de altădată, cu şapcă galonată, un băieţandru somnoros îi întinse cheia. O cheie lungă, puţin ruginită, de care atârna numărul săpat primitiv pe un patrat enorm de metal. Acelaşi portar îi declarase la sosire, şi nu fără a-şi arăta mirarea, că apartamentul No. 6 nu mai există; salonul fiind de mult transformat într'o cameră ca şi celelalte.

Urcă încet scările de pe care revărsarea roşie a covorului dispăruse, descoperind goliciunea tocită de tocuri.

In camera mare, cu fotoliile şi canapelele obosite, prin dreptunghiul larg al ferestrei deschise, acelaşi cenuşiu lăptos, dar parcă purificat, distilat, aproape strălucitor, curgea în unde străvezii, luptând cu umbra ce plutea prin colţuri.

Se aplecă peste pervaz şi privi în grădina restau-

rantului unde altădată răsuna până noaptea târziu vioara lui Cristake Ciolac. Scaunele cu pielea jupuită erau rezemate de mesele şubrede pe care se întindeau în contururile cele mai bizare, urmele paharelor cu vin vărsate din plin şi a castroanelor cu supă, prea fierbinţi, ce scorojiseră şi bulbucaseră lemnul.

Privirea se plimbă pe zidurile din ce în ce mai albe.

Storurile trase cu grije la toate ferestrele închise în dosul cărora bănui atmosfera grea a nopţii, îl făcură să-şi dea seama de puritatea aerului aproape rece. Cerul era trandafiriu, striat de şuviţe galbene, verzui şi sângerii.

Indată or să înceapă să sdrăngăne tramvaiele, să durue camioanele; puţin câte puţin o să crească obişnuita larmă a oraşului.

Cu un gest precis şi rapid trase transparentul, apoi, fără să-l lase din mână, rămase un moment pe gânduri, într'o atitudine ce toată vorbea de aşteptarea aprinsă a unei iluminări lăuntrice. Erau gesturi care în anumite momente reînviau într'ânsul aceeaşi stare sufletească, aceeaşi emoţie, legată de clipa în care le săvârşise pentru prima oară; emoţie ce se strecura din încăperi mucegăite ale căror zăvoare erau astfel trase din când în când numai şi numai pentru siguranţa trecătoarei reînvieri a ei.

Şerban regăsea odată mai mult — dar cât de uzată — sensaţia aceea rară, unică poate, care colorase strălucitor atâtea dimineţi frenetice ale adolescenţei: la ora când tot oraşul se trezea şi cu febrilă grabă toţi se duceau să se înjuge la ceea ce socotesc — sau numai le numesc fără a-şi mai da osteneala de a le socoti — datorii, în aceeaşi clipă, în dosul storului lăsat, el, cu gesturi încete, întru nimic grăbite, voluntar leneşe, se pregătea să se culce. Nu după o noapte inutil şi indiferent destrămată ca cea de acum, ci după una trecută deasupra cărţilor sau colilor febril înegrite, în care se căuta pe sine, în care încerca să dibue rosturi noi dincolo de care avea să se deschidă o vieaţă de mari realizări. Ii cântară în ureche glasurile argintii ale robinetelor — pe care în hotelul acesta vechiu nu le va auzi în dimineaţa aceasta — şi şuvoaiele de apă îngheţată şi fierbinte, ţâşnind violent şi împroşcând porţelanul sub reflexele atenuate ale becurilor palide la lumina zilei.

Sensaţie rară, unică poate, de neîndoielnică superioritate. Departe de a se mândri de ea, o regreta din tot sufletul, nefiindu-i de nici un folos, şi neevocând-o decât pentru indescriptibilul sentiment de forţă şi de încredere procurat altădată şi de care cine ştie, poate el singur avea să surâdă mai târziu. Superioritate da-

torită nu unei calităţi, unei aptitudini înăscute, ci întâmplării, unei manii, care prin exerciţii necontenite îi dăduse o acuitate neobişnuită, îngăduindu-i să vadă ce nu vedeau — sau îşi închipuia el că nu văd — acei ce în aceeaşi clipă se duceau servil să-şi facă datoria — care datorie? — să muncească — pentru ce? — să dobândească cu ce trăi — dar pentru ce, pentru ce? Şerban se depărtă de fereastră şi, în timp ce îşi scotea haina, o întrebare — care nu-i venea pentru prima oară — i se strecură iarăşi în minte.

„Oare nu sunt eu anormal? Nu e ceva morbid în raţionamentul meu?"

Dar nu, era cel mai sănătos om din lume.

Nici cea mai uşoară umbră de nevroză: raţionamentul său era concluzia logică a tuturor desamăgirilor ce însemnau tot atâtea descoperiri şi a noţiunii exacte a justei valori a lucrurilor.

Pentru a capitula în faţa vieţii şi a te supune ei orbeşte, ca ceilalţi, trebue să posezi o serioasă doză de inconştienţă sau de abrutizare. Personal sau o pierduse, sau nu o dobândise încă.

Neurastenie? Dar era destul să aibă cu ce înşela năstruşnica nevoie de a avea un scop, fie şi cât de apropiat, pentru a se simţi aproape potolit.

Mărunte nimicuri: o vizită de făcut a doua zi, o masă, un spectacol, o scrisoare ce trebuia să so-

seacă, apariţia articolului scris în ajun, menit să facă oarecare vâlvă; lucruri cu totul mărunte îl făceau să redevină dintr'odată, adolescentul exultant şi încrezător de altădată, care iubea vieaţa cu frenezie. Ce importa că a doua zi recădea, afundându-se tot mai mult în mlaştina cleioasă a indiferenţei!

Era doar o clipă...

Şi'n timp ce, cu gesturi pe care oboseala le grăbea, îşi scoase cravata şi gulerul, se gândi că în primele zile, aceste clipe, din fericire vor fi lanţ: prietenii pe care o să-i regăsească, noutăţile dela Capşa, cancanurile dela redacţie, apoi căutarea unei locuinţe, lucruri voluntar futile.

„Dac'aş rămâne la hotel? In nici un caz nu o să stau mai mult de o lună. Bucureştiul vara, brrr..."

La hotel? Ar avea prea mult impresia că e un provincial venit după „afaceri" sau „să se distreze" câteva zile în Capitală. Şi apoi hotelul e ceva aparte, ca o mică insulă lipsită de coloare locală. Or, el dorea, dimpotrivă, să intre în inima oraşului, să se simtă în atmosfera intimităţii sale, să participe la vieaţa lui invizibilă.

Era o reîntoarcere poate inconştientă, la ceea ce constituise prima legătură dintre vieaţa interioară şi cea exterioară: la emoţie...

Incă în pragul lumii pe care forţele lăuntrice în

nepotolită fierbere îl sileau să o clădească pentru uzul lui personal în afară de realitatea în care nu-i era încă dat să păşească din pricina vârstei, îi era peste putinţă să-şi dea seama de tot ceea ce reprezintă aceste forţe, de ceea ce vor cere ele mai târziu dela vieaţă. Şi nevoia lor de expansiune, tot mai imperioasă — nerăbdarea adolescenţei de a se arunca în plină vâltoare a vieţii reale — îl făceau în mod firesc să creadă, mai presus de orice, în această emoţie, în acel complex şi indescriptibil fior pe care ţi-l dă contactul a tot ce are esenţial această vieaţă.

Dar când forţele trupeşti şi sufleteşti au fost potolite, a rămas, răscolitor, sbuciumul forţelor spirituale. Atunci s'au născut primele întrebări, care — verigi iniţiale — au desfăşurat în urma lor un întreg lanţ al cărui capăt, neputând să-l găsească în umbra în care se pierdea, lanţul s'a încolăcit în jurul lui, sugrumând tot ce era în fiinţa lui elan, fie sufletesc fie spiritual.

Firesc, după ce cunoscuse emoţia din plin, i s'a părut că reprezintă prea puţin pentru a face din ea acel scop cerut imperios de pornirile creatoare ce mocneau în el. Atunci a început căutarea exasperată, care sfârşea acum prin a reveni la emoţie. Din mai multe rele alegi pe cel mai mic. Dintr'o lume de deşertăciuni alegi pe cea mai puţin deşartă. A trăi, pur şi

simplu, i se părea — după chinuitoare căutări de valori şi necontenite revizuiri — cel mai puţin utopic lucru, deci cel mai cu şanse de a fi mai aproape de adevărul pe care nu-l putem descoperi.

Venise la Bucureşti făcând eforturi necontenite de a se sugestiona, de a-şi închipui că este acelaşi adolescent proaspăt ieşit de pe băncile liceului, care în primul rând dorea frenetic să trăiască, neştiind decât foarte confuz că ar mai putea exista, poate, în vieaţă şi ceva mai mult decât atât.

Se întinse în cearşafurile reci, după ce, în mod mecanic, întoarse ceasul-brăţară şi-l puse pe măsuţa de noapte.

— Mâne — adică azi — mâne, poimâne...

Apoi, insinuantă, aceeaşi întrebare:

— Şi pe urmă?

Se întoarse pe partea cealaltă şi închise ochii, repetând cu pumnii strânşi: să dorm, să dorm. Dar, sub pleoapele prin care încerca să străbată lumina violentă a zilei strălucitoare, începu să danseze bazarul de imagini al serii, întâi limpezi, apoi din ce în ce mai amestecate, mai înceţoşate.

Ca prin efervescenţa blond argintată a unei cupe de şampanie i se păru, turbure de tot, că vede alunecând lama cuţitului sub pielea catifelată şi rece a caisei brumate, simţind gustul acid ce-i contractă

muşchii maxilarului. Cuţitul aluneca tot mai repede, descriind ciudate arabescuri.

— Cora, vrei să fii aşa drăguţă să-mi treci fructiera?

Pentru ce alunecase blana pe umărul fraged?

— Cora, vrei să...

Presimţi formularea nesigură a gândului că trebue să fi surâs.

— Dac'aş adormi acum, aş rămâne cu surâsul pe buze. Dacă s'ar omorî cineva surâzând... Dacă s'ar omorî... dacă m'aş omorî...

Se ridică brusc, deschizând ochii mari şi uitându-se în jurul lui.

Apoi se întinse iar, strângând pleoapele, sub care nu mai strivi decât vâltori de negru opac, din ce în ce mai nesigur.

— Cora, vrei să...

In depărtare răsună clopotul primului tramvai.

Primele zile trecură fără să-şi dea bine seama de ele, uluit de repeziciunea cu care se scurseseră. Contrar aşteptărilor sale, deşi era epoca în care toată lumea pleacă şi se liberează o mulţime de apartamente, nu-i fu totuşi aşa uşor să găsească ceea ce voia.

Tocmai când căutarea începuse să-l enerveze, norocul îi scoase în cale un prieten, care-i dete o adresă întovărăşită de cea mai călduroasă recomandaţie.

„E puţin cam departe, la celălalt capăt al bulevardului Pake, mais c'est une aubaine. O doamnă care, pentru o lună cât stă la băi, închiriază două camere. Asta în principiu. In realitate îţi rămâne întreg apartamentul, cu cel mai elegant confort."

Apartamentul corespundea în totul descripţiei. Doamna nu pleca însă decât peste două săptămâni, dar lucrul nu avea nici o importanţă, Şerban mulţumindu-se provizoriu şi cu două camere.

Odată intrat în posesia noului domiciliu, se grăbi să procedeze la instalare. Cele două camere, prea încărcate, aveau nevoie de oarecare, transformări. Operaţia aceasta de personalizare a cadrului, unde avea să treacă zile de-a-rândul, era departe de a-i părea obositoare. Dimpotrivă. Era un fel de examen pe care-l trecea în faţa propriului său gust şi apoi fiecare dată îi da impresia unei reînoiri, impresia că se pregăteşte pentru o vieaţă nouă, nebulos nouă — cu atât mai nebulos cu cât vroia să rămână tot el, să-şi păstreze aceeaşi personalitate. Personalitatea aceasta o reconstituia în cadru, reuşind în acelaşi timp să creeze atmosfera familiară care-l făcea să se simtă la el acasă, nu într'o locuinţă străină în care nu intra decât pentru câteva săptămâni.

Şi aceasta cu ajutorul a mărunte şi disparate obiecte pe al căror bazar îl purta întotdeauna cu el într'un cufăr ce-i era rezervat şi de care se simţea din ce în ce mai strâns legat.

Prima transformare avea să consiste în reducerea mobilierului supraîncărcat. In prima zi se ocupă cu biroul. Era o cameră mare, dreptunghiulară, în care

se intra direct din vestibulul întunecat, ale cărui uşi grele de fier şi sticlă brumată se deschideau în faţa ascensorului.

In peretele opus uşii scunde, arcuite bizar în arcadă arabă, două ferestre cu balcon îşi deschideau acelaşi chip de arcuri peste verdele prăfuit al teilor de pe bulevard. Pereţii erau acoperiţi de o imitaţie de piele ruginie, până aproape de tavanul alb, de unde lumina electrică se răspândea indirect.

Şerban avu să exileze o întreagă armată de măsuţe şi scaune de formele cele mai ciudate, de divanuri şi tablouri, păstrând numai strictul necesar. In primul rând covorul moale de coloarea tapetului şi a perdelelor grele dela ferestre, covor ce acoperea tot parchetul şi care avea să înăbuşe orice frecare a paşilor ce nu-şi pot potoli neastâmpărul.

Apoi biroul masiv cu scaunul de lucru, pe care le aşeză pe colţ, vis-à-vis de ferestre. In faţa lui aşeză un fotoliu de piele în acelaşi ton stins cu al covorului. Intre uşă şi ferestre respectă lungă vitrină scundă, în dosul cristalului căreia se înşira o colecţie de cărţi din alte vremuri, fără nici o valoare, dar legate în acelaşi marochin de foi veştede. Pe tableta lucie a vitrinei puse câteva porţelanuri japoneze scoase din bazarul portativ. Intre ferestre păstră o măsuţă pe care aşeză serviciul de Porto şi deasupra,

3*

în perete, prinse singurul tablou îngăduit în cameră — scos tot din bazar: un viguros desen de Cézanne, un studiu de nud atât de deosebit de genul impresionistului, încât o clipă se îndoise de autenticitatea lui, când îl descoperise în mânile unui neştiutor care se grăbise să i-l dăruiască.

Camera cealaltă, mult mai mică şi cu o singură fereastră dând tot pe bulevard, îi procură o surpriză: pereţii erau tapisaţi cu duvetină albastru palid, un albastru străveziu de ape limpezi şi de oglinzi în umbră. Or, bazarul număra tocmai două draperii de catifea de aceeaşi coloare cu care avea să aranjeze camera minunat. Mobilierul foarte banal fu complect eliminat. Păstră doar, dela pat, cele necesare pentru a-şi confecţiona divanul, iar şifoniera de care avea totuşi nevoie o instală alături în camera de baie a cărei uşă tot scundă şi cu aceeaşi arcuire arabă, împărţea în două peretele opus ferestrei.

Peste divan, prinsă de o bară de metal fixată lângă tavan, desfăşură una din draperii, al cărei albastru palid curse în ondulări ample până peste covorul de aceeaşi coloare ce acoperea tot parchetul.

Cu cea de a doua draperie, prinsă de sus în acelaşi chip, acoperi fereastra, de a cărei existenţă putea astfel să uite, după voinţă.

Camera aceasta, voia s'o facă un fel de chilie cu

totul îndepărtată, separată de restul lumii. Lume pe care, odată închis aci, s'o prăvălească dintr'odată într'un neant imaginar cu pocnetul uşii închise, reînviind-o apoi cu încetul, în voia închipuirii lui, în ceasurile, pe care ca şi altădată, întins pe divan, le va lăsa să curgă neted în lumina surdă.

Lumina?

Uitase cu desăvârşire. Asigură echilibrul unui scaun pe o masă — care într'o clipă aveau să le urmeze pe celelalte în pod — şi urcându-se pe el, desfăcu excrescenţa de cristal şlefuit din mijlocul tavanului, pentru a o aşeza la loc după ce înlocui becul puternic cu altul mult mai slab, de coloare albastră.

Curăţind astfel cadrul de impurităţi, Şerban mai aruncă o ultimă privire. Pereţii complect goi. Cufărul se deschise iar şi pe zidul din faţa divanului se desfăşură un imens afiş-reclamă care, într'un sit alpestru, pe o şosea a cărei serpentină da ameţeala, înfăţişa o minune a tehnicei şi a caroseriei moderne, un super-sport Isotta Fraschini, lansat în plină viteză printre umbrele masivelor întunecate de brazi spre culmile strălucitoare de zăpezi veşnice.

Afişul acesta, zărit în vitrina unui garaj şi cumpărat după multe stăruinţe ce aiuriseră pe contabilul magazinului, era ca o răbufnire de aer tare şi amar

de larg, ce năvăleşte dintr'odată printr'o fereastră deschisă brusc de violenţa vântului, într'o atmosferă copleşitoare, saturată de arome grele.

Când orele începeau să se confunde, atât de lente şi la fel erau, când letargia morală ameninţa să se transforme într'una fizică, privirea lui Şerban întotdeauna se întorcea înspre acest afiş, antidot cu efect brutal şi sigur.

Poate că va avea iarăşi nevoie.

Va avea?

Şerban se simţi bucuros recunoscând că ar fi pe punctul să încline a crede contrariul. Aranjarea interiorului acesta sfârşise, prin a-l preocupa într'atâta încât începuse să aibă din ce în ce mai veridic impresia că e vorba de o efectivă reînoire care s'a şi operat deja fără să-şi dea seama, reînoire ce însemna nu atât ruptura cu tot ce au fost zilele de eri, dar cu tot ceea ce a întunecat acele zile.

Inviorarea era reală şi totuşi se temea de rezistenţa ei.

Şerban era tocmai ca acei ce, într'un accident, căzând în nesimţire, la deşteptare abia îndrăznesc să se mişte şi, deşi parvin să meargă, se îndoiesc încă de validitatea lor, aşteptându-se la fiecare moment să se prăbuşească.

In fond poate că nu se înşela.

Ajunsese să se cunoască prea bine pentru a-şi putea face iluzii: era o autoanestezie — adevărat foarte puternică — obţinută printr'un paleativ neaşteptat.

Dar numai o anestezie. Atenţiune la deşteptare.

Cea mai mică ciocnire ... care va fi oare?

Şerban surâse la ideea absurdă de a încerca să ghicească. Intr'adevăr absurdă, căci ceea ce importa era faptul în sine: un castel de cărţi, prin definiţie menit să se prăbuşească la cea mai uşoară atingere de unghie, unghia curioasă de a-i încerca rezistenţa. De sigur că va fi propria lui unghie, dar... nu singură. Va mai fi o alta, — alta pe care Şerban o întrezări ascuţită şi trandafirie.

O unghie...

Privirea lui se aşternu în goană nebună să ajungă minunea de tehnică şi caroserie modernă care, pe şoseaua albă a cărei serpentină dădea ameţeală, alerga în umbra masivelor de brad spre culmile strălucitoare de zăpezi veşnice.

Pieptul i se dilată dintr'odată.

Desfăcu larg braţele, întinzându-le avid.

Incheieturile trosniră, muşchii se încordară. Pijamaua asvârlită la întâmplare, făcu să răsară pe colţul divanului o floare învoaltă de mătase, cu colorit straniu.

In camera de baie, robinetele cântară, şi apa tâşni în şuvoaie strălucitoare împroşcând porţelanul pe care se prelingeau reflexe albastru palid de ape linişte şi de oglinzi în umbră.

Cum te simţi după plecare?

— După plecare? Care plecare?

— Care! Faimoasa plecare de alaltăieri.

Şerban rămase sincer nedumerit. O lucire de veselie licări sub pleoapele Corei ce clipiră ştrengăreşte.

— Erau 40° la umbră...

— Debutezi ca un foileton.

— Da şi totuşi, fiind vorba de plecare, ar trebui să sfârşesc ca un foileton. Aşa dar erau 40° la umbră. Ieşeam dela repetiţie şi pe marginea trotoarului îl aşteptam, aproape adormită de căldură, pe Radu, să-şi scoată de pe mâni colorile pe care le întinsese toată dimineaţa pe decorurile cele noi. Când tocmai găseam că operaţia aceasta începe să devie prea lungă, văd pe domnul venind foarte gânditor dinspre

gară. Era ora Express-Orientului şi domnul mărturiseşte că a condus o prietenă ce pleca la Paris, „frumoasa şi talentata“ mea colegă...

— Asta n'am spus-o.

— Dar mi-a spus-o gazeta care, discretă ca întotdeauna, a avut grijă să numere pe toţi cei ce au salutat-o în gară.

— Şi asta numeşti „faimoasa plecare“?

— Dame, c'en est une!

— Imaginaţia d-tale e puţin insinuantă.

Cora puse pe farfurioara cu marginea albastră ceaşca de cafea încă fierbinte şi cu gesturi mărunte aprinse o ţigară. Două spirale străvezii se desprinseră, una după alta, de pe buzele pe care încerca să se contureze un surâs reţinut.

Apoi privindu-l pieziş:

— Apreciez intenţia delicată.

— Fiindcă am spus „insinuantă“?

— In loc de „clevetitoare“.

Unghia ascuţită şi trandafirie — unghia pe care privirea lui Şerban se opri un moment, trezind în el un vag ecou ce-l făcu să zâmbească — scutură scrumul ţigaretei.

— ... şi micul meu spirit de observaţie înregistrează — fără nici un comentariu, ca pe un simplu

fapt divers — grija ce-mi porţi de a mă apăra în faţa propriilor d-tale ochi.

O pauză: ţigara cu cartonul aurit se apropie de buzele întredeschise de acelaşi surâs, poate ceva mai pronunţat, apoi:

— Aceasta, fără îndoială, din nevoia de a-ţi păstra iluzia că nu numeri printre cunoştinţele d-tale decât oameni cu adevărat bine.

Intrebarea unui prieten care, aşezat între Radu şi directorul teatrului, se afunda în discuţia unei teorii probabil foarte discutabile, rupse convorbirea.

De mai multe ori, întâmplarea sau golul unei seri rămase neorganizată, îl aduseseră iarăşi la teatrul unde, departe de a fi schimbată, piesa dela deschidere avusese un succes ce prevestea o lungă şi strălucită serie. La lăsarea cortinei, când lumea se îmbulzea la ieşire în ritmul muzicei militare ce distra publicul în antracte, Şerban, împreună cu alţi câţiva obişnuiţi, artişti şi gazetari, intra în culise, pentru a strânge diverse mâini şi a bârfi, coform obiceiului, în timp ce fardurile dispăreau sub alifiile disolvante. Apoi porneau în grup spre grădina de vară care începuse să-i devie familiară şi a cărei atmosferă îi da o impresie ciudată.

Caracterul ei, împrumutat cartierului, contrasta cu figurile pe care nu le întâlneşti decât între Cina,

Elysée şi Modern. Aveai uneori impresia unui exil, impresia pe care o dădeau, în vremea războiului, Capşiştii la Tufli.

Şi întotdeauna, deoarece dela teatru până acolo mergea alături de Cora, în chip firesc îi revenea locul vecin la masa comună care se prelungea până târziu.

Intârzierea da şi mai mult aerul de exil: desrădăcinaţi, fără nici o ocupaţie, pierzându-şi nopţile în aşteptarea evenimentului care îi va reda preocupările de altădată.

Evadarea aceasta naivă din realitate, dansul pe sârma fragilă a aparenţelor şi buna dispoziţie a tuturora, era ceea ce atrăgea pe Şerban mai în toate serile pe calea Griviţei, şi nu — era sigur de aceasta — vecinătatea ajunsă să fie tacit considerată de plin drept, care însă simţea că pe Radu trebue să-l enerveze.

Fără îndoială că vecinătatea aceasta îi făcea plăcere, altfel nu ar fi persistat în a o păstra. Dar era o plăcere absolut netedă şi în nici un fel colorată. Ceea ce îl amuza la Cora era vioiciunea, mai ales mobilitatea ei de spirit care în apatia lui morală trezea aceleaşi ecouri pe care noaptea, va fi trebuind să le deştepte sirena suplei Isotta Fraschini în bruma albastră a sonorelor văi alpestre.

— Aştept răspunsul.

Şerban întoarse, întrebătoare, o privire ce venea de foarte departe.

— Am întrebat cum te simţi după plecare. Simplu, fără „faimoasă".

— Ai putut observa, cred, că sunt în totul perfect acelaşi.

— Dar masca?

— Pentru ce? Şi apoi, nu mi-ai spus că am o privire prea gura1ivă?

— Şi remarc că mi-ai urmat sfatul: dela o vreme nu te mai uiţi la mine când vorbeşti.

— Ei bine ... dar ştii că are imaginaţie micul d-tale spirit de observaţie!

Fraza abia începută de Cora pe care replica sa o întrerupse, retezând-o brusc, îl făcu să-şi dea seama că această replică era mult târzie şi că nu mai corespundea frazei, el între timp punând şi răspunzând maşinal la alte întrebări, pe care aproape nu le auzise, atât fusese de surprins. O clipă, încercase uluiala aceluia căruia i se cer pe neaşteptate hârtiile şi nu ştie precis dacă este perfect în regulă.

Să fie oare ... ? Dar, nu, era cu neputinţă, era ... îi veni chiar să râdă.

— Eşti cam distrat.

— Am înregistrat şi eu.

— Tot fără comentarii?

— Ba cu. Dovada e că am spus că spiritul d-tale de observaţie are imaginaţie.

— Protestez.

— Inutil. Gândeşte-te: nu ar avea rost. Nu priveşti pe cineva decât atunci, când ai să-i spui ceva şi nu îndrăzneşti fiindcă ceea ce ai de spus e foarte grav sau complicat. Or, ceea ce aş fi tentat să-ţi spun de câte ori te văd, e departe de a mă intimida.

— Mi-ai spune ceva?

— Da.

— Şi nu îndrăzneşti?

— Ei aş!

— Ascult.

— Ei bine — reluă el râzând, după o imperceptibilă ezitare — întotdeauna îmi vine să-ţi propun o partidă de baba-oarba sau de-a fripta.

Râsul ei cristalin îşi desfăşură sonoritatea limpede apoi se stinse pe buzele care prinseră într'o mişcare puţin forţată capătul aurit al altei ţigarete.

— E măgulitor.

— In toată sinceritatea?

— Da, ca artistă cel puţin. Inseamnă că mă identific într'atât cu rolurile încât, şi în afară de scenă, pentru public rămân tot o ingenuă.

— Mai mult: o fetiţă. Dar chiar de te-aş vedea pe

scenă într'o delicioasă bunicuţă ca cea creată de Lucia Sturdza în „Frumoasa Aventură“, pentru mine ai avea tot 17 ani.

— Vârsta palidă la care niciodată nu poţi şti precis ce poţi avea dela o femeie: nesiguranţă şi fum.

— 17 ani 1927. Nu 17 ani Lamartine-Georges Sand ci 17 ani Valéry-Larbaud, Colette. E oarecare diferenţă.

— Mai mult de formă. In fond...

— In fond! Dar ce importă fondul la o fetiţă cu care te amuză să joci fripta?

Din obişnuinţă, automat, curăţise un fruct din care muşcă cu poftă. Dar, deşi minunat la început, gustul îi păru deodată searbăd, amar. Inghiţi în silă.

Un fior rece îl scutură şi o clipă dansară în faţa pupilelor mesele grădinii ce prinse a se învârti vertiginos,

Şerban închise ochii şi-şi cuprinse cu mâna tâmplele ce svâcneau puternic. Rămase un moment nemişcat.

Ameţeala dispăru complect.

— Ce ai?

— Curios. O ameţeală... e prima oară. De sigur oboseala: dorm prea puţin.

A doua zi se trezi cu o sensaţie de depresiune fizică percepută înainte chiar de a fi ridicat pleoapele grele pe care şi le închipui albăstrui. După larma stăruitoare de pe bulevard, presupuse că trebue să fie târziu: ce oră? Ideea efortului de a întinde braţul spre ceasul, al cărui tic-tac se pierdea pe covor unde alunecase, îi descurajă curiozitatea. Clipe se scurseră în perfectă nemişcare. In sfârşit deschise încet ochii. In cameră era noapte, fereastra fiind acoperită de draperie. Dar prin uşa deschisă dela birou, intra un val de lumină roşiatică, purtând reflexul tapetului şi al covorului. Se hotărî în sfârşit să întindă braţul spre perete. Un buton pocni şi cristalul din tavan revărsă străveziul albastru palid. Mâna alunecă mai departe pe perete în căutarea soneriei.

După un moment, un pas vioiu traversă covorul de alături. Işi încordă auzul să deosebească sgomotul de tocuri înalte.

— Trebue să fie foarte târziu. Anuşa şi-a lăsat deja pantofii de casă.

Concluzia nu însemna mare lucru, deoarece de când bătrâna doamnă plecase la băi, Anuşa era trei sferturi din timp gata de plecare, dacă nu chiar plecată de-a-binelea şi nu rareori, mai ales după amiază, Şerban făcea să zbârnâie zadarnic soneria.

Totuşi se nelinişti.

Aşa dar era târziu. Incercă să-şi aducă aminte dacă nu avusese ceva important sau, în tot cazul, urgent de făcut în dimineaţa aceea şi, răvăşindu-şi memoria, nu simţi prezenţa care în revărsarea de lumină roşie, sub arcada uşii, conturase o siluetă suplă.

— Aţi sunat?

— Te rog ceaiul, Anuşa.

— O să aveţi puţin de aşteptat. La ora asta credeam . . .

— La ora asta? Dar cât e ceasul?

— Două şi jumătate.

— Anuşa, ai înebunit? Două şi jumătate?

Figura ei, prea oarecare prin perfecta regularitate a trăsăturilor care se întruneau neted, fără nici o asperitate de contur, fără nici un caracter, figură ba-

nală dar plină de vioiciune, se înveseli de uluiala lui Şerban. Cu un gest demn, ridică de pe covor ceasul de mână şi i-l întinse.

— Fereastra, deschide-o te rog.

Braţul voinic al fetei făcu, dintr'o singură mişcare, să alunece zăngănind pe bara de metal, inelele draperiei grele.

Pale strălucitoare de lumină ţâşniră prin uşa larg deschisă a balconului, colorând violent penumbra pe care apoi o îmbrânciră valuri, valuri, pe uşa întunecată dela baie.

Pe tavanul alb prinseră să tremure reflexele verzui ale frunzişului teilor de sub balcon şi, pete întunecate, alergând dela o margine la alta, umbrele tramvaielor.

Cu toată căldura, care la ora aceea trebuia să fie copleşitoare, larma bulevardului încins de soare era încă asurzitoare. Şerban voi să spuie ceva, dar îşi închipui că nu va fi auzit. Se ridică pe un cot şi întoarse capul spre balconul de unde Anuşa parlamenta cu o florăreasă întârziată. Cu un moment înainte, prin sgomotele străzii, distinsese pitoreasca voce tărăgănată:

— Margherite, margherite...

Il surprinse îngrijirea deosebită a ţinutei Anuşei şi aşa întotdeauna destul de îngrijită. Pantofii de lac,

ciorapii de mătase fără nici o cută, perfect întinşi peste îndoitura nervoasă a genunchiului, modelând armonios începutul coapselor peste care cădeau mărunte şi nenumărate pliseurile rochiei negre strânsă la mijloc de banta îngustă a şorţului alb; sub o uşoară undă de pudră, ceafa rasă proaspăt pe care, retezat scurt, descria un semicerc părul aşezat cu grijă.

O idee năstruşnică îi trecu prin minte.

— Anuşa, nu cumva e Duminecă?

Fata se întoarse puţin speriată de tonul lui Şerban şi rămase în uşă, pironită de mirare.

— Sigur că e Duminecă.

Asigurând instinctiv nodul cordonului pijamalei, Şerban sări în picioare. Promisese Adinei că va dejuna la ea.

Ce şi-o fi spus oare? Şi apoi el care aştepta cu atâta plăcere ocazia aceasta de a mai lua masa singuri, fără prezenţa bătrânului unchiu ursuz, lângă care Adina se retrăsese de câţiva ani, după ce divorţase şi pe care acum secerişul şi treieratul îl chemaseră de câteva zile la ţară.

Cu atât mai mult cu cât peste câteva zile avea să plece şi ea. Cum putuse oare să uite?

— Anuşa, repede telefonul.

4*

Din ce în ce mai nedumerită, Anuşa trecu în birou unde căută zadarnic.

— Vezi că trebue să fie la baie.

Prin uşa întunecată, reveni cu micul aparat nichelat pe care îl lăsă pe divan, între perne, desfăşurând peste covor şnurul negru până la priză. In mişcarea grăbită pe care o făcu, aplecându-se pentru a stabili contactul, pliseurile rochiei se revărsară înainte peste şolduri, descoperind deasupra îndoiturii genunchiului peste ciorapul bine întins, o făşie de carne albă şi mată.

Urmărind distrat gesturile ei, nerăbdător de a vedea priza fixată, privirea lui căzu pe făşia fragedă şi se prelinse încet de tot, ca o mângâiere, pe încordarea îndoiturii, pe pulpa armonios împlinită.

Şerban simţi dintr'odată gâtul aprins şi gura uscată: toată carnea lui încercă, ascuţită, ciuda de a fi pierdut în ziua aceea pe Adina, al cărei corp ivoriu şi elastic, în care patima făcea să fulgere spasmuri de delir, îi răsări în faţa ochilor turburi. Ca şi cum ar fi simţit mângâierea privirii, înştiinţată de instinct, Anuşa se îndreptă cu mai multă grabă decât ar fi fost nevoie şi se apropie de divan pentru a lua receptorul.

— Cere automat, două sute...

— Casa doamnei...?

Numele se pierdu într'un surâs pe care Şerban nu-l văzu, preocupat de ceea ce avea să spună. Fără îndoială, adevărul: oboseala, somnul, dar... uneori adevărul nu mulţumeşte.

Atunci...?

— Coniţa e acasă? Chiar dumneaei?

Anuşa astupă pâlnia neagră cu mâna şi întinse receptorul lui Şerban. Dar prevăzând dintr'odată o inevitabilă serie de reproşuri şi explicaţii egal de inutile, care îl iritară anticipat, acesta se dete înapoi şi îi aruncă în şoaptă:

— Nu, nu, vorbeşte d-ta, spune... spune ce vrei, că am fost uşor bolnav, n'am putut să mă scol... o să telefonez mai târziu.

— Dar... pentru ce?

— Aşa e: trebuia să mănânc acolo.

Anuşa descoperi pâlnia şi reluă surâzând convorbirea, dând explicaţii. Şerban dispăruse la baie. Prin uşa întredeschisă şi şipotul duşului îi auzea vocea.

— Nu, nimica, o uşoară indispoziţie... Conaşul mi-a spus să telefonez dela farmacie fiindcă la noi telefonul s'a stricat... chiar dela farmacie vorbesc ...nu, nu e singur, a venit un prieten...

— Minunat se acomodează, — gândi el, — lenea mea cu inteligenţa Anuşei, până când într'o bună zi o să facă cine ştie ce încurcătură.

Dincolo de uşă vocea se stinse şi paşii se pierdură pe covorul din birou. Larma bulevardului aţipise în dogoarea după amiezei. Robinetele tăcuseră. Liniştea aceasta neaşteptată îl trezi, sustrăgându-l stăpânirii care o pune pe spirit, preocuparea unui lucru de aranjat precum şi vâltoarei de gânduri confuze care îi năvăliseră dintr'odată în minte, învăluite însă, toate, într'un penibil sentiment de jenă. O jenă aproape iritată.

In faţa panoului de oglindă, îşi răspândea pe corpul încă umed alcoolul tare, din flaconul de metal.

Mâna ce aluneca pe piept se opri. Privirea lui Şerban se resfrânse în oglindă fără să o vadă.

— In definitiv, pentru ce n'am vorbit eu cu Adina? Din lene fireşte, poate şi din indiferenţă. Poate? Nu, sigur, absolut sigur.

Apăsă pe cuvânt, voind să-şi demonstreze că are curajul să-l pronunţe şi că este firesc să fie aşa. Mâna alunecă din nou, sub privirea atentă ce o urmărea prin oglindă.

— Ce puţin loc ocupă Adina în vieaţa mea!

Intr'adevăr nu fusese niciodată o preocupare intensă pentru el. Era ca ceva extrem de agreabil, fără îndoială, dar ceva putându-se, la urma urmei, reduce la o strictă necesitate ca un obiect la care

nu te gândeşti decât atunci, când îl ai în faţa ochilor sau când ai nevoie de el.

Se opri iar. Un moment rămase pe gânduri, cu flaconul într'o mână şi şervetul în cealaltă. Dar nu, nu avea să-şi facă nici o imputare mărturisindu-şi indiferenţa faţă de o femeie căreia îi era de sigur la fel de indiferent.

Poate chiar siguranţa apriorică a acestei veşnice indiferenţe îi apropiase încă de când se cunoscuseră la Sinaia, la concursul de golf din toamna aceea.

In dimineaţa primei zile, cineva îl prezentase pe peronul hotelului Palace, în momentul plecării spre linksurile dela Poiana Ţapului. Fiind într'un grup mai mare, îl invitase în automobilul pe care-l conducea singură cu o temeritate căreia Şerban îi bănuise o secretă corespondenţă.

După amiază între aprinderea a două partide, stătuseră mai mult de vorbă, în jurul ceştilor de ceaiu, în faţa micului Club-house. Se întuneca. Sub cerul înroşit de amurg, un cer blând de sfârşit de Octombrie, umbrele începeau să se aştearnă peste rugina pădurilor ce învăluiau în pară crestele munţilor. In înserarea sonoră, peste pânza groasă de ceaţă ce se ridica din valea Peleşului şi de pe apele despletite ale Prahovei, venea îndepărtat sunetul goarnei.

Umezeala începea să fie pătrunzătoare. Adina, strânsese la gât gulerul de blană al paltonului.

Şerban fusese curios să-i afle privirea, privirea dela ceasul acela: privire deschisă, încrezătoare, neavând de ce să se teamă, prin care avusese impresia că coboară până în suflet unde nu întâlnise însă nimic. O simţise atunci la fel; fiinţele lor aveau ceva comun. Cel puţin dintr'un punct de vedere erau identice. Din amândoi vieaţa smulsese orice rest de sensibilitate, stârpind urma oricărui elan. Sufletele lor erau ca o stepă imensă al cărei cenuşiu nemărginit se confunda cu cenuşiul zărilor turburi; o stepă aridă peste care trecea greoaie suflarea aprinsă a unui vânt ce nu întâlnea nici un copac de doborît, nici o buruiană de răsucit, nici o floare, oricât de anemică, de smuls.

Ea avea 28 de ani, el 22.

O încredere instinctivă i-a apropiat fără însă cea mai mică iluzie sau speranţă de dragoste. Poate că, în secret, fiecare căuta să se studieze, să-şi recunoască în celălalt, ca într'o oglindă, diformităţile morale şi curiozităţile acestor diformităţi.

Nu aveau să dea şi să primească nimic.

In zilele ce au urmat, au fost mereu împreună.

Au bătut pădurile, rătăcind cu automobilul pe drumurile de munte pe care toamna aşternuse deja stra-

turi moi şi foşnitoare de foi veştede. Intr'o zi s'au trezit spunându-şi pe nume, fără să poată şti cine începuse. In ultima seară a concursului, la banchetul de închidere, intervenise o nuanţă nouă.

Cobora ultimele trepte când, aproape goală în rochia de bal, Adina ieşea din sala de mâncare încă pustie, intrând în hall-ul în care se împrăştiaseră pe fotolii primele fracuri.

Se oprise brusc şi o privise cu oarecare surprindere: atitudinea ei, focul din ochi, o imperceptibilă fremătare ce nu înşeală...

O dorise dintr'odată cu aprindere, nebuneşte. O pornire sălbatecă îl împingea spre trupul acela minunat pe care într'o clipă, privirile bărbaţilor aveau să curgă în şuvoaie de plumb topit.

Simţind că nu pot fi observaţi, se dusese surâzând şi se oprise în faţa ei, cu pupilele sticlind de dorinţă.

Se priviseră o clipă în tăcere.

Apoi, cu totul inutil, căci ea înţelesese, îi spusese ferm, cu glasul limpede:

— Adina, te vreau.

Fără nici o tresărire, ea răspunsese cu vocea tot atât de limpede:

— Cu plăcere, dar aşteaptă să te vreau şi eu. Altfel ai fi desamăgit.

Mâna pe care i-o întinsese ca pentru un pact şi,

ca întotdeauna, prieteneşte, o ridicase încet dar hotărît şi întorcând-o îşi apăsase lung buzele încinse în palma fierbinte care îngheţase. Prin braţul încordat, ca un arc, sărutarea năvălise în tot trupul ce se cutremurase.

Vocea ei murmurase turbure:

— Vreau... acum.

— Banchetul?

Adina ridicase din umeri.

O urmărise cu privirea urcând, cu paşi reţinuţi, scările, până ce dispăruse la cotitura rampei. Se apropiase o vreme, ce i se păruse nesfârşită, de geamul mare al hall-ului. Munţi, păduri, totul era în beznă. Nici un ochiu de lumină la vilele pustii. Câteva becuri electrice îngălbeneau ceaţa opacă, până la colţul şoselei scăldate ce trecea pe sub ferestre, pierzându-se în codru. Ploaia şuruia pe geamurile aburite. Numărase în gând până la trei sute. Se întorsese, cumpărase dela portar ţigări, făcuse un tur prin sala de mâncare goală, revenise în hall unde fracurile se înmulţiseră. Apoi cu paşi la fel reţinuţi, urcase scările.

In noaptea aceea îşi descoperiseră o rară afinitate de simţuri, prăvălindu-se în adâncuri ameţitoare, într'un delir istovitor. Dimineaţa însă redeveniseră aceiaşi din ajun: stepa imensă şi pustie. Dar, mai

târziu, la Bucureşti, într'un colţ al stepei a aflat un fel de ciudat arbust degenerat, ciob din trecut. O nevoie de a se devota, de a face pe cineva să simtă acest devotament, de a-l înconjura de îngrijiri, de tot felul de atenţii, fără însă a avea pentru acel cineva un sentiment deosebit. Era un fel de manie care de multe ori pe Şerban îl obosea. Totul dispărea însă la marginea patului în care nu mai era decât un animal de rasă, deslănţuit.

Adina sfârşise prin a reprezenta pentru el doar o formulă echivalentă unei formule de chewing-goom: un pachet de nervi acoperit de o pastă de egoist altruism.

Da, se vedeau cu multă şi reală plăcere, se înţelegeau de minune; când nu se întâlneau o vreme, trupurile lor se doreau, se chemau instinctiv. Dar odată despărţiţi, nu se mai gândeau unul la altul decât întâmplător, într'atât încât aveau să-şi amintească de o întâlnire fixată dinainte, de o escapadă aranjată pentru o anumită zi.

Totuşi Şerban murmură încă odată:

— Ce puţin loc ocupă Adina în vieaţa mea!

Astupă flaconul şi îl puse pe tableta de cristal.

Părul aşezat de piepten fu strâns în plasa neagră.

— Da, puţin... Dar în comparaţie cu ce?

Urechile-i vâjâiră puternic, un gust coclit îi năvăli în gură şi câteva secunde totul se umplu de ceaţă.

Trebui să se ţină strâns de marginea toaletei ca să nu cadă. Când ameţeala trecu, rămase puţin buimăcit.

— Ce ar putea însemna asta? Incepe să devie idiot. Trebue să consult un specialist. Dar un specialist de ce? Intâi să ştiu de ce e vorba. Am să văd pe Manoliu.

Trecu în birou şi răsfoi cartea de telefon. La litera M, arătătorul alergă de-a-lungul paginilor:

— *Mana* ... *Mane* ... *Mang* ... *Mani* ...

Privirea se opri întâmplător: Manicatidi, prof. dr. specialist boale de copii, str. Luterană.

Arătătorul porni iarăşi pentru a se opri la Manoliu, în timp ce, surâzând, Şerban se gândi:

— Specialist în boale de copii. L-aş recomanda Corei.

Intors în camera de culcare, se întinse pe divan cu receptorul la ureche.

— Imi pare bine că nu am vorbit eu cu Adina. I-aş fi promis că vin acum şi ... allo, allo ... domnişoara a adormit probabil de căldură.

Ochii i se duseră de-a-lungul firului înşirat peste covor până la priză, voind să vadă dacă e bine fixată. Şi în pupile reînvià deodată imaginea trupului suplu, făşia de carne albă şi mată dintre ciorapul bine întins şi revărsarea pliseurilor rochiei.

Puţin nervos, arătătorul clămpăni furca de nichel a telefonului mereu mut.

— In definitiv, de ce Adina şi nu Anuşa, din moment ce amândouă ar însemna acelaşi lucru. Poate însă că Anuşa nu ar fi numai un simplu manechin, un animal, ci şi un suflet. Anuşa un suflet?

In minte îi stărui imaginea trupului aplecat ce se ridicase cu prea multă grabă.

— Nu, sunt unele trupuri care nu sunt decât simple trupuri. Anuşa, cu privirea fără expresie, cu plinătatea de contururi, cu ceva de pisică leneşe în fiecare mişcare şi mai cu seamă cu îngrijirea instinctivă pe care o dă corpului, nu putea fi decât o făptură de simţuri, plămădită pentru simţuri. Da... trupuri ce nu sunt decât simple trupuri, fără suflet..., fără suflet ca şi Cora... dar nu în acelaşi fel. Cora e un copil vesel, care nu ştie decât să râdă, o fetiţă amuzantă. Cora... iarăşi Cora?

Şerban tresări. Pentru a treia oară, enervată, vocea domnişoarei dela poştă striga „allo“.

— Allo, da. Iartă-mă, duduie, dă-mi te rog automat.

Işi încordă auzul sgândărat de sbârnâitul telefonului prin care rătăceau voci îndepărtate, în vreme ce, şi mai îndepărtate, se furişau prin minte, frânturi de gând.

— Ce puţin loc... în comparaţie cu ce?

Spre seară febra îl doborîse: accesul de paludism izbucnise violent.

La început surpriza, apoi aşteptarea convinsă că totul va trece, se va sfârşi în câteva zile, îi molcomiseră răbdarea, care într'o seară se trezi însă neliniştită ajungând curând la exasperare. Intr'adevăr, fără o deosebită gravitate, ducând-o pe picioare, boala era apăsătoare prin natura ei scoţându-l dintr'odată în marginea vieţii ce curgea pe lângă el. Perspectiva de a putea fi în orice moment scuturat de fiori, ameţit de febră, crispat de nervi în faţa privirilor ce l-ar fixa cu o speriată atenţie, îl făcu să se sălbăticească dintr'odată. Nu mai ieşea decât pentru masă sau mărunte cumpărături făcute cât mai grabnic şi în magazine mici, după cum se ferea

de restaurantele mari şi umbla pe străzi lăturalnice. Nopţile albe, de 40 de grade îi lăsau o sfârşeală, o silă de cel mai mic efort şi astfel, sculându-se târziu, făcându-şi toaleta în pripă, deseori rămânea neras, cu ţinuta neîngrijită pe care închipuirea lui şi-o exagera, fiind convins că trebue să aibă înfăţişarea unui adus de ape.

Numaidecât după masă, se închidea în casă în aşteptarea crizei ce nu venea niciodată la aceeaşi oră. In primele zile, aşteptarea aceasta era întovărăşită de speranţa că nu va mai veni nimic; că primele medicamente au operat deplin şi mai curând decât febra, aştepta să se convingă de dispariţia definitivă a ei. In urmă, această tovărăşie se desfăcuse, aşteptarea rămăsese singură, dar începuse să-l intereseze, să fie emoţionantă şi — curios — cu cât întârzia mai mult criza, cu atât se enerva ca de inexplicabila şi chinuitoarea întârziere a femeii, care nici nu îndrăzneşti să bănui că ar putea să nu vină.

In umbra din dosul storurilor lăsate până jos la cele două uşi ale balconului, măsura ritmic covorul biroului. Paşii se pierdeau în ţesătura groasă şi moale scutind auzul de frecarea lor nesfârşită. La intervale regulate, auzea bătând sonor pendula din vestibul. Paşii se grăbeau, apoi, osteniţi, încetau deodată. Scaunul cu basculă se mişca. In faţa colilor

albe aşezate cu grijă de Anuşa, teanc, pe mapa neagră, încerca să scrie, să lucreze, să facă ceva.

O cronică promisă de mult îi zăbovea în minte; creionul pornea greoiu pentru a se opri după primele rânduri peste care trăgea apoi grăbite linii groase.

Foşneau după aceea ziarele parcurse în fugă, distrat.

Pleoapele se lăsau obosite şi mâna dădea drumul foilor mirositoare de cerneală, care se aşterneau pe parchet.

Gestul acesta îi evoca, de fiecare dată, gestul pe care Anuşa avea să-l facă pentru a le aduna, acelaşi ca în ziua aceea: deasupra pulpei lucii în ciorapul de mătase bine întins peste îndoitura nervoasă a genunchiului, sub marginea rochiei negre, fâşia de carne albă şi mată.

Dar imaginea — cu tot anacronismul costumului — ajunsese să i se pară o stampă galantă dintr'un secol trecut, care îl făcea doar să surâdă, fără să mai trezească în simţuri dorinţa, nostalgia sensualităţii Adinei.

Adina...

Plecase şi ea de câteva zile. Câte? — nu ştia precis, timpul parcă se disolvase pentru el. Inainte de plecare a trecut să-şi ia rămas bun.

In după amiaza aceea, suflarea grea a arşiţei înă-

buşitoare aşternuse pe sub storurile uşilor deschise, pale de aprinsă nemişcare în penumbra roşiatică a biroului. Fix şi cu privirea fixă, Şerban, pe scaunul de lucru, aştepta primii fiori reci. O clipă nu-şi dăduse seama că Adina pe care nu a auzise intrând sta în fața lui şi îl privea. Era înaltă, sveltă, mai frumoasă şi atrăgătoare ca oricând.

Surâsul ei, puțin nedumerit, îl trezise şi, fără să vrea, ochii căutaseră jurnalele aruncate pe jos. In mod absurd, parcă s'ar fi aşteptat s'o vadă aplecându-se. Se ridicase încet, ocolise biroul şi, în fața ei, îi luase mâinile calde, sub pielea subțire a mănuşilor. Apoi lunecând brațul în jurul umerilor, îi muşcase buzele atât de tare, că ochii ei reci se umeziseră.

Puțin amețită se lăsase în fotoliul adânc şi îl privise întrebător. Apoi îşi scosese mănuşile şi pălăria, punându-le pe colțul biroului.

Şerban, lungit pe covor în fața ei, sprijinit cu bărbia într'o mână, stăruia cu privirea pe genunchiul ideal de rotund a cărui îndoitură încerca să o desvălue în gând, întrevăzând între păinjenişul de aur al ciorapului şi marginea rochiei de soie-écrue, o făşie de ivoriu.

Işi amintiseră amândoi că nu şi-au spus încă nici un cuvânt.

Adina îşi trecuse limba peste buza puțin răsfrântă

pe care roşea o şuviţă proaspătă de sânge şi se înfiorase de gustul fierbinte de coclit.

Şerban îi întinsese mâna. Un surâs, din ce în ce mai pronunţat, descoperise un minunat şirag de dinţi pe albeaţa unuia dintre care se întinsese un strop din şuviţa roşie. Piciorul cu pulpa sculpturală, neobişnuit de înaltă, alunecase lin pe marginea fotoliului şi trupul uşor umezit, moleşit dintr'odată, se prăvălise peste Şerban încolăcindu-l. O adevărată furie sexuală îi cuprinsese în ziua aceea. Timp de mai multe ore, cu o sete pe care în loc să o potolească, fiecare nouă îmbrăţişare o îndârjea mai rău, se înverşunaseră unul contra altuia, posedaţi şi împinşi unul spre altul de o forţă ce îi depăşea şi care venea de dincolo de propria lor vrere. Era ceva simbolic în oarba şi desnădăjduita lor tendinţă de a se contopi unul într'altul, de a evada definitiv din propria singurătate.

Rămăseseră în urmă, o vreme ce cursese inconsistent, inerţi în unda roşiatică a covorului, întinşi unul lângă altul, în tăcerea catifelată în care urcau şi coborau respiraţiile lor din ce în ce mai egale, apoi, stropi argintii, clopotele tramvaielor şi, vag, sgomotul străzii domolit de atmosfera grea ce încropea bulevardul.

Apoi totul se topise într'o amorţire stranie.

Intr'un târziu — când? — Şerban îi prinsese mâna şi îi sărutase vârful degetelor lungi, minunat desenate, mâna pe care apoi o păstrase într'a sa şi care după un timp se retrăsese încet. Ca prin vis se auzeau bătăile pendulei din vestibul pe care Şerban încerca şovăelnic să le numere. O imperceptibilă boare răcoroasă, începuse să se strecoare pe sub storuri. Se însera. Adina avea să plece...

Buzele lui doriseră, curat, umezeala parfumată a mâinii pe care, fără să ridice pleoapele, întinsese iar braţul să o caute. Dar nu o găsise. Işi aţintise auzul. Prin uşile deschise venea glasul vesel al robinetelor.

Adina avea să plece...

Braţul, instinctiv, cercetase iar covorul.

Era oare cu adevărat a ei mâna pe care o sărutase lin, ca pe a unui copil?

Nelămurite, foarte nelămurite elanuri îi mângâiaseră sufletul amorţit de atâta vreme.

Robinetele tăcuseră şi pasul Adinei alunecase pe covor, oprindu-se lângă el. Vocea caldă şi totuşi poate intenţionat mai indiferentă decât era în realitate, cursese leneş peste tăcere.

— Delicioasă e cutiuţa asta. Imi place mai ales sistemul de uşi şi panoul de oglindă dela baie.

Un chibrit sfârâise scurt, împrăştiind miros de fosfor.

Şerban simţea vârful pantofului atingându-i coasta. Mâna mângâiase glesna, apoi alunecase în sus pe pulpă, oprindu-se la îndoitura genunchiului pe care o cuprinsese în palmă.

— Şerban, am venit la patru şi acum e aproape şapte, — făcuse vocea ei ca un reproş.

Mâna trecuse peste marginea ciorapului căutând dunga rochiei, dar nu găsise nimic.

Ridicase pleoapele. Inserarea punea umbre fugare pe trupul de fildeş ce, privit de jos, părea şi mai suplu. Goală, Adina fuma, calm, ţigareta egipteană nemăsurat de lungă fixată în port-ţigaretul de jad.

După câteva rotocoale de fum, fără să-şi scoată piciorul din îmbrăţişarea mâinii, susţinută de ea, se întinsese spre birou, rezemând de călimări ţigara neconsumată. Apoi îngenunchiase lângă el şi se frecase la ochi, resfrângându-şi puţin buzele, ştrengăreşte.

— Mi-e somn.

Se lungise alături de el, aproape de tot, cu capul pe braţul lui, întins pe covor.

— Ştii? Intr'un ceas trebue să plec la ţară. Fac două ore cu maşina şi i-am promis lui unchiu' Alex să fiu cel mai târziu la 10 acolo. Şi mi-e un somn, un somn!...

Se ghemuise şi mai aproape de el.

Pendula din vestibul bătuse de şapte ori.

Adina avea să plece...

Gândul stăruia nedesluşit şi bizar. Ii sărutase iar mâna, mâna aceea atât de străină.

— Adina...

Se întorsese spre ea, ridicându-se puţin, dar fără să-i tragă braţul de sub cap. Ochii ei lungi îl priveau pe subt genele albastre. Şiragul de dinţi strălucitori, apăruse între buze.

— Ştiu, mi-ai spus-o; aşa, seamăn cu nu ştiu care vedetă americană.

— Nu, nu asta...

Iarăşi tăcerea catifelată, apoi cu vocea mai joasă şi mai adâncă:

— Adina...

O mângâiase pe frunte cu mâna rămasă liberă, îi desgolise tâmpla şi sprânceana stângă de părul rebel pe care-l dăduse pe spate, degajând figura pe care voia s'o privească mai bine.

Adina închisese ochii şi buzele întredeschise surâdeau vag. Se aplecase încet peste ea şi îi sărutase, abia atingându-le, pleoapele ce tremuraseră, apoi gura, lin, cu buzele strânse, cu un ecou de îndepărtată şi nedesluşită căldură lăuntrică.

Dar buzele ei se mişcaseră şi îi simţise limba fină strecurându-se printre ale sale, încercând, imperioasă, să-i descleşteze dinţii.

In acelaşi timp, în umeri i se înfigeau unghiile mâinilor ei ce se îngreunau de trupul care voia să se ridice înspre el, stirvind sânii de pieptul lui. Şerban sărise în picioare lăsând-o să alunece moale pe covor.

— Eşti urâcios astăzi. Şi ce o să pățesc eu pentru tine diseară, când o să ajung târziu...

— Pentru mine?

Adina se ridicase puțin, rezemându-se cu spatele de colțul biroului.

— De sigur.

Şerban revenise dela fereastră şi rămăsese în picioare.

— Felul obişnuit de a vorbi te face să spui, fără să vrei, un neadevăr. Ai venit pentru tine, pentru nervii tăi, pentru... în sfârşit pentru că îți făcea ție plăcere să vii.

— Luate lucrurile astfel, poate că da. Totuşi...

— Totuşi...?

Şerban îi privise buzele cu o atenție dintr'odată încordată, aproape desnădăjduită, voind să soarbă răspunsul care însă nu venise.

Sta gânditoare în genunchi.

— Şerban, ce ai astăzi, Şerban?

Ridicase din umeri.

In picioare, în fața lui, îl privise parcă absentă. Apoi, cu mişcări lente, îşi lipise trupul de al lui, în-

colăcindu-i cu braţele gâtul şi cu nesfârşită grijă frământându-i între dinţi buza de sus, apoi cea de jos. O clipă se lăsase puţin pe spate, privindu-l iarăşi, apoi deodată, încleştând sălbatic îmbrăţişarea, îi sorbise gura într'o sărutare aprigă, contopindu-şi limba cu a lui.

Şi se prăväliseră iarăşi pe covor.

Când plecase Adina, pendula din vestibul bătea opt şi jumătate. In întunerec ascultase sgomotul motorului aprins în grabă, apoi sirena pierzându-se în larma bulevardului.

Opt şi jumătate.

Criza nu venise şi nu venea. Oare se sfârşise? Dar îşi reaminti că în ajun nu venise decât după miezul nopţii.

Nu spusese faţă de Adina că e bolnav. Ar fi trezit poate mania devotamentului degenerat. S'ar fi oferit poate să-l îngrijească.

Insăşi ideea aceasta îl obosise. L-ar fi exasperat până la urmă prezenţa continuă a femeii acesteia a cărei ariditate începea să-l copleşească. Prezenţei sale îi prefera singurătatea care îi era mai puţin streină, în cadrul ajuns acum familiar.

Intr'adevăr erau zile de când se instalase şi zile petrecute aproape în întregime acolo. Şi apoi era aşteptarea febrei, invariabil aceeaşi: paşii din ce în

ce mai nervoşi pe covor, articolul mereu început, mereu neisprăvit; jurnalele răsfoite apoi aruncate şi iar paşii nervoşi.

In sfârşit primii fiori îngheţaţi îl străbăteau. Se întindea pe divan. Un frig polar îl făcea să strângă cu putere dinţii pentru a-i împiedeca să clămpăne. La început se acoperea cu cele mai groase cuverturi pe care le avea. Dar îşi dăduse seama că e inutil. Valul de ghiaţă era ca o avalanşă alpestră împotriva căreia totul pare ridicol. Apoi venea febra. O simţea pornind din adâncuri de întunerec, crescând pe nesimţite, crescând înfricoşător, ca o maree ce se revarsă imensă, cotropitoare, în toate mădularele. Faza aceasta era plăcută, foarte plăcută chiar. După frigul chinuitor, căldura treptată da sensaţia unei băi fierbinţi în care toţi muşchii, tot corpul se destinde, amorţind.

Numai mintea rămânea trează, dobândind dimpotrivă o agerime neaşteptată. Niciodată nu şi-ar fi închipuit că la 40° poţi avea o aşa acuitate şi mobilitate de spirit. Imaginile se legau şi se deslegau fulgerător, aproape ca în vis. Dar pe când în vis legătura e destrămată, fără sens şi, de cele mai multe ori, absurdă, aici totul se înlănţuia implacabil şi riguros logic. Apoi totul se contopea în cenuşiu uniform: doar în negura pleoapelor de plumb sclipeau bizare

străfulgerări, care se roteau ca jerbele focurilor de artificiu.

Şi zilele curgeau...

Incepuseră să fie exasperante. Nervii se întinseseră ca sonore coarde de vioară. Recluziunea devenea insuportabilă, cu atât mai mult că venise dela ţară pentru acel îndepărtat nebulos, pe care abia îl atinsese şi trebuia să-l părăsească, pe care îl dorea iarăşi şi poate şi mai puternic încă.

Această dorinţă însă îl mulţumea. Mai precis: îl asigura, căci nu făcea decât să întreţină, chiar să întărească anestezia pe care o realizase atât de bucuros la sosirea în Bucureşti. Timpul îi părea însă îngrozitor de lung. Nu mai aştepta nici febra: se obişnuise cu ea şi îi devenise indiferentă. Golul aşteptării îl umplu cu paragrafele de drept, căci veneau examenele pentru care trebui să revadă în câteva dimineţi facultatea.

Examenele trecură aşa cum veniseră. Le înghiţi mecanic, cu aceeaşi indiferenţă cu care înghiţea dozele de chinină din ce în ce mai amară. Coborînd scările după cel din urmă examen, un coleg căzut îi spusese răutăcios, în treacăt: „tânărul licenţiat". Se uitase după el curios. E adevărat, era licenţiat. Ce reprezenta pentru el licenţa? Un liber parcurs, un petec de hârtie care, depus într'o zi la Palatul Sturza,

îi va asigura — în urma examenului de ataşat — un paşaport internaţional; era cheia vieţii de nomad în sleeping pe care aveà s'o înceapă cândva — când? nici el nu ştia bine.

Singură o uşoară umbră stărui la ideea că este licenţiat: se sfârşea ceea ce ar fi putut fi o epocă în vieaţa lui.

Nu maì era student. Dar nu fusese niciodată, pentrucă... nu putuse fi. Nu ştiuse cum începuse vieaţa de student, de aceea nici nu simţea cum sfârşeşte. Zilele fură însă mai goale şi se simţea tot mai slăbit de friguri şi tot mai sălbatic. Dar într'o seară febra nu veni. A doua zi începu s'o aştepte ca în primele zile, dar zadarnic. Să-i fi trecut? Nu încă, spusese doctorul. Crizele or să fie mai rare şi mult mai uşoare, nu mai are de ce să mai stea mereu în casă, dar să nu se obosească şi să nu înceteze mai ales injecţiile cu chinină.

Cobora două câte două scările redacţiei. In gangul întunecos al ieşirii, ferind-o, cu mâna făcută pâlnie, de curentul cu miros greu de cerneală şi mucegaiu ce venea din curtea tipografiei, un tânăr svelt, îmbrăcat după ultimul jurnal, îşi aprindea ţigara. Făcu un semn prietenos cu mâna, lui Şerban şi voi să treacă grăbit spre scară.

— Max.

Şerban îl oprise de braţ. Işi strânseră mâinile.

— Ai ceva urgent sus?

— Un desen de încasat.

— Si eu aveam o cronică dar nu e casierul aci.

— Onorata direcţie?

— Foarte ocupată: îşi întocmeşte itinerariul vilegiaturii.

— Da, mon cher, pleacă iarăşi în străinătate. Je me demande...

— Iată-l pornit! gândi Şerban cu o secretă bucurie, care pe urmă îl enervă.

Apoi:

— Mergi?

— Nu, aş vrea totuşi să-i spun două vorbe onoratei direcţii.

— Bine, te întorci, vino puţin cu mine până la Capşa.

Max se uită curios la el, apoi îl luă de braţ urcând strada Sărindar.

— Ştii cumva ceva sensaţional?

— Nu, dimpotrivă — căută Şerban să se explice repede. — Am fost două săptămâni bolnav: o idioată criză de paludism. Nu m'am mişcat din casă. Aşa că înţelegi, sunt dornic de ceva noutăţi.

— Slab, foarte slab.

— De ce? E timpul: gândeşte-te, diversele aranjamente, mai mult sau mai puţin complicate, în legătură cu vilegiaturile, angajamentele pentru stagiunea viitoare, noul director dela Naţional, teatrele de vară.

Fără să vrea apăsase pe ultimele trei cuvinte.

Max enumără diverse ipoteze în ce privea Naţionalul interpretând unele atitudini şi fraze cu multe în-

ţelesuri, surprinse la „Viitorul" de unde avea de sigur să vie lumina.

Şerban îl asculta mai mult decât distrat, preocupat numai de chipul în care să formuleze întrebarea pe care simţea că va trebui s'o pună mai precisă, dar de care se temea tocmai fiindcă avea să fie precisă.

Max era un băiat delicios, spiritual, fin, bine crescut, în care lâncezeau numeroase aptitudini neglijate. Era salvatorul redactorilor, care în ultimul moment îi puteau cere un desen sau o cronică — indiferent de subiect — tratate toate egal de superficial dar cu egală vervă. Fără să-şi dea seama, era însă un om periculos, fiind întotdeauna perfect informat, nescăpându-i nimic din tot ce se petrece în ceea ce se poate numi „tot Bucureşti". Şi aceasta în mod firesc, fiind în contact zilnic cu un număr considerabil de oameni diverşi, ca adevărat şoarece de culise şi redacţii, nelipsind dela nici o premieră, dela nici un vernisaj, dela nici o reuniune mondenă.

Când îl zărise în gangul redacţiei, o impulsiune bizară îl făcuse să-l oprească. Inconştient, întrebarea se conturase deja. Şerban ştia acum pentru ce îl oprise. Dar a-i pune direct această întrebare, însemna a-i atrage atenţia, a-i deştepta bănuieli şi mai ales însemna în proprii săi ochi a recunoaşte că îl preocupa un anumit lucru.

Max tăcu. In calea Victoriei se opriră lăsând să treacă un automobil, apoi altul.

— Fantastic!! E şase şi te înăbuşi.

— In cafenea, în cofetărie?

— In cofetărie. E mai răcoare şi sunt femei.

Nu era însă nimeni cunoscut.

— Mon cher, începe lumea să plece. Incă o săptămână şi o să te simţi ca într'un oraş străin. Ştefane, ceva rece, indiferent ce.

Se aşezară la o masă în fund. Şerban dibuia prin deslânarea unei conversaţii oarecari, încercând s'o orienteze prin încercuiri din ce în ce mai strânse.

— Ţi-am văzut croquis-urile dela ultima premieră. Ce-ai păţit? De data asta erau cu adevărat reuşite.

— Natural. Neavând ce face, lucrez mai serios. M'am hotărît să urmez o metodă mai practică.

Max se îndepărta. Şerban reveni.

— Cum a fost premiera?

— Succes moral mare. Grădina avea aspectul unei săli de iarnă. Toţi obişnuiţii. Nu ştiu de unde ieşiseră. Eu îi credeam pe mai toţi plecaţi.

— Dar spectacolul?

— Inegal, totuşi reuşit. Delicios Costică: o vervă, un entrain. Olga în notă. Ah, o surpriză plăcută a fost Cora, pentru prima oară într'un rol mai serios.

— A propos, Cora...

Intrebarea ţâşnise aproape fără voie; Şerban ezită iarăşi, dar totuşi reluă:

— Ce e cu această Cora?

— Din ce punct de vedere?

— Doamne — zise el râzând — din punctul de vedere din care suntem toţi trecuţi în fişele tale.

— A, vrei fişa Corei?

— Vreau! M'ar amuza aşa... Dacă o ai.

— Fără îndoială că trebue să existe undeva, prin vreun colţ de memorie. Dacă ţii, pot s'o caut într'o zi. Ceea ce îţi pot spune de-a-dreptul: c'est qu'elle est à qui n'en veut pas.

— De unde ştii?

Linguriţa sdrobi scurt bulgărul de ghiaţă în fundul paharului înalt, colorat de ultimele picături ale mazagranului.

Max râse de naiva întrebare.

— Dar oricine o ştie! Şi apoi îi dau perfectă dreptate. Cred că a avut de încercat multe decepţii, a avut de trecut prin multe greutăţi.

— Ai găsit fişa?

— Imi amintesc vag; se spune că ar fi fost cândva îngrijitoare la copii.

— Puţin probabil: e foarte bine crescută şi instruită.

— Dragul meu dar ce importanţă are? Crezi că tu sau eu, forţaţi de împrejurări, nu ne-am face hamali la Brăila? Tocmai de asta spuneam că este firesc. O femeie care a fost de sigur amăgită în atâtea rânduri de atâţia bărbaţi, simte o deosebită satisfacţie, poate neconştientă, de a amăgi la rândul ei, de a trece la infinit din braţele unuia în ale altuia, luând dela fiecare ceea ce îi place, aruncându-i în urmă ca pe o lămâie din care ai stors ce ai vrut.

Concepţiile sale largi şi întotdeauna perfect justificat largi, îl făceau pe Max să considere totul natural, găsind oricărui fapt o explicaţie firească. Şi aceasta îl făcea să rămâie simpatic, ferindu-l în acelaşi timp de reputaţia de colportor de răutăţi, căci spunând „Cora se culcă cu X" era pentru el ca şi cum ar fi spus „Cora se îmbracă la Olga Russu" sau „Adina se coafează la Ionică"...

Adina! Dacă...

— Dar Adina?

— Adina se culcă cu tine.

Şerban nu se putu împiedeca de a surâde. Era inutil să protesteze. După ce aspiră cu paiul, ultima sorbitură din paharul înalt, Max adaugă râzând:

— Se culcă sau mai precis: se culca, de vreme ce te interesezi de Cora.

— Mă interesez? De loc. Fiindcă a venit vorba.

— De altfel ce importanţă are.

După un moment Max reveni.

— Apoi mai e şi Radu. Inţelegi bine, când eşti măritată...

— Credeam numai colată.

— In speţă diferenţa e inexistentă, — chiar şi în genere de altfel — înţelegi când eşti în menaj cu un om ca Radu, orice îţi este îngăduit.

— Totuşi se pare că ţine mult la el.

— Aparenţă. Cu toate că... Vezi, deşi cred că nu este decât o cochetă înrăită de vieaţă, Cora s'ar putea să-şi simtă faţă de el o datorie de recunoştinţă. Mi se pare că a scos-o din multe încurcături. Radu e un cretin sinistru care se crede pictor decorator pentrucă întinde pe patru pereţi de pânză o pastă uniformă de vopsea, deasupra căreia nu ar fi în stare să tragă nici măcar un arabesc. Dar poate în fond să aibă inimă bună, o bunătate de vită.

— Inainte de a-l fi cunoscut, credeam că e un om bine.

— Dragul meu orice s'ar spune un om gelos — şi gelos în felul lui Radu — nu poate fi un om bine. E admisibil la rigoare să suferi de gelozie. Dar să devii brutal, deslănţuit...

Şerban fu de acord cu Max, cel puţin în ce priveşte punctul de vedere şi în minte îi reveni fraza îndepăr-

tată: „Cora, vrei să fii aşa drăguţă să-mi treci fructiera?“

— Cora îşi plăteşte scump distracţiile. La cea mai mică bănuială o maltratează aşa de brutal că seara trebue să fie dublată. Şi totuşi menajul durează. Ştefane, plata te rog.

— Pleci?

— La şapte trebue să fiu la Rebreanu. Mi s'a cerut un cap al lui pentru o gazetă de tiraj mare.

— Şi probabil de sensaţie...

— Care apare zilele acestea.

Ieşiră. Pe trotoar se formaseră obişnuitele grupuri.

— Rebreanu! Uite, e curios: un om pentru care am foarte multă consideraţie, îmi e chiar foarte drag, dar oricât de necrezut ţi s'ar părea, nu am citit nimic de el.

— De neiertat. Intră în prima librărie dar nu lua în nici un caz „Adam şi Eva“.

Se despărţiră.

Şerban intră la „Cartea Românească“ şi ceru la întâmplare „Pădurea Spânzuraţilor“. Trecând dela cassă la expediţie, culese de pe masa din mijloc unde trec din vitrină noutăţile învechite „La fin de Chéri“ nedumerit cum de nu o citise încă, fiecare nou volum de Colette constituind pentru el o adevărată desfătare.

Reveni la cassă apoi ieşi cu cele două volume sub braţ. Tramvaiul trecea gol. Il prinse tocmai când pornea dela Esplanade.

Pentru ce fugea din centru? Ce tentaţii voia să evite?

Intră acasă pentru a lăsa cărţile, apoi rămase nehotărît.

Trei zile pe rând, febra nu mai venise. Dar nu îndrăznea totuşi să se considere vindecat. Prima grijă fusese să redevie corect. Acum nu mai ocolea centrul şi cunoscuţii. Dar seara se întorcea de vreme acasă. Intr'o seară voise să se ducă la teatru, nu însă la un anumit teatru, ci la oricare. Dar ştia dinainte că la acel „oricare“ se va plictisi cu siguranţă şi recunoaşterea plictiselii l-ar irita.

Anuşa intră gata de plecare:

— A adus un pachet dela tipografie. L-aţi găsit?

— Nu.

— L-am pus pe birou. Iacă-l.

— Bine, mulţumesc, Anuşa.

— Mai aveţi nevoie de ceva?

— Nu. Poţi pleca.

— Bună seara.

In pragul balconului, urmărind distrat cu ochii troleyul unui tramvai, socoti în gând ce are să facă.

Intâi corecturile, apoi va lua masa într'o grădină din cartier.

Apoi . . .

Işi aminti că în faţa statuii e staţia autobuselor ce fac cursa b-dul Pake — calea Griviţei.

Avea însă cele două volume: astă seară „Pădurea", mâine „Chéri".

Se aşeză la birou şi desfăcu făşiile de hârtie, încă umede, pe care se rotunji cercul roşiatic al abajurului lămpii de masă. Tocul făcea din când în când cercuri minuscule, punea cruciuliţe şi puncte printre rândurile strânse, dar semnele deveneau tot mai rare şi privirea alerga tot mai iute.

Şerban, peste cupola de lumină voalată a lămpii, rătăci privirea în umbra în care uşile dela balcon deseneau înalte arcade clare.

— A qui n'en veut pas . . .

Işi aminti că Max avusese cândva cu Radu, nu mai ştia precis în ce ziar, o violentă polemică ce făcuse oarecare sgomot. Poate că . . .

Tocul reluă şirul cercurilor şi cruciuliţelor.

Sans se lever, il chercha une attitude favorable, finit par s'étendre sur son bras droit replié qui tenait l'arme, colla son oreille sur le canon enfoncé dans les çoussins. Son bras commença tout de suite à s'engourdir et il sut que s'il ne se hâtait pas, ses doigts fourmillants lui refuseraient l'obeissance. Il se hâta donc et il ne connut plus rien de la vie au dela d'un effort de l'index sur une petite saillie d'acier fileté.

Şerban închise cartea. Ochii trecură maşinal peste titlul înşirat în roşu pe coperta portocaliu închis, apoi se pierdură în gol, în vreme ce cartea alunecă din mână pe covor, la capul divanului.

Prin ceaţa turbure, populată de fantome, lăsată haotic în minte de orice povestire scrisă, în primele clipe

după ce o isprăveşti, prinse un foşnet de hârtie. Volumul căzuse peste celălalt. Trebuiau să stea acum unul peste altul. Imaginea stărui, dar indiferent, ca o frunză, ca o pietricică, întâlnită întâmplător şi luată de şuvoaiele de gând care se grăbeau împletindu-se şi despletindu-se peste goluri de suflet. Dar începeau să devie turburi, din ce în ce mai mâloase şi Şerban zărind pietricica, o prinse pripit în trecere, ca şi cum ar fi vrut cu ea să oprească sau să schimbe cursul gândurilor.

Se ridică pe un cot şi privi volumele alăturate.

Sfârşise „Pădurea Spânzuraţilor" târziu, spre ziuă. Atmosfera apăsătoare, halucinantă, îi lăsase o impresie penibilă şi cartea închisă, resimţise o deosebită plăcere să se ştie în Bucureşti, în eleganta garsonieră din b-dul Pake. Dimineaţa începuse celălalt volum. Intrerupsese, timpul cât luase masa în cartier. Şi acum „La fin de Chéri" lunecase pe covor. Atmosfera era normală, calmă, senină chiar, totuşi impresia lăsată era şi mai penibilă. Mai puţin ascuţită dar mai insinuantă, îmbibând tot sufletul.

Şi Şerban avu o crispare recunoscând albastrul camerei lui Chéri, în lumina palidă a cristalului din tavan care înlocuia lumina crudă a zilei, oprită de bariera ermetică a draperiei ce acoperea fereastra. Da, impresia era mai penibilă tocmai pentrucă at-

mosfera cărţii era normală, obişnuită tuturor vieţilor comune, care nu au nimic eroic, în aparenţă cel puţin.

Privea mereu volumele alăturate, unul cu coperta portocalie brăzdată de verde, cealaltă de litere roşii. Cu toată diferenţa lor de înfăţişare şi de cuprins, un fir invizibil le lega şi Şerban simţi cu groază că firul acela îl leagă şi pe el.

Pietricica cu care sperase să oprească şuvoiul turbure al gândurilor nu făcuse decât să-l întărâte. Cu puteri noi apele o smulseră târând-o înainte.

— Apostol Bologa, Chéri şi... eu: caractere diferite, împrejurări diferite şi totuşi acelaşi, absolut acelaşi faliment moral, aceeaşi căutare desperată a unei ţinte, a unui suport...

Privi cărţile cu ciudă.

— Cum de am căzut tocmai peste ele? Ce curioasă coincidenţă!

Dar gândul se frânse.

— Coincidenţă? Poate că nu e o coincidenţă, poate că e manifestarea unui simptom general. Să fie oare o nouă boală a veacului?

Gândul se frânse iar: şuvoiul, după o şovăire, se rostogoli tot mai turbure.

— Nouă nu, ci cel mult agravată sau întinsă, un fel de cancer moral. Acum o sută de ani cancerul acesta, ca şi cel fizic era foarte rar. Falimentele

morale erau considerate atunci, cu drept cuvânt, anomalii, cazuri morbide. Intr'adevăr în orice mediu de oameni cum se cade, a-ţi pune anumite întrebări era semn de neîndoielnică scrinteală. Şi după cum cancerul era luat drept cine ştie ce boală, „nelinişte a“ era luată drept neurastenie. Astăzi numărul celor conştienţi de ei înşişi a crescut. A trebuit însă pentru aceasta să se cutremure pământul. Fără îndoială că luminarea aceasta se datoreşte şi literaturii, literaturii analiste, precum şi răspândirii teoriilor subconştientului. Inainte, forţele obscure erau stăvilite fiind considerate ca anormale, fără să se ţie seama de efortul acestor refulări. Toată lumea socotea că trebue să facă la fel cu toată lumea şi astfel impunerea oarbă a unei concepţii de vieaţă, generale, nu era decât un uriaş cerc vicios. Literatura câştigând teren, lumea a început să-şi dea seama de ceea ce poartă în adâncul ei, de ceea ce fiecare om reprezintă sau ar trebui să reprezinte. Literatura luminând a mărit numărul individualităţilor, şi trezirea conştiinţelor a deslănţuit avalanşa întrebărilor cărora nu li se pot da răspuns.

Intrebările . . .

Şerban le simţea reînviind, îmbulzindu-se brutal în minte.

Işi cuprinse tâmplele cu mâna. Raţionamentul îl

obosea. La ce bun să ştie pentru ce, din moment ce cauza era de aşa natură încât nici o putere omenească nu o putea înlătura. Totul era faptul: pentru ce şi cum, era inutil.

Inchise ochii hotărît să doarmă. Poate însăşi nevoia de somn îi sugerase hotărîrea. Noaptea aceea adormise târziu şi se deşteptase de vreme iar nopţile albe, de febră, îl făceau să fie încă în lipsă de somn. Dar pleoapele îşi îmbinau zadarnic genele. Şuvoaiele de gând deveneau tot mai turburi. Anestezia, minunata anestezie era în pericol. Apele întărâtate, ducând urme de furtună, săpau tot mai adânc temeliile castelului de cărţi.

Se răsuci pe o parte şi pe peretele din faţa divanului, ochii căutară avid, afişul evocator. Se opriră pe automobilul lansat nebuneşte.

— Unde merg oamenii aceştia? Spre ce se grăbesc, ce ţintă au?

Urmăriră apoi făşia şerpuitoare a drumului. Unde ducea? Spre necunoscut... Necunoscut!

Pentru ce acum îl descuraja cuvântul acesta când altădată îi aprindea imaginaţia?

Pe atunci „necunoscut“ însemna „neprevăzut“ şi neprevăzutul acesta spera că va fi aşa cum îl dorea.

In marginea unui drum, care se pierdea în zare, tresărea toată fiinţa lui altădată, căci pe atunci ne-

cunoscut erau, trebuiau să fie, unele în dosul altora, orizonturi tot mai luminoase.

Chemarea drumului...

Avea 15 sau 16 ani.

Pe terasa conacului, din înaltul căreia privirea îmbrăţişa toată valea imensă unde printre şiruri de plopi şi eleştae, pe lângă cantoane albe şi peste poduri de fier, trecea calea ferată, rămânea în fiecare seară ore întregi pierdut în contemplarea nemărginirilor, furat de magia umbrelor chinezeşti profilate pe orizontul roşu, de lanţul vioriu al munţilor îndepărtaţi pe care amurgul aşternea miraculoase şi stranii jocuri de lumini.

Stătea nemişcat, devorat de exaltare până ce crestele dantelate se confundau cu noaptea de vară, până ce ţârâitul nesfârşit al greierilor se întindea ca un val peste viile ce coborau colina străjuită de bătrânul conac şi peste valea cu ape ascunse în ierburi, strălucitoare sub lună.

Siluetele acelea îndepărtate îl fascinau exercitând asupra imaginaţiei sale aceeaşi turbure atracţie ca şi tremurarea aburului verde-străveziu din jurul unui felinar, în marginea unui trotoar scăldat de ploaie. Acelaşi lucru, aceeaşi vieaţă intensă reprezentau în mod naiv pentru copilul mare ce era încă atunci Şerban şi muntele — de care erau legate evocări livreşti, re-

prezentând în acelaşi timp şi un fel de barieră dincolo de care simţea că începe lumea şi trăirea; — acelaşi lucru îl reprezenta şi strada sau mai precis trotoarul unde masca rigidă cade: vieaţa de care îl ţinea departe o curioasă mentalitate a familiei, mentalitate care nu era pentru puţin în destrămarea de acum.

Cum de nu mai rămăsese nimic din toată năvalnica aceea pornire?

Dorul de a trăi, setea aprinsă de a încerca până la suferinţă vieaţa, izbucnise dintr'odată cu furie, chinuitor, consumându-se singură, sbuciumând şi sufletul şi nervii înebuniţi. Ani de-a-rândul se hrănise cu visuri miraculoase în înserări însângerate, ce reliefau, ca o ironică sfidare, cordeliera violetă a munţilor.

Simţea curgând vieaţa sub ochii lui şi simţea sufletul irosindu-i-se zadarnic.

Şi atunci trenurile ... O, trenurile pe care le vedea lunecând în vale, fără sgomot, printre şirurile de plopi şi peste ape ...

In ceasul ce mai era încă pentru el „ora albastră“, vagoanele lungi şi grele ale Simplonului treceau tremurându-şi geamurile sclipitoare, spre gările de aiurea, ale căror nume îi răsunau armonios în ureche. Spre toamnă, când negurile se lasă de vreme, erau

un chenar de lumini fugare în întunerec şi uneori, prin ceaţa în care răsuna lung dar surd sonoritatea podurilor metalice, luminile acelea păreau becurile de gaz ale unui fantastic bulevard. Şi alte nume îi stăruiau mângâietor în auz în timp ce i se desena în întunerec silueta estropiată a sărmanului Toulouse-Lautrec, printr'o asociaţie copilărească, efect al universului de lecturi pasionate, de imagini patetice al unor existenţe furtunatice, în care trăia: pentru ce oare acei ce iubesc cu patimă vieaţa adevărată, despoiată de toate mahalageştile-i veşminte, redată nobleţei sale primitive, pentru ce sunt aceştia scoşi, forţaţi de chiar această vieaţă să stea în marginea ei, să o iubească, să o admire, să o fixeze — de le e cu putinţă — în forme nepieritoare, dar să nu se atingă de ea sub ameninţarea de a-şi sdreli inima?

Trenurile... şinele pierzându-se în zare... Ce îi păsa că era banal şi dulceag, că mai târziu avea poate să râdă şi — mai descurajant încă —: să se ruşineze! Imaginea aceea era însăşi vieaţa lui şi nimeni nu ştia ce însemna în acele momente vieaţa aceea pentru el.

Uneori încerca să se scuture, să se înşele, să găsească în jurul lui, aproape de el, un ecou cât de îndepărtat al acelei eliberări exterioare a tumultului lăuntric: un fel de derivativ.

Şi prin somnul care începea să vină, Şerban îşi reaminti chipul şters, tocit de vreme şi de alte chipuri ce căzuseră în adâncul amintirii pe lângă el, lovindu-l, ciublindu-i contururile, poate la început mai pure. Şi unele versuri scrise atunci. Se ridică pe un cot, căutând să reconstituiască strofele stângace, naive:

Ce soir tu peux passer orgueilleux et sonore
Grand Express d'Orient
Avec le tremblement de tes vitres que dore
Le crépuscule ardent.

Tu peux courir flambant de tes cuivreries
Vers des pays lointains,
T'enfoncer dans la brume et l'ombre indéfinies
Au tournant des chemins.

Je ne resterai pas, comme autrefois, songeur
Longtemps derrière toi
Les yeux perdus au loin, avec du vague au coeur
Au milieu de la voie.

Tu ne me feras plus souffrir la nostalgie
Des bonheurs incertains
Rêver des mers, des lacs Suisses dans l'agonie
De ce jour de Juin.

Non; je resterai calme et tandis que tes feux
Disparaîtront au loin
Je t'oublierai dans le soir de velours bleu
Lourd du parfum des foins.

In seara aceèa, pe o potecă ce şerpuia printre sălcii plângătoare, pe margini de foşnitoare lanuri de porumburi înalte, Şerban întâlnise o fată. O fată cu ochi limpezi ce surâsese cald şi trecuse. O întreagă feerie pastorală, aeriană ca o dantelă, se născuse şi crescuse fulgurant din acea privire şi acel surâs. Reconstituirea se poticni. Lipseau câteva strofe. Trecu peste ele.

Et j'ai rêvé alors ... De quoi n'ai-je rêvé!
De secrètes clairières
De son corps devetu sur l'herbe parfumée
A la clarté lunaire.

Et puis je ne sais plus ... attentes fiévreuses
Au cœur de la forêt
Aimer éperdument la petite glaneuse
Tendrement passionnée.

Et dans les nuits d'été eux éfluves troublants
L'étreindre sur mon cœur

Sans arrière pensée, et sans raffinements
Brulante de langueur.

Oui, va donc Grand Express vers de lointaines
Mais sans perdre l'espoir [grèves
Car je ne sais que trop, le charme de ce rêve,
Ne durera qu'un soir.

Şi niciodată nu putea să dureze mai mult.

Chemarea drumului...

Şerban se lăsă iar pe pernă, aşteptând somnul. Privirea lui însă reveni la spirala albă a şoselei de pe afiş. Acum trenurile care treceau ca şi atunci, nu mai treziseră în el, cât stătuse la ţară, decât oboseala călătoriei, plictiseala ceasurilor lungi şi a priveliştilor văzute de atâtea ori. Dar pe un drum nou, pe un drum necunoscut? Oare nimic, cu adevărat nimic nu ar mai putea redeştepta pornirile de altădată?

Işi reaminti că totuşi...

Avea 19 ani. Intr'o seară întârziase călare printre iazurile roşii de amurg, de-a-lungul şinelor străjuite de plopi. Totul nu-i mai spunea nimic, nu-i mai putea vorbi decât de aşteptările rămase neîmplinite şi fără putinţă de împlinire. Nedesluşit şi şters, dar neîndoielnic, rătăceau totuşi în el, ecourile înfiorărilor lăuntrice de altădată. Atunci a trecut trenul. In goana vagoane-

lor sclipitoare de alămuri şi lumini ce începeau să se aprindă, a prins în privire fluturarea rochiei albe ce contura un corp tânăr care, proptit cu picioarele înalte pe pragul unei portiere deschise, sprijinit de braţele goale întinse pe barele de metal, era aplecat imprudent în afară de capul ce întindea vântului să-l învolbureze, părul, care îi acoperise toată figura. Viziune de o clipă, pierdută în întunecare. Seara aceea a însemnat o exaltare ce îl înspăimântase. Fusese ca svârcolirea supremă a unui muribund. Mecanic memoria încercă iar să reconstituiască. Nu mai găsi însă decât sfârşitul.

Partir par un beau soir, rouler vers l'inconnu
Cet inconnu trompeur, à la saveur amère
Jouer toute sa vie sur un leurre ephemère
Rongé par le poison du songe révolu.

Au bord des étangs bleus et gris, l'âme en déroute
Oubliant de nouveau que tout a été vain
Nous entendons des brumes du rêve incertain
Monter, vibrant encore, l'appel de la route.

Et dans le soir tombant, aux paleurs irréelles
Entrevoyant ailleurs des bonheurs sans retour
Espérant vaguement de les atteindre un jour
Nous murmurons encor joyeux: „la vie est belle!"

— La vie est belle, la vie est belle, belle, bel-le — repetă Şerban, din ce în ce mai apăsat, mai imperios; apoi silabele se topiră. Ii era somn şi totuşi somnul întârzia. Memoria se încăpăţâna să regăsească strofele care lipseau din cealaltă poezie.

J'ai vu venir vers moi... dans le soir violet
Une glaneuse...

Chipul îndepărtat se desfăcu mai clar din umbră. Semăna aşa de mult cu modelul lui Greuze. Şerban surâse. Trecuse pe lângă ea tot aşa cum bietul Diderot trecuse pe lângă aceea ce avea să fie M-me Greuze, mărginindu-se să cumpere, timid, cărţi din anticăria tatălui ei, îndrăznind abia s'o privească.

„Elle semblait sortir de la toile de Greuze..."

Simţi cum somnul adulmeca molcomitor. Pleoapele se lăsaseră de mult grele. Braţul începu să-i furnice. Se culcase peste el. Işi dete vag seama că era tocmai poziţia lui Chéri.

„Il ne connut plus rien de la vie..." „La vie, la vie est belle, bel-le..."

Reflex arătătorul se întinse, proptindu-se în tâmplă ca o ţeavă întunecată şi cu o înfiorare instinctivă, corpul pe jumătate adormit, se întoarse repede cu faţa în sus.

Nounoune, ma nounoune...

Indepărtat, flutură rochia albă în pervazul vagonului. Şi deodată, până în adâncul sufletului, buzele doriră prelung o mână, mâna Adinei, sau... a Corei, o mână oricare ar fi, o mână pe care s'o sărute lin ca mâna unui copil.

Şi totul nu mai fu decât o fluturare albă.

Liniştea depănă ceasuri.

Privirea se roti pe sub pleoapele abia întredeschise, apoi se stinse.

Apele se înfiorară de teamă... apele... care ape? In piept i se părea că i s'a revărsat, imens, un val fierbinte, care se întinsese apoi ca un lac albastru, miraculos de limpede şi de liniştit, un val de duioşie, aşa cum simţea că i se revărsa în suflet altădată, în dimineţi îndepărtate, când se trezea cu gândurile încă învăluite în reţelele viselor strălucitoare ca pânzele de păianjen grele de rouă sub lună. Singurul gând ce prinse o uşoară consistenţă fu să nu facă nici o mişcare ca să nu alunece albastrul întins şi luciu al lacului de legendă.

Valul de duioşie... o sensaţie... nu, un sentiment, nici un sentiment, căci sentimentul este ceva de oarecare precizie, or, totul era aşa de nedeslușit.

— O să se ducă, o să se sfârşească.

Viziunea vagă a lucrurilor din cameră, întrevăzute fugar printre gene, se preciza, creştea în întunerecul pleoapelor în care pluteau nehotărîte fantomele visului împrăştiat.

— Se sfârşeşte...

Dar apele acelea înfiorate de umbră creşteau dimpotrivă; un fluid sonor cobora de undeva de sus, poate din romboidul de cristal, un fluid albastru ce aluneca pe nervi, strecurându-se în sufletul înecat de apele întinse, nesfârşit de întinse. Sonor, tot mai sonor, mai clar şi mai real: sunetele unui pian.

Un pian de unde? Din vis? Din realitate?

Deschise ochii; lumina ce curgea din tavan era de un albastru sticlos: afară trebuia să se facă seară, un strop de foc prăfuit trebuia să pâlpâie agonic în fundul bulevardului, între verdele teilor paraleli, ca pe cerul cu munţii viorii al copilăriei, copilăria în care se trezea cu aceeaşi duioşie în suflet.

De unde răsărise ea iar? Ce visase oare în timpul somnului ce se împrăştiase atât de repede? Şi de unde veneau sunetele acelea?

Se ridică încet, se propti cu mânile pe pernă şi lăsă capul pe spate. Ochii se mai închiseră odată în căutarea unei ultime frânturi din visul de care nu-şi putea aduce aminte. Apoi se întoarse de-a-curmezişul divanului, rezemându-se de draperia care se lipi de

perete. Era încă amorţit, cu mintea încă năpădită de ceaţă.

Incercă să recunoască melodia, dar sunetele îi erau străine. Privirea se împletici de volumele de pe covor.

Un moment rămase nedumerit opoi se întinse iar pe marginea divanului, fără să-şi ia ochii de pe cărţi.

I se părea atât de mult de când le citise!

El se asemănase cu...?

El gândise...?

Privirea i se duse un moment la afiş apoi reveni la copertele colorate în portocaliu şi verde.

Cum se aşternuse o aşa depărtare?

Sunetele picurau mereu, prelingându-se cald pe nervii destinşi. Valul de duioşie era încă acolo. Şi deodată o vibrare lăuntrică îl străbătu şi făcu să-i lucească ochii întocmai ca pornirea năvalnică ce îl înfiorase în înserarea târzie în care fluturase o rochie albă în pragul unui vagon. Vraja visului topit în sunetele pianului, îi alergă turburător în vine.

Rămase nemişcat, cu tot sufletul suspendat de armonia anonimă.

Cineva cânta la etajul de sus, dar nu în camera de deasupra, ci undeva mai departe, căci muzica venea în surdină.

Cineva... cine? Şi de ce tocmai acum? De ce

pianul stătuse mut atâtea zile de-a-rândul până în seara aceasta?

Incercă iar să recunoască melodia: era o bucată oarecare, de evidentă platitudine, fără caracter, întocmai ca figura Anuşei, dar tot atât de îngrijită. Fu singurul lucru pe care îl putu preciza în jocul invizibil: preocuparea de măsură şi de nuanţare.

— Nuanţează ceva ce este cu totul lipsit de nuanţe; asta spune că în ciuda prea marei preocupări de măsură, fără să fie prea înaintată, nu este totuşi o începătoare. Dar de ce o începătoare şi nu un începător?

Işi aminti că se spune că „toucher"-ul femeii este deosebit de acela al bărbatului. Un moment voi să desluşească, dar cum să poţi deosebi printr'un tavan şi câţi pereţi?

Pianul tăcu.

Şerban îşi opri răsuflarea în aşteptarea sunetelor ce trebuiau să revină. „Trebuiau" fiindcă... o dorea din toată inima, fiindcă i se păruse aşa stranie tăcerea ce urmase.

Şi reveniră. Dar nu oarecari, fără caracter, ci vioaie, neastâmpărate, evocând frenezie de dans sub încrucişări de becuri orbitoare, răsfrânte în strălucire de oglinzi.

— Cine ar putea să fie? De unde a venit tocmai

acum, când toată lumea pleacă în vacanţă? In vacanţă? Atunci trebue să fie de sigur o şcolăriţă: se sfârşeau examenele, se goleau pensioanele.

O pensionară!

Cine o fi?

Ritmul se accelera nebuneşte; cum trebuiau să alerge degetele pe clape, degetele sprintene, poate păstrând încă încăpăţânate pete de cerneală. O fetiţă cu pieptul plat, cu braţe subţiri, cu buze palide, cu ochii puţin ridicaţi spre tâmple, o fetiţă în care trezeşte ecouri stăruitoare vieaţa pe care încearcă s'o prindă în undele repezi ale muzicii moderne, dar care alunecă printre degetele sprintene.

— Grija de măsură dela început, apoi preferinţa ştrengărească şi ritmul drăcesc de acum în care cântă veselia: cel mult 13—14 ani.

Pianul iar tăcu.

Şerban simţi cum toată lumea pentru el, în clipa aceea, se reduce la curiozitatea a ceea ce va urma. Ce importa pendula din vestibul care îi spunea că se face din ce în ce mai târziu; ce importa că-i trebue cel puţin o oră ca să se îmbrace; ce-i importau atâtea alte lucruri... lumea întreagă...

Se simţea deplin fericit, absurd fericit, cu atât mai absurd cu cât simţea că fericirea asta neaşteptată, de necrezut, depindea de spiritul de decizie al micuţei

necunoscute. Cu cât va alege mai încet cu atât va fi mai adânc mulţumit căci va aştepta mai cu nerăbdare, va putea să se pătrundă de această aşteptare şi de toată savoarea ei.

De când, o, de când nu se simţise aşa minunat de copil? Işi opri iar răsuflarea: un sunet vibrase scurt. Poate din greşeală mâna scăpase peste clape. Acum avea să înceapă. Şi într'adevăr mâna stângă urcă şi coborî delicat şi grav, în două rânduri, arpegiul minor, apoi dreapta alunecă primele acorduri care dintr'odată răsturnară în mintea lui Şerban imaginea fetiţei neastâmpărate şi îl făcură să privească întrebător spre tavan ca şi cum de acolo ar fi putut veni deslegerea tainei.

Elegia lui Rachmaninoff.

Rachmaninoff!

Ce depărţări, ce imense depărtări trebuia să străbată pentru a regăsi, pierdut undeva, tot ceea ce închisese cândva în numele acesta! Ce icoane şterse, înegrite, ce păreau acum, toate, egal de străvechi.

Una singură mai puţin întunecată:

...Octombrie... Amurg şi rugină... aur vechiu de crizanteme trântite maldăr pe un colţ de covor... foc de vreascuri... întâiul foc... în pervazul ferestrei totuşi deschise, prin care înoptarea intra cu parfum fad de foi veştede şi de reavăn, profilul unei fe-

tiţe cu inima sdrenţuită atât de timpuriu ... la pianul ascuns în umbră, un băieţel, cu ochii înecaţi de vis, făcând să alunece, pe clapele reci, sufletul fierbinte al Melodiei lui Rachmaninoff.

„Melodia", „Preludiul", „Elegia" ...

Ce depărtări, ce imense depărtări. Şi ce stranii coincidenţe.

Ochii încercau zadarnic să sfredelească tavanul scăldat de lumina albastră. Cât suflet era în degetele acelea sprintene care râdeau aşa de sglobiu adineaori. Cât suflet ... cel puţin 16 ani; dar cum îl putuse păstra în mijlocul vieţii în care trăia? Poate era o vieaţă retrasă, modestă: o mică burgheză.

Sfâşietor se întindea prin tremurarea nostalgicei melodii, pustiul pierdut în ceaţă al stepelor nemărginite, stepele asemănătoare sufletului Adinei în golul căruia se înfiorase de singurătate în după amiaza aceea imobilă, când se purtase atât de ciudat cu ea.

Mâna de copil ... poate mâna ce aluneca pe clape. Cât ar fi vrut să o vadă, să stea într'un fotoliu lângă pian şi să asculte, privind în tăcere.

Un interior burghez, o sufragerie cu nelipsita lampă suspendată deasupra mesei pătrate, cu scaunele simetric aranjate împrejur, cu un divan demodat, cu spatele înalt pe etajera căruia se îngrămădesc, rezemate de bibelouri ieftine, fotografii de familie; prin colţuri

fotolii vechi de catifea roşie; pe pereţi reproduceri după pânze celebre, cu subiecte alegorice sau istorice, printre farfurii prinse în sârmă. Lângă fereastra cu perdeluţe albe, pianina cu lumânările bine fixate, cu „dessus“ de dantelă, pe care se înşiră alte bibelouri şi alte portrete. O atmosferă caldă de familie, de preocupări mărunte, ce nu lasă loc elanurilor care duc în margine de abis, în neguri de chinuitoare întrebări fără răspuns; o atmosferă caldă şi odihnitoare. Şi pe scăunaşul brodat de mâna atentă a unei bunici, micuţa elevă în vacanţă, micuţa visătoare romantică cu ochii vioi dar cu inima plină de tristeţea presimţirii, deja resemnate, a puţinului loc care îl va avea romanţa în vieaţa ei. Presimte căci se ştie plăpândă, lipsită de energia marilor hotărîri şi ar trebui atâta hotărîre pentru a străbate depărtarea dintre foxtrott-ul de adineaori şi atmosfera din bătrâneasca sufragerie plină de portretele de familie, printre farfuriile înflorate. Şi depărtarea aceasta încearcă să o umple cu elegia lui Rachmaninoff.

Presimte dar ... totuşi speră, aşa cum sperăm toţi! Cât ar da să poată fi lângă ea; cum i-ar vorbi, cum ar iubi-o şi ...

O strângere de inimă.

... şi cum ar face-o să sufere.

Căci nu ar fi dragoste, ci entuziasm de o seară,

datorit unei neaşteptate stări de spirit, unei răscoliri neprevăzute a înduioşărilor de demult.

Nu ar iubi-o, fiindcă de mult fiinţa lui e o stepă aridă, întocmai ca aceea a Adinei.

Totuşi, în după amiaza aprinsă, de ce i-a fost atât de frig în singurătatea aceea; de ce a căutat să găsească altceva, sau poate chiar un simplu ceva, în privirea Adinei; de ce, o clipă, a aşteptat cu atâta aviditate un răspuns ce n'a venit?

De unde ştia că nu poate să mai iubească?

Incercă să se scruteze cât mai adânc şi încordarea atenţiei fu dintr'odată atât de mare încât nu mai băgă de seamă că Elegia sfârşea.

Să mai iubească ... nu ar mai putea decât în ipoteza destul de puţin probabilă că o femeie i-ar intra dintr'odată violent în suflet şi atunci ar fi acel ceva răscolitor pe care-l aştepta de atâta vreme, torentul care să târască departe tot golul vieţii sale.

Dar să-i placă cineva întâmplător, să caute să se apropie, să încerce aşteptarea aceea pe care numai odată o poţi încerca, nesigurul care îl făcea să se înfioare altădată ... o asta nu s'ar mai putea nici-odată.

De ce?

Poate pentrucă se aştepta prea mult la acest nesigur; îl cunoştea atât de bine dinainte. De câte ori

nu se simţise tresărind în faţa unei apariţii necunoscute din înfăţişarea căreia bănuia minunate comori lăuntrice. Dar acelaşi gând îi frângea orice elan: câteva clipe de necunoscut, de surpriză, apoi aceeaşi şi aceeaşi poveste.

Rămăsese cinstit sufleteşte şi i se părea ca o jignire şi lui, pe care-l reducea la rolul unei plăci de gramofon, şi ei faţă de care ar fi fost ca o desconsiderare, repetarea aceasta de cuvinte şi gesturi care în fond sunt toate absolut aceleaşi şi atât de banale...

Incapacitatea lui de a iubi era mai mult o teamă şi un desgust adânc, izvorît poate dintr'o preocupare de delicateţă exagerată.

Dar cum s'ar mai duce toată fără urmă dacă...

După o scurtă tăcere, tavanul albastru ce părea un cer diluat, cernea acum sonoritatea lichidă a Trianei lui Albenitz.

Dacă...

Cum îl dori de sincer, de intens pe acest „dacă". Ce importanţă ar avea la urma urmei? Acelaşi? Banal? O, ar vrea să fie înspăimântător de banal, stupid, ridicol de sentimental, dar să fie în clipa aceasta, alături de fetiţa invizibilă în mâinile căreia trăia toată Spania lui Beltram Masses; să aştepte, chinuit de nehotărîre, de vagă ezitare, clipa în care

să prindă aceste mânuţe tremurânde, ca pe vremea „Melodiei“ lui Rachmaninoff.

O! privirea plină de lumină care s'ar întoarce înspre el. I-ar netezi părul, ca în după amiaza aceea, părul şi fruntea Adinei şi în tăcerea atmosferei simple a bătrânei sufragerii, i-ar şopti numele, i-ar spune...

Numele... ce nume?

— Cora.

O uluială scurtă: cum, de unde? Apoi iar acel deslănţuit „ce importă“ şi împins de nevoia oarbă a unei destinderi:

— Cora, Cora, Cora... Cora.

Buzele articulară aprig la început, apoi cald, duios, lin, rămânând pe urmă nemişcate.

Ochii închişi încercară să înfiripeze o imagine, dar întunerecul pleoapelor rămase neted.

In dosul numelui nu era nimic. El nu reprezenta decât ceva imaterial şi cu totul vag, ceva pe care simţise nevoia să-l realizeze într'o relativă concretizare, fiindcă în mod obscur, dar progresiv, dela o vreme acest nume începuse să reprezinte acel vag „ceva“. Intr'adevăr, dincolo de limitele obişnuitului autocontrol, slăbit şi el de oboseala fizică şi morală, se făcuseră unele bizare asociaţii de care el rămăsese,

până la un punct, străin. Fără ştirea lui se săvârşise aureolarea unei imagini, indiferentă în ea însăşi.

In jurul figurii Corei se grupaseră dela sine o sumă de secrete aspiraţii, ca şi cum, bunăoară, Şerban şi-ar fi spus:

— Dacă în chipul acesta de copil ar fi o inimă, cum l-aş iubi.

Sau ca şi cum ar fi reamintit subliniindu-l acel „si je t'aimais, et si tu m'aimais, comme je t'aimerais".

De existenţa acestor involuntare împerecheri avea totuşi o vagă subconştienţă a cărei dovadă era teama nemărginită de a nu fi silit să recunoască prea desele nimicuri care îi aduceau în minte numele Corei.

De aceea roşise când, probabil aceeaşi turbure asociaţie, îl făcuse să oprească pe Max în gangul redacţiei. De aceea în urmă, voluntar, nu comentase cele auzite, dar simţise o satisfacţie — enervantă tocmai fiindcă era satisfacţie — amintindu-şi vechea polemică dintre Max şi Radu. Tot de aceea rămăsese uluit de spontaneitatea cu care, acum, ţâşnise pe buze acelaşi nume, în dosul căruia însă, încă odată, nu putea găsi nimic. De ce se ferea de nume când era clar, sigur, că se gândise deseori, propriu zis nu la Cora, dar la tot ceea ce ar fi putut fi feminitate în ea, personalitate distinctă, ca şi cum ai răsuci în gând un personaj de dramă sau de co-

medie — în cazul de faţă mai ales de comedie. Din moment ce se gândise, pentru ce să evite de a o recunoaşte? Pentru ce preocuparea aceasta ce nu ar putea avea de rezultat decât să accentueze ceva inexistent? In acelaşi timp însemna o ipocrizie. Or, nu fusese niciodată ipocrit cu el însuşi. A evita este a te teme. Să se teamă de ce? De dragoste? Dar nu te poţi teme de ceva de care ştii că nu poate, nu are de unde să vină şi mai ales de care ai da atât să poată veni! Cum să se teamă că îi e dragă o femeie a cărei imagine îi e imposibil să o reconstitue în memorie?

Se străduia zadarnic: nu avea decât în auz râsul argintiu, gata mereu să izbucnească şi vag, foarte vag, în privire, statura măruntă a corpului.

Dar cum este acest corp, bine sau rău făcut, cum sunt ochii, ce coloare are părul, cum este tunsă — căci trebue să fie tunsă de vreme ce înseşi rolurile ei o cer — îi era peste putinţă să-şi reamintească.

Cora îl distra, îi dădea o sensaţie de prospeţime cu veselia ei inepuisabilă; îl interesa chiar, dar numai într'atât cât te poate interesa un lucru pe care l-ai crezut multă vreme de o anumită substanţă şi îţi dai seama deodată că e de alta.

Teama era hotărît fără sens ca şi preocuparea ce decurgea din ea. Dar de unde au decurs toate, de

unde? Concentrarea era atât de intensă încât, smucit violent, firul încolăcit bizar şi răsucit — dar nu încurcat — se depănă fulgerător şi Şerban îşi dădu dintr'odată seama de toată înlănţuirea ilogică şi absurdă.

Ilogică?

Perfect ilogică dar firească.

In criza pe care o traversa, în prăbuşirea succesivă a tuturor suporturilor morale, era firesc să înceapă să-l copleşească ariditatea atât a lui cât şi a Adinei, să resimtă singurătatea, sensaţia aceea — uneori tragică — de izolare. Şi atunci imaginaţia a prins ca într'o plasă numele Corei, fiindcă era singura femeie, care în acel moment reprezenta, pentru el, o doză de necunoscut.

Să iubească pe Cora?

Era cel din urmă lucru la care s'ar fi gândit. Incercă să se gândească acum, să şi-o închipue dintr'odată aci, în apartamentul plin de muzica străvezie a lui Albenitz. Dar ideea aceasta nu trezi în el decât pe aceea a efortului pe care trebuia să-l facă pentru a se îmbrăca într'o clipă şi poziţia corectă deci incomodă. Apoi... ce i-ar spune, ce i-ar putea spune fără să fie ridicol fiindcă nepotrivit? Nimic alt decât sugerarea jocului de-a fripta; da, asta ar face-o din toată inima. Işi aminti că într'o

zi, plictisit de aşteptarea febrei ce întârzia, îi plăcuse să îşi închipue pe Cora, aşezată ştrengăreşte pe spatele fotoliului cel mare din birou, cu picioarele proptite pe braţele de piele, întinzând cu atenţie încordată palmele mici, mici de tot.

Dacă ar încerca?

Dar ar trebui să fie placa de gramofon, ar însemna să necinstească însăşi dragostea, repetând fără să le creadă, voind să le creadă, aceleaşi cuvinte tocite, să facă aceleaşi gesturi...

O da, dacă...

Dar nu era Cora femeia care să realizeze acest dacă.

Poate singură atmosfera sufrageriei. Ridică iar ochii spre tavan. De un moment o şi uitase pe şcolăriţa, care dela „Triana" trecuse la „Zambra" lui Granados.

— Ce va mai cânta pe urmă?

Poate nimic. Trebuia să fie aşa târziu. Dar nu se mişcă, nu voi să ştie încă ce oră e. Ii era aşa dragă muzica aceasta cernută prin surdina zidurilor. Ar fi stat... dar totul i-ar părea deodată sinistru dacă ar auzi pianul amuţit definitiv. Trebuia să plece înainte ca fetiţa să meargă la culcare.

Să plece... Afară, dincolo de draperiile grele, trebuia să fie noaptea înstelată de încrucişarea nesfâr-

şită a becurilor şi strada întreagă încinsă de focul vieţii nocturne: vieaţa deslănţuită întocmai ca „Zambra“ lui Granados.

Strada ... oraşul ...

O frântură de gând adulmecă fugar:

— Era totuşi o vreme când tinereţea începea la vârsta la care acum deja sfârşeşte; oare sprintenele mânuţe să fi răsturnat aşa, într'o clipă, plumbul vremilor ce curseseră topite în valul de duioşie? Valul ... unde era? Apele albastre se duseseră — unde? ce importă — dar lăsaseră răcoarea lor parfumată care îi rămăsese în suflet întocmai ca în gând ritmul exultant al castagnetelor ce măsoară agilitatea pulpelor suple ale dansatoarelor madrilene.

Pe sub umbra întunecată a teilor, circula suflarea grea a nopţii toride. Pe o parte şi pe alta, trotoarele erau pline de perechi şi grupuri întorcându-se sau pornind spre oraş în căutarea unui colţ unde să se răzbune de zăpuşeala chinuitoare a zilei. Pete de clar variat trădau prezenţa rochiilor de vară, uşoare, transparente, lipite de trupurile umede în care sângele şi el trebuia să clocotească.

In întunerecul apăsător şi aprins de reverberaţia fierbinte a asfaltului şi a zidurilor, simţurile vibrau, presimţindu-se, tinzând sălbatic unele spre altele, întâmplarea făcând uneori să se atingă în treacăt mâini şi umeri cari se înfiorau.

Bulevardul, peste pieţele străjuite de silueta întunecată a statuilor masive, se întindea într'o ceaţă

subţire în care răsăreau şi se pierdeau lanternele violete ale tramvaielor: împânzire de pulbere fină tremurând în lumina cretoasă a farurilor.

Şerban mergea încet pe marginea trotoarului. Duşul îngheţat redăduse corpului toată elasticitatea; se simţea uşor, sprinten şi fiecare mişcare îi intensifica impresia unei forţe latente ce se redeştepta treptat în el. Distrat, fluerând ceva, ce încerca să aducă cu foxtrott-ul de adineaori, traversă piaţa dela Şcoala Iancului.

Aranjate în perfect semicerc, în dreapta, staţionau autobusele cari aveau să plece la fiecare cinci minute.

In chiar acel moment, unul din ele, la semnalul dat de agentul de circulaţie, ieşea în faţa celorlalte.

Şerban se opri: în definitiv plecarea unui autobus e o plecare ca oricare alta, conţinând şi ea grăuntele ei de inefabil şi de aventură.

Sub coviltirul cu geamurile laterale de mică frumos înfăşurate, prinse în cureluşe galbene ca perdelele ridicate ale unui break, becurile electrice ascunse în trei globuri simetrice, luminau interiorul curat, vopsit proaspăt, cu băncile paralele de muşama neagră.

Rând pe rând se urcară — la intervale în cari sirena alterna cu vocea micului taxator strigând neobosit: Făgădău-Gară — un bătrânel surâzător, cu

o valiză şi inevitabila umbrelă, o fetişcană, nostimă, un comisionar, o jupâneasă cu geantă mare de piele neagră şi un elev dela şcoala militară. Dar şofeurul nu se îndura să plece şi micul taxator striga mereu: Făgădău, Buzeşti, Gara de Nord.

In jurul globurilor se învârteau lovindu-se scurt de sticla luminoasă, fluturaşi de noapte: o verandă ambulantă, în care aveau să stea câteva minute laolaltă o mână de necunoscuţi, încercând să deslușească ceva din taina — de cele mai multe ori inexistentă în realitate — pe care fiecare crede că celălalt o poartă într'ânsul.

Şi fără a mai sta pe gânduri, cu o bucurie de ştrengar călătorind pentru prima oară în tren, Şerban se trezi între bătrânelul simpatic şi fetişcana nostimă care se feri, lunecând puţin la o parte pe perna de muşama, încercând, fără succes, să tragă marginea rochiei de marchizet imprimat, peste genunchii rotunzi.

— Romană, Buzeşti, Gară...

Roţile se învârtiră încet în speranţa clientului ce va sosi în ultimul moment dar care, însă, nu veni şi autobusul coti la primul colţ. Virajul, destul de larg, compromise totuşi echilibrul călătorilor cari se inclinară cu toţii în aceeaşi parte. Bătrânelul zâmbi şi spuse ceva glumeţ asigurându-şi valiza sub bancă

iar fetiţa nostimă după ce făcu o ultimă încercare să îşi acopere genunchii, rămase cu privirea pe trotoarul din faţă ce se desfăşura ca fundalul unei scene turnante într'o piesă de mare montare. Atmosfera se schimbase cu desăvârşire, de cum rămăsese în urmă bulevardul Pake. Dintr'odată, parcă autobusul, reprezentant al marelor oraşe, intrase şi, rătăcindu-se, se afunda tot mai adânc în inima unui oraş de provincie.

Linişte, linişte senină. Străzi neregulate, case pierdute în grădini de unde noaptea făcea să se ridice invizibile emanaţii răcoroase; porţi modeste în faţa cărora paşnici mahalagii îşi scoseseră scaunele vorbindu-şi peste stradă sau dela ferestrele larg deschise. Ferestre prin cari, la lumina becului adaptat clasicei lămpi de petrol cu abat-jour de porţelan alb şi scripete poleite, se întrezăreau interioare modeste. In mintea lui Şerban, încântat de inspiraţia ce-l făcuse să se urce în acel car de o mie şi una de nopţi purtându-l acum prin ţinuturi cu totul necunoscute de el, revenea clară imaginea sufrageriei cu portretele de familie, imagine ce se incadra atât de sugestiv în atmosfera aceasta surprinzătoare la doi paşi de calea Victoriei şi de Capşa, imagine care-i trecea pe dinaintea ochilor, multipli-

cată la infinit de toate ferestrele deschise de unde nu venea însă sunetul nici unui pian.

Romantica scolăriţă!

Dorinţa de adineaori de a-i găsi un chip, o asemănare, deveni aproape o obsesie. Cu cine, cu cine ... cu Cora? Da, se gândise, dar Cora nu ştie decât să râdă, să râdă inteligent e adevărat, dar numai să râdă. Cu cine?

Fetişcana nostimă de alături?

In momentul acela nu se uita la ea şi nici nu voi să se uite de teamă ca înfăţişarea ei să nu îi contrarieze alegerea, deosebindu-se prea mult de vaga, foarte vaga închipuire. Nu putu însă rezista. Intoarse capul. Sub pălăria de pai, cu borduri mari, globurile simetrice din tavan, nu lăsau să se deseneze decât linia profilului. Nu distingea expresia dar acum îi era indiferentă. Se petrecuse ceva curios: nu mai voia să găsească o asemănare. Hotărîse, printr'o inversare ciudată, că vecina de bancă trebue să aibă sufletul vecinei dela etaj, ne mai interesându-l înfăţişarea reală a fetiţei dela pian.

Apoi îşi spuse necugetat că poate să fie una şi aceeaşi, că a ieşit de acasă în urma lui şi s'a urcat în maşină în vreme ce el sta şi se uita ca un pierde-vară.

Ochii-i străluciră.

O, primul viraj, primul viraj care-i va arunca unul peste altul. Era nevoia de a se pătrunde de realitatea prezenţei ei; dorinţa instinctivă de a pune o punte, o legătură, fie şi de o sutime de secundă, între tot ceea ce era el şi tot ceea ce trebuia să fie ea. Era poate... dar ce importa în definitiv ce?

Primul viraj. Nu întârziase. Braţul ei gol, se lipi dela umăr, până la cot de braţul lui. Dar, dintr'odată timid ca un licean, se simţi ruşinat la ideea că ea şi-a dat seama, a înţeles.

— A înţeles ce? O, dac'ar fi putut înţelege cu adevărat, dacă ar fi putut pricepe totul, nu aş avea de ce să roşesc fiindcă...

Ridică ochii. Fata privea distrată acelaşi trotoar pe care de sigur nu-l vedea fiindu-i prea cunoscut, cu gândul departe.

Fu desamăgit. Atunci legătura? Aşa dar aveau să rămâie streini? Poate o să se coboare la primul colţ.

Dar nu se opri nici la primul nici la al doilea.

Aşteptarea însă deveni chinuitoare. Trebue, trebue să... Ce? Vorbele pe cari i le-ar putea şopti nu ar spune nimic. Cel mult ar putea crede altceva, acel altceva care în situaţii de felul acesta îl crispa prin nuanţa inevitabil vulgară.

— Buzeşti, cine rămâne?

Nu băgase de seamă, cu toată diferenţa, că ieşiseră din colţul de provincie, că traversaseră bulevardul Catargiu şi calea Victoriei, că parcurseseră jumătate Griviţa.

— Cine mai rămâne în Buzeşti?

Elevul dela Şcoala Militară se sculă. Deodată Şerban îşi aminti că trebue să rămână şi el. Faptul în sine şi repezeala în care avea să facă „ceva" — nu ştia ce dar avea negreşit de făcut „ceva" înainte de a cobori — nu îi dădură răgaz să cugete la absurdul acestui „trebue". O privire rapidă şi ultimă. Se ţineau toţi de marginea băncii. Se sculă şi în mişcarea aceasta, în loc să ridice mâna, o prelinse peste a ei. Roţile se mişcaseră şi în pasul nesigur spre portieră, genunchii li se atinseră. Pe macadamul încă ud în urma stropitoarelor, se opri, aşteptând să treacă autobusul ce pornea. Deşi gestul lui nu avusese nimic echivoc, avea intuiţia că de data aceasta ea simţise. Când trecu prin faţa lui, fata nu clinti, simţindu-i privirea. Dar după ce autobusul fu la un pas, întoarse vădit capul, surâzând. In lumina violentă a reclamelor scânteietoare şi a farurilor, ce săgetau în toate direcţiile piaţa furnicătoare, Şerban întrevăzu strălucindu-i ochii. Puţin fum străveziu de benzină înceţoşă o clipă viziunea.

Rochia fluturând în portiera Orient-Expresului ...

Cât ar fi dat să fie în acel vagon. A fost acum în autobus şi s'a coborît. S'a coborît fiindcă trebuia. Trebuia? De ce trebuia?

De abia acum îşi aminti că se urcase la întâmplare, că putea să meargă până la capătul cursei. La întâmplare? Curioasă întâmplare căci tocmai spre teatrul din Griviţa pornise. Se gândi că o zi mai înainte, şi-ar fi zis cu ciudă că a găsit un pretext în farmecul autobusului în care se urcase furat de cu totul alte gânduri.

Atunci putea prin urmare merge foarte bine până la capătul liniei unde fata s'ar fi coborît. Ar fi văzut unde intră. A doua zi ar fi luat iar autobusul, ar fi vorbit...

— Ei şi? Ce sunt prostiile astea? Manie de om care, intrând într'o librărie sau într'o bibliotecă, este destul să deschidă prima carte ca să fie tentat să o citească întreagă dar care până la urmă nu citeşte nici una căci oprindu-se la una ar însemna să renunţe la celelalte.

Şerban se scutură, temându-se să nu vadă apărând pitit după un colţ de gând, inevitabilul:

— Şi pe urmă?

In acelaşi moment auzul îi fu scrijelit de semnalele enervate ale unui camion oprit atât de aproape încât ar fi putut să-l răstoarne. Butonul sirenei era apă-

sat furios de degetul şofeurului pe buzele căruia ghici o injurătură.

Sări pe trotoar şi ridicând din umeri porni spre teatrul ale cărui lumini se vedeau licărind la intrare.

Domnu?

Dar o mână — una din acele mâini cari ştiu întotdeauna să fie în curent cu tot ce se petrece şi chiar cu ce nu se petrece — se întinse prevenitor şi perdeaua de catifea se strânse în nenumărate falduri. Privirea lui Şerban, în care pluteau încă, nelămurit, frânturi de imagini suprapuse, alunecă pe sub unduirea vişinie în grădina în care tocmai se aprinseseră becurile pentru ultimul antract. O clipă rămase nehotărît, dintr'odată prada unei timidităţi fără rost, asemenea acelei care, în timpul boalei, îl făcea să ocolească străzile prea umblate şi restaurantele unde putea să întâlnească priviri cunoscute. Simţind însă asupra lui, întrebători şi poate chiar ironici, ochii plasatorului al cărui braţ susţinea încă

draperia deasupra capului, făcu maşinal un pas înainte. In spatele lui, faldurile se desfăcură lent şi moale ca o fâlfâire de aripi. Rumoarea grădinii, plină până la ultimul loc, îl surprinse: pe tot parcursul, din bulevardul Pake până în calea Griviţei, parcă ar fi fost surd. Nu auzise nimic din larma oraşului prin fierberea căruia trecuse ca printr'o cetate împietrită. Totul se topise în vraja învăluitoare a acordurilor minore ale lui Rachmaninoff peste cari se prelinsese, fosforescentă, scăpărarea trilurilor frenetice ale lui Granados, în timp ce în ochi i se desena timid şi ipotetic imaginea străvezie a unui chip ce încerca zadarnic să semene cu un altul ale cărui trăsături se pierdeau în ceaţă de câte ori voia să şi le amintească.

— Iartă-mă te rog...

Cineva îl atinsese pe umăr, dela spate, voind să se strecoare în grădină. Se întoarse şi privirea i se năclăi în surâsul sarbăd al lui Radu, care îi întinse mâna grăbit, îndrugă o frază oarecare, şi dispăru în cabina casierului. Hotărîndu-se să înainteze, fu înconjurat de un grup ce se îndrepta spre bufet. In timp ce, surâzând, da răspunsuri ce încercau sârguitor să fie cât mai puţin absente cu putinţă, Şerban se întrebă dacă atitudinea lui Radu fusese sau nu naturală. Nici cea mai uşoară umbră de surprin-

dere ca şi cum nu l-ar fi văzut doar din ajun. Oare în cele două săptămâni — două trei, nici el nu mai ştia bine — în timpul cărora nimeni nu mai ştiuse de el, într'atâta fusese uitată existenţa lui încât nici acei ce ar fi trebuit în mod fatal să-i remarce absenţa şi poate chiar să se bucure, sfârşiseră prin a se desinteresa cu desăvârşire de ea? Indepărtându-se de grupul ce se instalase la bufet, Şerban încercă să-şi precizeze gândul: oare absolut nimeni nu şi-a spus —, oh în treacăt, aşa de pildă schimbând un tramvaiu sau... trecând ultima oară puful parfumat peste obrazul fraged — un întâmplător „pentru ce?"

Incercă atunci sentimentul adolescentului căruia i s'a îngăduit dintr'odată să fumeze de faţă cu toată lumea, la gândul că nu mai are să se rătăcească în subtilităţi de tot felul pentru a-şi justifica unele porniri spontane. Cât de spontane? Nu cumva va sfârşi să se sugestioneze singur? Ei şi?

Totuşi ocoli printre scaune şi în loc să se îndrepte spre uşa pe care era prins în ţinte un carton cu „Intrarea oprită", reveni spre lojile din faţa scenei. Intr'un cerc juvenil de elegante şi bine-cunoscute bucureştence, un reputat critic era asaltat de o drăgălaşe vedetă care, înspăimântată de perspectiva unei obezităţi imaginare, voia să-i smulgă secretul miraculoasei cure datorită căreia, în mai puţin de

câteva luni, reuşise să ajungă dela 95 la 65 de kilograme şi mai ales să se menţie definitiv la această limită.

Metamorfoza, constituind la un anumit moment, un mic eveniment al zilei, avusese un efect foarte complex căci eminentul literat cu înfăţişarea până atunci mai mult boemă şi parcă voit neglijentă, devenise neaşteptat de o ireproşabilă eleganţă. Insăşi pălăria, invariabil neagră, cu bordurile imense, fusese înlocuită cu un cochet feutre gris iar ochelarii mari de baga cu un monoclu. O clipă Şerban căută să regăsească în figura inteligentă, cu trăsăturile precis acuzate şi extrem de expresive, ceva din chipul rotund şi umflat de altădată în timp ce tânărul critic se plângea de neajunsurile celebrităţii: nu era într'adevăr om pe care să-l întâlnească, cunoştinţă nouă pe care să o facă, fără să audă ţâşnind, în mod invariabil, obsedanta întrebare:

— Cum ai făcut domnule? sau „Cum dracu frate?“

Voia tocmai să se aşeze când zări pe Max care îi făcea semn cu mâna din loja dela celălalt capăt. Max era cu mamă-sa şi cu încă o doamnă pe care Şerban o cunoştea vag din vedere. Se îndreptă înspre ei dar Max iî ieşi înainte şi luându-l de braţ urcară înspre bufet.

— După cum văd public de premieră.

— Mai curând public de vară şi, şi mai precis, public de criză financiară. Toţi îşi întârzie sub diverse motive plecarea. Şi atunci vin aici cum te duci în mica staţiune de băi, unde nu e nici ruletă nici dancing, să vezi de două ori acelaşi film la unicul cinematograf. De altfel filmul de astă-seară merită să fie văzut de mai multe ori. Ţi-am spus-o de altfel şi ieri. A propos: ai văzut ce reuşită e Cora?

— Nu am văzut nimic. Acum am venit. Dar... interviewul?

— Ce interview?

— Rebreanu.

— A da! L-am luat de sigur. A ratat însă desenul. O să mă servesc de unul vechiu.

Inainte de a ajunge la bufet, soneria sbârnâi răguşit, acoperită repede de freamătul paşilor pe nisip şi sgomotul scaunelor răsturnate în graba de a-şi relua locul. Curând se făcu întunerec.

— M'am dus! se grăbi Max. Mama e furioasă când mă întorc în lojă după ridicarea cortinei. Şi apoi — adăugă el cu un surâs — nu vreau să te reţin.

— Să mă reţii?

— Ne vedem zilele astea, nu-i aşa?

— Dar te regăsesc la sfârşitul actului.

— Oh, il ne faut jurer de rien.

Cortina se ridică. Mirosul de vopsele, încă proaspete, ale decorului se răspândi în grădină părând să disolve progresiv larma înăbuşită a glasurilor. Şerban făcu ocolul grădinei mergând fără a grăbi pasul, de-a-lungul zidurilor. Se opri în faţa uşii de scânduri a culiselor. O clipă ezită. Privirea îi alunecă de-a-lungul rampei şi, căzând peste avant-scene, întâlni pe aceea a lui Max care surâdea. Mâna ce strângea mânerul îl răsuci brusc. Uşa scârţâi odată şi încă odată. In întunerec, Şerban dete peste o masă mare pe care se îngrămădeau diverse accesorii de recuzită. Prin uşile întredeschise ale cabinelor se strecurau fâşii paralele de lumină şi frânturi de fraze. Se opri, aţintind auzul pentru a recunoaşte glasul. In clipa aceea răsunară însă grăbiţi paşii regisorului care deschise, fără să bată, prima uşe.

— Cora, haide repede...

Fără un cuvânt, având aerul de a fi fost gata de mult, Cora ieşi, trecând fantomatic prin faţa lui Şerban fără să-l vadă şi cu un pas automat urcă treptele din fundul culoarului, ce duceau pe scenă. Regisorul rămase o clipă în pragul luminat. Pe peretele din faţă, umbra lui aducea cu aceea a lui Ianings. Convins că nu este nimeni care să-l surprindă, fără a închide uşa, se întoarse spre tovarăşa de cabină a Corei care, înfăşurată sumar într'un peignoir de mătase

albă, sta surâzând, în picioare, aşteptând parcă ceva. Fără un cuvânt, se apropie de ea, îi desgoli umărul alunecând palmele pe pielea brună şi mătăsoasă şi încet, fără să se grăbească, sigur de a nu întâmpina nici o rezistenţă, desprinse din strânsoarea cămăşii sânul, puţin obosit dar minunat de mic, închise pumnul asupra lui, apoi ridicându-i braţul, apăsă lung buzele pe îndoitura parfumată şi albăstrie. Ploapele ei îngreunate de stratul opac de Khol, clipiră scurt apoi se lăsară peste ochii înecaţi. Sărutul părea că nu se va mai sfârşi. Şerban se simţi dintr'odată extrem de jenat. Dacă cineva ar intra în momentul acela în culise, ar fi convins — şi ceilalţi la fel — că sta acolo în umbră ca să spioneze. Simplu ar fi fost să facă un pas înapoi, să deschidă cu sgomot uşa dela intrare. Dar nu clinti. Ceva inexplicabil îl ţintuia locului, ceva ce, avu vaga presimţire, că trebue să fie uluitor. Nu avu timp însă să îşi dea seama căci privirea îi fu fascinată de mişcările umbrelor de pe perete. Femeia care se lăsase întâi moale pe pieptul omului, ajunsă la exasperare, muşcându-şi buzele se cabră şi se smulse îmbrăţişerii. Făcu aiurită un pas înapoi, rezemându-se de marginea toaletei. Un moment se întoarse cu spatele privindu-se fără să se vadă, în oglinda turbure. Apoi întorcându-se spuse cu o voce în care tremura o revoltă obscură şi

mai ales inexplicabilă după supunerea de adineaori, revoltă ce era însă diluată de o imensă oboseală:

— De ce nu vrei să înţelegi! Sfârşeşte odată, sfârşeşte.

Se aşeză pe marginea divanului improvizat. Regisorul o privea cu o expresie pe care Şerban ar fi dat mult să o poată vedea.

— Du-te! Ce mai stai, ce mai vrei acum?

Dar el nu se mişcă şi nici nu răspunse.

Şerban făcu un pas înapoi, întinse mâna şi trânti uşa, probabil mult mai tare decât ar fi fost nevoie căci auzi căzând tăbliţa cu „Intrarea oprită". Cei doi nu clintiră, socotind mai natural să nu aibă aerul de a fi deranjaţi. Cum uşa dela cabină se deschidea în afară, împiedecând trecerea, Şerban o închise şi se îndreptă în fund spre cabina comună a băieţilor, unde bătrânul societar dădea o „şuetă" teribilă.

— A! iată lume nouă! exclamă el cu glas sonor ce readuse în mintea lui Şerban imaginea unui personaj din Rataţii lui Lenormand.

Răsucindu-se pe scaunul de paie ce scârţâi din toate încheieturile, îi întinse o ceaşcă de cafea încă fumegândă.

— Nicolae! Iute o altă turcească pentru mine.

— Nu se poate nene Nicule! protestă Şerban. Eu

nici nu beau cafea. Şi mai ales după cura de chinină...

— Ce chinină? Nu cumva eşti împaludat?

— Două săptămâni cu 40 de grade.

— Aha, pe semne că atunci ai scris foiletonul cu pricina din Cuvântul. Tocmai spuneam lui Puiu la Capşa: „ce dracu ăsta a înebunit subit?" N'am înţeles nimic. In primul rând titlul. Acum se explică. Dar lasă asta. O să îmi dai aici o mână de ajutor. Aceşti domni — şi mâna lui cu vinele umflate de abuzul de salate puternice, sos englezesc şi aperitive, arătă dispreţuitor pe „ţâncii" ce se grimau sau luau înfăţişeri dramatice în faţa oglinzilor — aceşti domni pretind că nu ar fi adevărat că eu când am creat pentru prima oară pe doctorul Rank...

— Păi nene Nicule eu aveam 6 ani atunci şi în materie de teatru nu cunoşteam — şi încă îţi închipui d-ta ce înseamnă acest „cunoşteam" — decât Chantecler pe care-l văzusem la Liric.

— N'are a face frate! Doar e vorba de Ibsen nu de mine. Şi am văzut că cu prilejul ultimei reluări a Strigoilor ai spus câteva lucruri cari nu erau tocmai rău. Or, d-ta spuneai cam ceea ce spusesem eu câteva zile înainte, la Capşa. Iţi aduci aminte, că erai doar acolo...

— Regret nene Nicule dar la reluarea Strigoilor

eram la Sinaia de o lună şi articolul meu a apărut eu fiind tot la Sinaia.

— Ei fugi d'aci că prea era mare asemănarea.

Iată ce spuneam eu...

Şerban se simţi dintr'odată năpădit de un val mohorît de tristeţe sarbădă, fără contur şi fără coloare precise. Ridică ochii pe figura adânc brăzdată de farduri şi de o vieaţă ce trebue să fi fost grea, a societarului care îşi desvolta discursul pro domo. Cum mai putea omul acesta să joace corect şi uneori chiar bine, omul acesta ce reprezentase cândva un real talent şi din care cafeneaua cu atmosfera-i specific corosivă şi cine ştie ce alte decepţii făcuseră un fel de pensionar palavragiu? Ce miracol realiza în clipa în care păşea pe scenă? Oare grotescul elocinţei sale pretenţioase, în cadrul sărăcăcioasei cabine improvizate de circ ambulant, îi turnase dintr'odată lui Şerban cenuşiu în suflet? Sau mai curând sensaţia netă că se sfârşise, că exaltarea după amiezei aceleia se spulberase, roasă de toate măruntele gesturi pe care le făcuse de o jumătate de oră de când intrase în teatru, de toate vorbele goale pe care le spusese şi mai ales le auzise. Grupul dela intrare, cura de slăbit, Max, teoriile societarului...

— S'a sfârşit!

In suflet simţea golul acela apăsător pe care îl

lasă frenezia alcolului disolvată, brusc, de suflarea îngheţată a dimineţei murdare.

Privirea lui Şerban reveni mecanic la trăsăturile bătrânului, trăsături cari de sigur nu ştiau să ia decât expresii voite şi îndelung studiate. Cum ar reacţiona ele spontan? Dar ar mai fi oare în stare să reacţioneze în afară de pervazul scenei, în faţa unui spectacol neaşteptat, înviorător sau deprimant? De pildă în faţa scenei al cărui martor involuntar fusese Şerban adineaori.

Involuntar?

— Pentru ce am rămas parcă ţintuit? Din partea acestui bătrân senil, lucrul ar fi fost firesc. Am devenit oare subit un „voyeur“?

Dar nu îl fascinase atât îmbrăţişarea trupurilor cât aceea a umbrelor. A umbrelor pe care se putea pune orice nume. Umbra Olgăi ar fi putut fi a Corei iar aceea a regisorului a lui. A lui? Nici o clipă nu s'ar fi gândit la această eventualitate căci — era într'adevăr sigur — Cora nu îi inspira — pentru moment, cel puţin — nici o dorinţă fizică.

— Cum, nu ai fi tentat să o săruţi dacă ai simţi că ea ar vrea-o? se întrebă el fără încunjur. Poate că da, dar numai în măsura în care sărutul ar fi ca o completare, ca un gaj de concret, de realitate a elanului lăuntric, al afecţiunei, al tandreţei.

— „Dumnezeule ce fraze, ce sirop! Ei şi? Ai nevoie în acest moment de dulciuri. Cine îţi poate dovedi că lucrurile amare valorează mai mult? Níci chiar tu însuţi. Dar atunci de ce m'am oprit în faţa umbrelor? Tocmai fiindcă Olga putea fi Cora iar regisorul regisorul."

Ipoteza se formulase atunci subconştient. Când Cora trecuse prin faţa lui, nu avusese nici cea mai uşoară tresărire, ca şi cum ar fi fost o streină. Ipoteza pe care şi-o formula acum precis şi pe deplin conştient îi producea o bizară şi absurdă strângere de inimă. Era oare un simplu reflex instinctiv? Alungă ca factice şi înşelătoare ideea că acest reflex ar fi o dovadă a sentimentelor sale. O clipă regretă că nu a fost într'adevăr Cora. Atunci reacţiunea, reflexă sau conştientă ar fi fost precisă şi nu ar fi avut nici o îndoială.

— A! neputincios sentimental, haide! se gândi cu amărăciune.

Se ridică desgustat, cu o mişcare cam prea vie.

— De geaba vrei să protestezi — se supără societarul. — Aşa este cum spun eu: tocmai cum vorbeam şi cu Puiu la Capşa. Inţelegi...

Dar se opri ca fulgerat. Privirea îi căzuse pe cadranul ceasului deşteptător de pe masă. Sări ars şi, îmbrăcându-şi repede jacheta, mormăi în grabă:

— Uite dom'le că era să pierd intrarea. Dacă şi d-voastră mă ţineţi atâta de vorbă. Dar ce dracul face regisorul?

Şerban reţinu un zâmbet şi ieşi în urma societarului ce dispăru în dosul scenei. Uşa dela cabina Corei era din nou deschisă. O singură umbră minusculă se profila nemişcată pe perete. Şerban făcu câţiva paşi. Din moment ce uşa era complect în lături era inutil să bată. Cora sta pe un scaun cu spătarul rupt, în faţa toaletei presărată cu cutii şi flacoane multicolore, cu capul rezemat în palmă.

Nu-l auzise.

— Se poate intra?

Cora ridică privirea apoi fără surprindere, fără nici o intonaţie deosebită, îi întinse mâna.

— Ah, c'était vous? Entrez donc...

Ii sărută mâna în acelaşi chip în care ea îi spusese să intre. Se gândi apoi că răspunzându-i în franţuzeşte îi dăduse, poate fără să vrea, o dovadă că nu uitase cu desăvârşire nopţile dela restaurantul unde toţi rămâneau până târziu pierzându-se în nesfârşite discuţii în care timp într'un cap al mesei ei vorbeau întotdeauna franţuzeşte, fără să ştie prea bine pentru ce, poate pentrucă aşa apucaseră să o facă din prima seară când se cunoscuseră, în prezenţa gazetarului olandez. Urmă o scurtă tăcere pe care, pentru a o

rupe cu orice preţ, Şerban se rătăci într'o frază ce ar fi voit să fie o vagă explicaţie a prezenţei sale acolo.

— Am citit cronicele... mi-au spus băieţii... am venit să văd dacă într'adevăr eşti atât de reuşită cum se spune...

Ea îl întrerupse cu un gest al mânei, de o atât de expresivă oboseală şi desgust încât Şerban o privi cu o insistenţă aproape indiscretă ce o făcu să întoarcă o clipă capul.

— Stai, te rog.

Şerban se aşeză pe marginea divanului. Cu tâmpla mereu rezemată în palmă, Cora întoarse spre el o privire absentă.

— In definitiv — continuă ea, tot în franţuzeşte — ar fi mai firesc să explici absenţa decât prezenţa.

— Aşa dar ai remarcat-o?

— Am remarcat! Aşa cum au făcut-o toţi. Cum e firesc să remarci că nu mai vine cineva care venea în fiecare zi.

— Am fost bolnav.

Cora nu răspunse. Cu aceeaşi indolenţă întinse braţul spre colţul toaletei, deschise poşeta cu vârful degetelor de copil şi trase ţigariera. Aprinse încet o ţigară pe care o lăsă curând să se consume singură în mâna recăzută de-a-lungul corpului. Tă-

cerea se întinse netedă ca o apă peste care răbufnirile râsetelor din grădină cădeau ca grindina pe suprafaţa unui lac nemişcat.

Şerban o privea cu ochi şi gânduri nedumerite. Abia o putea recunoaşte. Aceasta era fetiţa sglobie căreia îi venea să-i propue întotdeauna o partidă de-a fripta? Ce se petrecuse oare? Abia o putea recunoaşte şi cu toate acestea aşa, cum era acum, semăna mai mult ca oricând cu aceea care, în mod obscur, ar fi vrut să fie. Şerban avu intuiţia momentului care nu se va mai reîntoarce niciodată. Simţi intens şi precis tot ce era unic în clipa aceea în care pe nesimţite se strecurase între ei ceva nou, de o incomparabilă frăgezime; simţi, că niciodată ea nu l-ar înţelege mai bine ca acum, orice i-ar spune şi oricum i-ar spune-o. Dar recunoscu cu desnădejde că nu are absolut nimic de spus. Căzuse definitiv elanul care face să ţâşnească cuvintele simple şi grele de adevăr, fie şi un adevăr imaginar, datorit culorii particulare a momentului. Oare nu e o idee fixă? Işi aminti că, acum câteva zile, ducându-se la doctorul Manoliu ce nu se întorsese încă dela spital, răsfoise o carte, trasă la întâmplare din bibliotecă şi căzuse asupra unui capitol tratând despre impotenţa fictivă. Un exemplu era citat între altele. In urma unei nopţi de oboseală şi de

enervare, un tânăr în plină forţă a vârstei avusese un eşec care îl impresionase într'atâta încât a doua zi s'a grăbit să vadă dacă a fost un simplu accident fiziologic sau dacă e vorba de o infirmitate. Or, supraveghindu-şi cu atâta încordare sensaţia şi-a anihilat-o. Cu cât repeta experienţele cu atât rezultatele erau mai dezastroase, intrând într'un halucinant cerc vicios. Oare Şerban nu era un impotent sentimental fictiv? Ar fi trebuit poate să se felicite de aceasta. Nu şi-a imputat de atâtea ori dulcegăria peocupărilor sale? Dar ar fi fost ca şi cum ai spune unui impotent fiziologic că mai există în vieaţă şi alte plăceri decât cele sexuale. Chiar când nu apreciai un lucru, prin simplul fapt că îl pierzi, îţi devine subit indispensabil.

— Ce mai faci?

Şerban tresări şi o privi cu un sentiment de milă: era atât de obosită încât politeţea forţând-o să rupă tăcerea, ce devenea anormală, nu o făcuse să găsească nimic altceva de spus! Privirea îi căzu pe braţele şi umerii arşi de soare.

— Ai fost la plaje?

— Nu. Când era să fiu? Dar mă duc în fiecare zi la Tir.[1] Stau toată după masa în apă.

— Asta te oboseşte mai rău.

— Am aerul atât de obosit? întrebă ea cu acelaşi

[1] In vremea aceea nu exista încă basinul Lido.

ton egal, fără să întoarcă măcar capul spre oglindă, aşa cum orice femeie ar fi făcut-o în chipul cel mai firesc.

Şerban surâse nesigur.

După o clipă ea reluă:

— Nu mă oboseşte. Dimpotrivă. E atât de odihnitor. Aproape tot atât de odihnitor ca şi scena unde orice preocupare streină, orice obsesie se şterge... Se opri dintr'odată şi privirea îi alunecă în culoar spre umbra ce se profila pe peretele de scânduri. Şerban o urmări şi i se păru că revede îmbrăţişarea celorlalte două. Stătea acum în locul în care stătuse Olga.

— Du-te, ce mai stai, ce mai vrei acum?

Acelaşi lucru i l-ar putea spune şi lui Cora, deşi nu o atinsese şi nici nu avusese gândul să o facă.

Ce mai vrea? Nimic. Nu mai ştia nimic.

Dar nu putea pleca.

La câţi va fi spus acelaşi lucru şi Olga şi Cora? Aceeaşi oboseală le cotropea glasul. Şerban simţi şi mai accentuată strângerea de inimă, ca ceva insuportabil de care trebue cu ori ce chip să te debarasezi. Prin minte îi adulmecă un pasaj din „Les Bestiaires“ ai lui Montherlant. Ah cum înţelegea acum întrebarea pe care în mai multe rânduri şi fără să vrea, Alban de Bricoule şi-o pusese în faţa lui Soledad.

— Est-elle pure?

Brusc îi năvăliră în minte spusele lui Max:

— Elle est à qui n'en veut pas. Elle marche même pour 500 lei.

Ce importă, ce importă! Ce idiot! Poate că e forţată să o facă, cum Max e forţat să îşi vândă desenurile cari de cele mai multe ori sunt ratate. Cum vor fi nopţile ratate ale Corei? Şerban se sculă violent şi făcu câţiva paşi, urmărit de privirea întrebătoare a ochilor pe cari o clipă îi evită.

— Cunoşti pe Max?

Ea făcu din cap un semn afirmativ, apoi după un moment întrebă:

— Pentru ce?

— Pentru nimic.

— Cu cine ţi-a spus că mă culc?

— Cu mine.

Cuvintele ţâşniră dela sine, svârlite de o subită furie de a fi sincer până la absurd.

Cora izbucni într'un râs prelung, râsul acela minunat de altădată care se sparse apoi brusc ca o cupă de cristal de Bohemia, cu o înălţare din umeri.

Şerban crezu că îi ghiceşte gândul: în definitiv de ce nu şi cu tine? Unul mai mult sau mai puţin! Şi împins de aceeaşi pornire:

— Aş fi preferat să continui să râzi.

Cora îl privi cu o umbră de nedefinită duşmănie în ochi. Apoi fără nici o expresie:

— Iartă-mă te rog! zise ea încet. Nu ştiu nici eu. Se sculă şi deschise maşinal câteva cutii cu pudră. Apoi întorcându-se brusc şi cu un ton şi aprig şi copleşit:

— Sunt plictisită, plictisită până în vârful unghiilor. Am să plec.

— Unde?

— Nu ştiu, dar am să plec. Am peste cap de tot.

Printre scândurile primitiv împreunate, străbătu vuietul aplauzelor nesfârşite. Spectacolul se sfârşise.

— Trebue să mă schimb! spuse ea puţin grăbită uitându-se instinctiv spre uşe. — Dar sunt repede gata. Ce faci în seara asta? Rămâi cu noi?

— Nu ştiu. In tot cazul vă văd înainte de a pleca.

Se strecură printre mulţimea ce se îndrepta spre ieşiri, având grijă să nu îl mai reţină nimeni. O clipă ieşi în stradă unde se îmbulzeau maşinile. Traversă rupând ţesătura de păianjen a farurilor şi intră într'o regie să cumpere un pachet de Bucureşti pe care ştia că nu o să-l fumeze. Apoi reveni încet. Intre timp lumea se scursese. Luminile se stinseseră în grădină. La o masă, în faţa cassei, directorul încheia, cu casierul şi cu Radu, socotelile serei. Un teanc mototolit de hârtii învoalte se afla între ei. Mâna lui Radu

care îşi juca nervos degetele pe muşamaua mesei, se întinse dintr'odată şi trase o hârtie. Directorul ridică o sprânceană. Neglijent, Radu spuse că o va restitui a doua zi. Apoi se îndepărtă. Casierul îl urmări un moment cu privirea şi îşi reluă firul socotelilor. Şerban trase un scaun şi oferi ţigări din pachetul intact.

— Ce repeţi?

— O porcărie tot în genul ăşteia. Un fel de rahat într'o cutie elegantă şi frumos ambalată.

— Când o treci?

— Nu ştiu zău. Văd că fac tot săli pline. In seara asta beneficiu net 22 mii.

— Atunci poate să dureze toată vara?

— Poate.

Şerban îşi reaminti acel „cum iese piesa de pe afiş plec".

— Cred însă că o să trebue să fac dublări. Pleacă şi Costică şi Cora.

— Costică? Unde?

— Dracu ştie, a dat o lovitură. Subvenţie pentru călătorie de studii. O şterge la Paris.

— Ce fericiţi trebue să fie oamenii aceştia pe cari îi transportă ideea unei călătorii la Paris! gândi Şerban fixând uşa de pe care adineaori făcuse să cadă tăbliţa ce va fi îndemnat poate să viseze atâţia

bravi burghezi sau naivi adolescenţi la „atmosfera culiselor“ ... Oare în clipa aceasta Cora nu îi spune lui Radu:

— Du-te. Ce mai vrei; ce mai aştepţi acum?

Umbrele încleştate îi dansară iarăşi în faţa ochilor dar nu mai treziră în el decât nedumerire.

Cora în locul Olgăi, nopţile ratate ale Corei, Cora pentru 500 de lei...

Ce însemnau imaginile şi întrebările acestea? Porniri barbare care îi fuseseră cu desăvârşire necunoscute. Intr'atâta îşi pierduse orice control asupra lui?

— Se laisser aller, oh se laisser aller avec pleine conscience...

Nu o spusese el singur Corei într'una din serile dela restaurant, serile acelea asemănătoare celei ce va mai urma? Asemănătoare numai în aparenţă. Căci intuiţia acelui imponderabil nou adus, fără voia lor, de împrejurări, între ei, persista mai ascuţit chiar decât adineaori. I-ar fi fost greu însă să îl precizeze. De altfel, deodată se simţi plictisit, exasperat de stăruinţa cu care Cora, de o jumătate de zi, îi stăpânea gândurile. Voi să arunce imaginea ei, cu gestul aceluia ce a frământat distrat, ore întregi, un cocoloş de pâine. Dar simţi că nu mai poate să o facă. Şi o clipă privirea lui străluci mai viu decât ar fi putut s'o creadă.

. . . .

— Radule, îmi e peste putinţă să mai merg la masă. Adorm din picioare.

— O, nu ai de loc aerul! spuse el râzând neglijent, stăpânindu-şi însă cu oarecare greutate glasul puţin şuerător.

— Dacă ţii atât de mult, poţi rămâne. Eu mă duc direct acasă.

Şerban nu avu timpul să-şi pună vreo întrebare asupra rostului acestui ton conciliant căci Radu renunţă neaşteptat de repede la restaurantul de noapte.

— Cine mai merge spre casă? întrebă ea pe cei dimprejur dintre cari singur Şerban se desprinse.

Făcură câţiva paşi în tăcere. Apoi opriră un taxi. Niciodată nu avea să ştie pentru ce se urcase lângă şofeur sub privirea nedumerită a lui Radu şi a Corei, cari însă se feriseră să spuie ceva. Nici nu dăduseră măcar o adresă. Automat, şofeurul o luă spre calea Victoriei, coborînd apoi spre Piaţa Teatrului. Intâi timid, apoi încurajat de tăcerea Corei, Radu încercă să demonstreze că e absurd să îl ducă acasă nemâncat. Ce era de vină el că ea stătuse prea mult în apă şi înotase până la istovire când el muncise toată ziua.

Şerban observă că ochii Corei erau închişi. Când Radu spusese că „muncise“, pleoapele se ridicaseră

încet, pupilele cuprinseseră lung profilul alăturat, în apele lor cu luciu dintr'odată de nepătruns, acoperite de genele ce se lăsaseră iarăşi. Şi după un moment, cu voce de copil ce nu mai vrea nimic:

— Dar nu te-am luat eu Radule. Ţi-am spus că poţi rămâne. Nu-i aşa Şerban?

Situaţia era delicată. Şerban încercă să se strecoare cu un spirit ce îl consternă. Radu dădu din umeri, dar când ajunseră în dreptul lui Djaburov, spuse şofeurului:

— Opreşte la Gambrinus! şi întorcându-se spre Cora: Nu stăm decât un moment.

In timp ce Radu plătea automobilul, Cora murmură, cercetându-şi ochii în oglinda poşetei, înainte de a trece pragul braseriei unde emigrează după miezul nopţii focarul de clevetiri dela Capşa.

— Radu are uneori capricii de femeie.

Sălile erau aproape goale. Obişnuiţii îşi strămutaseră de sigur sediul la şosea sau în grădinile de vară. Sub lumina cernută de abajururile galbene, sclipeau câteva chelii de provinciali în trecere spre Constanţa sau Sinaia. Un amiral decorativ ce asculta distrat cuvintele unei doamne în negru evocând portretele lui Etchevery, se inclină corect.

— Les petites alliées! gândi Şerban apoi îşi fărămiţă cu ciudă gândul.

Cora se aşeză în fund la o masă care fiind pe colţ, toţi trei puteau lua loc pe bancheta de stejar.

Radu îşi compuse un menu care avea să îi ţie acolo cel puţin o jumătate de oră. Parcă într'adins alesese tot ce nu era gata pe listă. Cora ceru o orangeadă pe care nu o atinse. Se rezemă de peretele îmbrăcat în lemn, luptând eroic cu irezistibila dorinţă de a închide iarăşi ochii ca în automobil.

— Mai rămâi mult în Bucureşti sau pleci undeva? întrebă Radu.

— Nu ştiu! răspunse sincer Şerban. — Nu am făcut niciodată planuri anticipate.

— De ce minţi? murmură Cora privind fix înainte.

— Nu mint: întotdeauna m'am lăsat dus de inspiraţia momentului.

— Mi-era teamă că o să spui: de fantezie! surâse ea nesigur.

Apoi cu acelaşi ton neutru:

— Totuşi nu poţi să spui că n'ai făcut planuri niciodată.

— De sigur că nu. Dar nu putea fi vorba despre ele căci de acelea nu vorbeşti aşa..., între două feluri de mâncare, la restaurant.

— O ba da, ba da. Ajungi să vorbeşti de ele chiar la cafenea. Nu rămâne nimic de care să nu sfârşeşti

prin a vorbi ca de un fapt divers din cele mai banale şi lipsite de orice interes. Nimic, nimic...

Şerban nu răspunse. In tăcerea ce urmă, cuţitul lui Radu scrijeli porţelanul farfuriei. Cora încleştă fălcile sălbatic, să nu urle.

— Dar în tot cazul unde te-ai duce, dac'ar fi să pleci? insistă Radu răsturnând, voluntar, o găleată de cenuşiu peste uşoara coloratură luată dintr'odată de dialog, coloratură pe care o găsea ridicolă sau, în cel mai bun caz, deplasată.

— La ţară! spuse Şerban ghicind gândul lui Radu şi întrebându-se dacă în fond nu avea dreptate.

— O, cum aş vrea să pot şi eu merge undeva la ţară! murmură Cora.

Şerban nici nu se mai întrebă dacă fraza ar fi sunat altfel de n'ar fi fost Radu de faţă. Sau cum ar fi fost dacă ea i-ar fi spus simplu, dintr'odată: „cum aş vrea să pot şi eu merge cu d-ta". Căci răspunsul i se urcă neaşteptat de lipsit de indulgenţă pe buze.

— Cât eşti de otrăvită şi d-ta de literatură. Pentru d-ta, „ţară" înseamnă de sigur linişte, tăcere, uitare deci odihnă desăvârşită. Ei bine pentru mine „ţară" înseamnă moşie, adică atmosferă de continuă pre-ocupare şi mai presus de orice înseamnă familie adică penibilă împletire de adâncă afecţiune şi ostilitate

surdă provenită din feluri de a vedea, diametral opuse. Apoi mai însemnează şi altceva: să mă întâlnesc la fiecare pas cu spectrul ironic a tot ceea ce am sperat şi aşteptat altădată.

— Bine dar poţi să iei o carte şi să te duci în pădure — opinie Radu.

— Dacă iei o carte nu mai ai nevoie să te duci în pădure. Cărţile ne mănâncă, da, cărţile de care totuşi nu ne mai putem lipsi.

In tăcerea ce urmă violenţei oarecum deplasate a tonului, ochii lui Şerban, deveniţi dintr'odată plini de ceaţă, se pierdură în acelaşi invizibil pe care îl scormoneau şi ochii Corei. Probabil că asemenea efectului unor anumite reactive chimice, efectul unor anumite cuvinte va rămâne pururea acelaşi. Magia lor operă odată mai mult, spulberând iritarea de adineaori. Căci în ceaţa ochilor lui Şerban începură să se contureze, întâi nelămurite, apoi tot mai clare, siluetele crestelor violete profilându-se pe cerul însângerat de amurg.

Mon amie ma soeur
Songe à la douceur
D'aller la bas vivre ensemble...

Şi-o închipui pe Cora în cadrul acela în care o asemenea apariţie l-ar fi exaltat până la nebunie câţiva ani doar în urmă; o întrevăzu, aşa cum era

acum, sfârşită de oboseală şi desgust, întinsă pe un scaun lung pe terasa largă şi înaltă a conacului, în înoptarea imensă şi calmă, plină de ţârâitul greierilor din vii; viile ce coborau colina până în vale de unde venea glasul brotăceilor din iazurile străjuite de sălcii din alte vremi... Intoarse spre ea o privire încă ameţită de lumina viziunei fugare. Pleoapele ei, cu gene lungi se lăsaseră însă peste ochii osteniţi. Braţele coborau inerte de-a-lungul trupului. Şerban fu cuprins atunci de o tentaţie nebună — dar nesfârşit de pură — de a-i lua mâinile acelea minunate, de a-i rezema capul pe umărul lui şi de a o alinta ca pe un copil mic pe care vrei să-l adormi cu vraja unui basm fermecător.

Mon amie ma sœur
Songe à la douceur
D'aller la bas, vivre ensemble.

In piept îi năvăli, fierbinte şi ameţitor, valul de duioşie strecurat în suflet, în umbra perdelelor din camera albastră, de mâinile invizibile ale fetiţei ce deşteptase pe clape ecourile îndepărtate ale Elegiei lui Rachmaninoff. Numele ei, care câteva ore mai de vreme, în încăperea saturată de vis şi de împletiri aeriene cerea stăruitor să fie pronunţat lung, cu inflexiuni ireal de subtile, îi ardea din nou buzele. Maşinal, din câteva linii, trase pe dosul listei de

mâncare, cu creionul, uitat de chelner, schiţase un orizont, ondularea unei coline, câţiva plopi.

Pentru a nu articula numele oprit, buzele murmurară versurile lui Baudelaire.

Cora, a cărei privire urmărise de o clipă mâna lui Şerban, fixând insistent priveliştea schiţată sumar de vârful creionului, exclamă:

— Ce stranie coincidenţă: închipueţi că în clipa asta mă gândeam tocmai la aceste versuri.

Şerban surâse.

— Aşa dar persişti în ideea pe care ţi-ai făcut-o despre „ţară“?

— Nu, asociaţia a fost alta.

Luă creionul şi închise într'un dreptunghiu peisagiul.

— Vezi, aşa încadrat, e un minunat decor stilizat.

— De ce reduci totul la pervazul scenei.

— Fiindcă numai acolo trăiesc! spuse ea simplu şi timid, temându-se ca vorbele-i să nu fie luate drept emfază cabotină. După o pauză reluă:

— Tocmai decorul pe care l-am întrevăzut pentru primul tablou al unei piese...

— In care, nu-e aşa, ai vrea să ai primul rol?

Cora se opri şi o clipă nu ştiu cum să reacţioneze în faţa întrebării acesteia a cărei ironie nu avea nici un rost şi nici o legătură cu tonul general al conversaţiei. După o scurtă ezitare, ce făcu pe Şerban să

îşi muşte buza, continuă cu aceeaşi voce calmă şi puţin absentă.

— Nu, fiindcă piesa de care vorbeam acum, dimpotrivă aş da mult s'o văd jucată. Şi e puţin probabil. Sunt atât de puţini acei ce pot aprecia pe Jean Jacques Bernard.

— Martine?

Cora făcu semn că da. In tăcerea scurtă ce urmă, Şerban făcu o sforţare disperată pentru a învinge tentaţia şi mai nebună de a strânge la piept copilul plăpând de lângă el, cu suflet şi mai plăpând încă. Pentru ce elanul acesta nou, suprapus celui de adineaori? Pentrucă la o anumită epocă piesa lui Jean Jacques Bernard reprezentase o infinitate de lucruri pentru el; pentru sensibilitatea şi închipuirea înfierbântată a adolescentului care era atunci. Şi descoperind că şi pentru Cora „Martine" fusese un acelaşi izvor de visuri şi poate chiar de exaltare, avusese impresia unei întâlniri neaşteptate în taina complice a unei îndepărtate insule de legendă. Nici nu auzi vocea, devenită puţin aspră, a lui Radu care chema plata.

Mon amie ma soeur...

— Şi probabil dela „Martine" te-ai gândit la „L'invitation au voyage", care e mai slabă însă.

— Mult chiar. Totuşi are acel ceva care te face să treci peste şovăirile pur tehnice.

Se ridicară şi ieşiră. Amiralul se inclină iarăşi, fără a mai trezi nici o reminiscenţă supărătoare în mintea lui Şerban.

In Piaţa Teatrului începuseră să se stingă reclamele luminoase.

— Acum, că te văd mult mai înviorată, putem, nu e aşa, să mergem acasă pe jos?

— Radule — spuse ea fără să ridice tonul, surâzând chiar — îţi face atâta plăcere să mă vezi stând toată ziua în pat? Mâine voiu fi bolnavă.

— Dimpotrivă, te asigur că puţină mişcare îţi va face foarte bine. Mai ales că s'a răcorit. A fost mult prea cald astăzi.

Cu riscul de a fi grosolan, Şerban opri o trăsură ce trecea spre Bulevard.

— Şi eu sunt foarte obosit. Cum probabil mai târziu nu aş găsi trăsură, făceţi-mi plăcerea să vă las acasă în trecere.

Acest „în trecere" era foarte vag. El stătea în bulevardul Pake şi ei pe strada Izvor.

— Dacă vrea Cora . . .

Se urcară. Trapul cailor răsună ritmic pe asfaltul încă încins de dogoarea zilei. Dinspre Cişmigiu, pe străzile Câmpineanu şi Sărindar, pline de muzicile

dela Maxim's d'été, dela Oteteleşanu şi dela Picadilly, venea o adiere proaspătă. In jurul meselor cu umbrele roşii, între lendrii împrăştiaţi pe terasa Cercului Militar, mişuna un întreg furnicar pe care răcoarea nopţii îl făcea să întârzie sub cerul înstelat.

Şerban simţi că o tăcere prelungită ar fi, nu atât penibilă cât poate semnificativă şi atunci spuse la întâmplare:

— Vorbeai adineaori de o piesă în care ai vrea să ai rolul principal?

— Incă un proect irealizabil.

— De ce?

— In primul rând fiindcă mă îndoiesc că s'ar găsi un director atât de puţin om de afaceri care să se gândească să o monteze. Şi cea mai bună dovadă este că însăşi Naţionalul ţi-a refuzat cu brio şi traducerea şi proectul de punere în scenă.

— L'Annonce faite à Marie?

— Da. In al doilea rând fiindcă toţi — chiar şi d-ta — concepeţi pe Violaine într'un chip incompatibil cu statura mea. Mărturiseşte că o vezi pe Violaine planturoasă şi voinică, cu braţele şi gâtul arse de soarele de Iulie şi bătute de vânturile toamnei, o fiică a câmpurilor cu pulpele scăldate de roua ierburilor înalte prin care a trecut desculţă în zorii zilei să deschidă porţile grele meşterului Pierre de Craon.

— In felul cum o descrii — observă Şerban — s'ar spune că tot aşa o vezi şi d-ta.

— Ei bine nu! se apără ea cu o neaşteptată căldură în glas. O asemenea tărie spirituală sau, mai simplu, sufletească, într'o astfel de făptură, fiind firească, ar fi prea puţin pentru catolicismul, pentru aceea înspăimântătoare forţă lăuntrică pe care vrea s'o proslăvească Claudel. Pe câtă vreme într'o făptură plăpândă, firavă chiar, dimpotrivă această forţă ar apărea într'adevăr miraculoasă, o adevărată „taină“ în sensul bisericesc al cuvântului.

— De sigur punctul de vedere e interesant. Dar e alături de viziunea lui Claudel care e foarte precis. Adu-ţi aminte: „Vous me prenez pour une noble demoiselle?“ Şi mai departe când vorbeşte de muncile câmpului, de seceriş, şi de cules.

— Ce importă! Nu ai văzut niciodată la ţară trupuri firave şi umeri fragezi susţinând poveri simbolic disproporţionate? Gândeşte-te la relieful pe care, pe buzele unei astfel de făpturi, l-ar lua minunata replică: „Semeur de clochers, venez à Combernon! Nous vous donnerons de la pierre et du bois, mais vous n'aurez pas la fille de la maison!“

— Il l'a pourtant eue et de la meilleure façon! spuse Şerban.

— De cea mai bună? Dar nu a avut decât mila ei: „il était si triste et j'étais si heureuse!".

— El nu a ştiut-o însă niciodată. Şi apoi, chiar de ar fi simţit-o: este milă şi milă. Or, mila aceea izvoreşte întotdeauna inconştient dintr'o nebănuită duioşie.

— Te-ar mulţumi această „duioşie"?

— Poate uneori aş prefera-o chiar unei pasiuni violente. Aşa cum uneori, fără nici cea mai uşoară umbră de perversitate, buzelor unei femei le preferi mâna ei, mâna delicată ca a unui copil.

După o clipă murmură pe gânduri:

— Il était si triste, elle était si heureuse...

Apoi în şoaptă:

— Mais elle n'est plus heureuse.

In momentul acela simţi dintr'odată că pe marginea pernei dela trăsură, mâna lui se afla alături de aceea a Corei, atât de aproape că la cea mai mică mişcare s'ar fi atins. De ce tocmai atunci avusese sensaţia acestei apropieri? Oare o uşoară înfrigurare nu produsese involuntar o fugară atingere?

Trăsura cobora spre cheiul Dâmboviţei pe lângă Vama Poştei. Cora închisese iarăşi ochii. Radu fuma absent părând a nu da nici o importanţă cuvintelor schimbate alături de el.

Imaginea celor două mâini chemă în amintirea lui

Şerban o altă imagine, asemănătoare dar mult mai veche. Două mâini de liceeni pe marochinul canapelei unui hall de provincie. Poate ceva mai îndepărtate decât cele de acum. A străbate distanţa aceea i se părea eroic şi catastrofal. Acum i se părea atât de firesc şi, mai ales, de simplu. Pentru ce ar face-o însă? După cum uneori prefera buzelor mâna, mâinii îi preferă postavul aspru şi uzat al pernei dela trăsură.

In momentul de a se despărţi, Cora îi întinse degetele ce se aşteptau să fie sărutate. Şerban le strânse însă cu prietenie şi simplicitate.

Ochii ei se ridicară spre ai lui cu o expresie nedefinită şi puţin întunecată.

Apoi uşa se închise.

Trapul cailor răsună ritmic pe caldarâm în noaptea sonoră.

Plouase. Din lanurile foşnitoare de porumb cari, deoparte şi de alta a şoselei, se întindeau nesfârşit în înoptarea şovăitoare, se ridica o ceaţă străvezie, imperceptibil colorată de geana amurgului ce se topea leneş în zarea înecată. Adieri jilave, purtând miros de pământ umed şi de ierburi încă mototolite de ploaie, se strecurau printre cristalele laterale ale pare-brise-ului, năvălind sub capota ridicată a maşinei care gonea pe şoseaua întinsă, împroşcând cu jerbe mari de apă, stâlpii de telegraf ce dispăreau ca o nălucă.

Şerban asvârli ţigara dată de Adina la plecare ca un fel de ultimă îmbrăţişare sub privirea placidă a unchiului, ţigară aprinsă distrat, apoi lăsată să se stingă, răsucită nervos între degete. Se aplecă înainte

scrutând cerul înstelat, pe albastrul căruia căută avid reverberaţia îndepărtată a oraşului care curând însângeră ceaţa străvezie, deasupra verdelui mişcător al porumburilor. Şi cu cât creştea dunga de pară spre care aluneca tăcută maşina ale cărei faruri presărau bălţile cu scăpărări orbitoare, simţea cum îl înăbuşe nerăbdarea. O nerăbdare nejustificată dar reală. Siguranţa realităţii ei îi infuza o frenezie factice asemănătoare aceleia pe care cravaşa jocheului o adaugă elanului natural al calului în clipa în care se apropie de potou sub larma asurzitoare a mulţimii. Dar mulţimea gândurilor lui Şerban spectatoare întotdeauna gălăgioasă şi incomodă a celor mai mărunte impulsii ale sale, de data aceasta amuţise. Singur persista sentimentul unei alunecări vertiginoase, a rostogolirii conştiente şi totuşi orbeşti, într'un gol pe care ai reuşit în sfârşit să nu îl mai scormoneşti şi să te întrebi dacă nu este decât un simplu gol.

Trebuia să vadă neapărat pe Cora şi cât mai neîntârziat. Trebuia să o vadă şi să îi spună numaidecât tot ce nu îi spusese în seara din ajun.

După ce uşa se închisese şi trăsura o luase pe cheiurile pustii spre bulevardul Pake, simţise o linişte adâncă coborându-i în gânduri şi în suflet. Puţinul ce se înfiripase în seara aceea fusese totuşi o primă

deslegare a tot ce acumulaseră pe ascuns atâtea ceasuri turburi de febră şi de insomnie.

Sufletu-i era acum ca un cer spălat de ploaie.

Ce importa că orizonturile erau încă întunecate de nori negri, prevestitori de furtuni: datorită lor apărea şi mai limpede albastrul străveziu al înaltului.

Când trăsura se oprise, în timp ce plătea birjarului, observase pe pavaj două făşii înguste de lumină ce ondulau paralel. Ridicase ochii spre uşa dela balconul camerei de culcare de unde alunecau în noapte, printre marginile draperiei lăsate până jos şi, uşor umflată de adierea răcoroasă, trâmbele de lumină albăstruie.

— Anuşa a uitat să stingă lampa. Dar de ce a lăsat perdeaua?

In umbra biroului îl surprinsese parfumul revelator de ţigaretă orientală şi de narcise negre.

Sperase totuşi că se înşeală.

Se apropiase uşor şi ridicase draperia ce despărţea cele două camere.

Intinsă leneş pe divanul transformat în pat, cu braţul îndoit sub capul puţin alunecat într'o parte, Adina dormea adânc. Din spuma albă a cearşafului de pe care cuverturile alunecaseră şi pe care inconştient mâna îl îndepărtase prin somn cât mai

mult cu putinţă, trupul gol răsărea aproape ireal sub revărsarea palidă a luminei albastre.

Un lung moment ochii lui Şerban fixaseră insistent pleoapele nemişcate: oare nu se prefăcea că doarme?

Apoi mâna lui lăsase draperia să cadă. Prima impulsiune fusese să plece, să se ducă să doarmă aiurea sau să rătăcească pe străzi până la ziuă. Impulsiune datorită probabil unei prejudecăţi latente care în chip necugetat făcuse să-i pară odioasă această trecere fără transiţie dela o femeie la o alta. Dar o subită licărire, fulgerată din adâncuri otrăvite, îi încremenise pasul şi mâna căutase tremurător cutele catifelate. Febril degetele pipăiseră zidul. Un pocnet imperceptibil şi totul se topise în întunerec. Hainele alunecaseră pe covor în dosul draperiei. O emoţie indescriptibilă îi făcea să îi bată inima nebuneşte, o înfiorare de adolescent pe pragul femeii pe care o s'o aibă pentru prima oară.

Şi într'adevăr avea s'o aibă pentru prima oară.

Căci dintr'odată Adina încetase de a fi aceea care era în realitate.

„Semeur de clochers, vous n'aurez pas la fille de la maison."

Ei bine, da, avea s'o aibă, sau mai precis, să îşi închipue că a avut-o. De nu s'ar deştepta, oh de nu s'ar deştepta. Se strecurase, lin ca o mângâiere,

alături de trupul întins leneş pe spate, cu capul puţin alunecat într'o parte. Culcuşul cald de căldura trupului, pe care se ferise să îl atingă, îl înfiorase. Rămăsese un lung moment nemişcat, apăsându-şi cu mâna bătăile inimii, încercând să-şi potolească respiraţia care îl înăbuşea. Nu vedea nimic, presimţea însă prezenţa formelor familiare, prea familiare chiar şi mai ales simţea pe faţă suflarea egală şi liniştită ce se desprindea de pe buzele al căror gust îi revenise dintr'odată în gură.

„Semeur de clochers, vous n'aurez pas la fille de la maison!"

Se întorsese spre ea scrutând întunerecul şi, lipindu-şi trupul de al ei, încercase să-şi închipue, aproape de buzele lui, chipul Corei de care toată seara îi fuseseră pline şi privirea şi gândurile. Dar, odată mai mult, trăsăturile delicate se topiseră de îndată ce voise să le evoce mai precis.

Imprudent, nebuneşte, o cuprinsese cu braţele şi apropiindu-şi buzele de buzele ce începeau să îngâne ceva nelămurit, şoptise cu o frenezie desnădăjduită.

— Cora, Cora ... Cora ...

Zadarnic.

Vijelios, în vine îi alergaseră râuri de foc şi înainte ca trupul care se trezea sub îmbrăţişare, să fi palpitat, îl dorise sălbatic, pentru propria-i savoare

robit de amintirea celor mai mărunte spasmuri ale sale şi strivise primul cuvânt al Adinei sub sărutarea grea de plumb topit.

„Semeur de clochers, vous n'aurez pas la fille de la maison!"

Nu o avusese. Departe de a se înegura ca de o prevestire rea, dimpotrivă, vârtejul sensual odată trecut, simţise un fel de mulţumire. Ce i-ar mai fi rămas pe urmă? O clipă se întrebase chiar, ce i-ar mai rămâne dacă într'adevăr ar avea-o pe Cora. Şi se surprinsese dorind aproape ca prevestirea rea să se împlinească. Ceea ce nu era de loc neverosimil, într'atâta Cora reprezenta pentru el cu totul altceva. Odată instinctul satisfăcut şi sensualitatea sa, exasperată de febră şi de lunga absenţă a Adinei, odată potolită, Şerban îşi redobândise calmul şi recapitulând mintal toate detaliile serii aceleia, fusese mulţumit. Puţinul care-l cerea Corei, i-l dăduse poate fără să ştie. Din nou se simţise cuprins de senina linişte care i se coborîse în nervi în timp ce trăsura aluneca legănat în noaptea caldă. Datorită şi oboselii fizice, căzuse într'o amorţire dulce, vecină cu somnul. Trupul Adinei era atât de prietenos întins de-a-lungul lui, lipit de el, atingându-i coasta cu sânul răsvrătit, încă ud de urmele buzelor avide. Răsuflarea caldă îi mângâia gâtul şi umărul în curba

căruia Adina îşi afundase capul şi pe care din când în când buzele ei aşterneau sărutări potolite.

Ii era aproape recunoscător că venise pe neaşteptate. Acum nu mai avea să-i reproşeze nimic. Ii dădea cinstit tot ce îi era în putinţă să îi dea. Era absurd să îi ceară mai mult. De altfel nici nu mai avea nevoie de acel „mai mult“ pe care-l avea sau spera să-l aibă din altă parte. De aceea plăcerea fusese atât de pură şi deplină, prăvălindu-i în adâncurile acelea cari sunt tot atâtea culmi. Nelămurit, fiecare din ei avusese impresia că se regăsesc după o epocă de nelinişte surdă şi duşmănoasă.

Şerban o strânsese mai aproape, tot mai aproape la piept. In întunerec îi simţise buzele căutându-i pe ale sale. I le dăduse lung din toată inima, apoi în loc să-i caute fruntea şi pleoapele, ca altădată, îi căutase sânul care se oferise tremurător ca tot restul trupului.

Şi somnul îi surprinsese înlănţuiţi.

Când a doua zi, târziu, prin uşa lăsată deschisă a balconului, îi trezise căldura moleşitoare a zilei şi larma bulevardului, Şerban regăsise sensaţia îndepărtată a dimineţilor în cari, copil, se trezea cu amintirea jucăriei noi pe care o primise în ajun sau care numai i se promisese. Şi instinctiv se întorsese spre Adina ce surâdea cu ochii închişi, acoperindu-i

gâtul şi umerii de sărutări. Intotdeauna o jucărie nouă, departe de a-l face să uite pe cele vechi, îi dădea dimpotrivă prilejul să le găsească noi calităţi. Şi fără a se întreba o clipă dacă Cora sau Adina ar fi mulţumite să ştie că el le consideră ca nişte simple jucării frumoase, lăsase să şipotească robinetele dela baie.

— Şerban iar duci o vieaţă absurdă. Ce sunt pleoapele acestea obosite şi paloarea tot mai accentuată?

In picioare lângă măsuţa pe care Anuşa servise ceaiul, Adina îşi sfârşea ceaşca, îmbrăcată, gata de plecare.

— Am telefonat la Leonida. Maşina coniţei este gata dela 9. In zece minute o trimite aici.

Şerban se gândise că intervenţia oportună a Anuşei, îl dispensa de răspuns. Dar după ce fata plecase, Adina se apropiase de el.

— Şerban, te iau cu mine. Acum, numaidecât. Şerban schiţase un gest de neputinţă arătând spre birou.

— Ştii bine că nu pot: uite ce mă aşteaptă acolo. Răsfoise un teanc de hârtie albă şi de imprimate.

— Dar poţi lucra mai bine la ţară. Şi apoi oricând vrei să pleci ai maşina la dispoziţie... ca şi pe stăpâna casei!

Şerban nu răspunsese. Adina se rezemase de colţul biroului, privind stăruitor pe covor locul unde stătuse acum două săptămâni când Şerban îi reproşase duşmănos că nu spune sincer ce gândeşte.

— Imi reproşezi că nu spun lucrurile pe faţă, aşa cum le gândesc. Oare — admiţând că ar fi aşa — ai luat exemplu dela mine? „Uite ce mă aşteaptă aci!" Ca şi cum ai trăi din asta şi mai presus de toate, ca şi cum ai crede în astea, în ceea ce scrii, în ceea ce se scrie. De ce nu spui simplu: nu vreau.

— Fiindcă în fond nu ştiu Adina, dacă nu vreau sau nu pot.

Adina înălţase din umeri.

— Pentru tine este aproape tot una.

Apoi venind în faţa lui, îi luase capul în mâini:

— Şerban, de ce?

Şerban o privise cu ochi aproape noi. Se răsturnau oare rolurile? Ii luase mâinile şi i le sărutase apoi se îndepărtase gânditor. O clipă se uitase pe fereastră. De ce nu vorbise Adina niciodată aşa până atunci? Acum nu era prea târziu, mult prea târziu?

— E oare o femeie care te îndepărtează de mine, care ne îndepărtează?

Şerban se întorsese brusc.

— Adina, dac'ai şti, dimpotrivă, cum ne-a apropiat. Nu ai simţit cât de asemănătoare a fost noaptea aceasta cu primele noastre nopţi?

— Atunci este, prin urmare?

— Adina, merg cu tine, acum numaidecât! spusese el dintr'odată cuprinzându-i umerii. — Dar te rog, te rog mult, nu mă întreba nici cum, nici pentru ce: nu ştiu, nici eu nu ştiu şi nici nu vreau să ştiu.

— Şi vei pleca când vei vrea.

— Când va trebui.

— Ah nu, te rog şi eu, te rog mult. Să spui „vreau să plec", nu „trebue". Inţelegi: va fi destul faptul că vei pleca, la ce să mai adaugi şi pe acela de a minţi.

Şi plecaseră. Ajunseseră cu întârziere, spre desperarea unchiului Adinei care reţinuse nişte vecini la dejun. Spre seară ieşiseră călări pe câmp, în vreme ce ceilalţi se instalaseră la poker. După amiaza era apăsătoare, încărcată de electricitate. Nori fumurii se îmbulzeau în zarea ce se întuneca. Intraseră în pădure. Galopaseră pe cărări neumblate ce le amintiseră drumurile de munte dela Sinaia. Se opriseră într'un luminiş unde caii înotau în ierburi proaspete până la piept. I se dăduse pe pajiştea încinsă de soarele ucigător de Iulie, înecaţi în ondularea fânului mirositor. Când se întorceau la pas, pe

margini de mirişti blonde şi de lanuri în cari pâlcuri, pâlcuri de muncitori secerau, grăbiţi de ameninţarea furtunei, întâlniseră o fată cu pulpe şi braţe arse de soare dar cu mijlocul atât de subţire încât umerii păreau că au să se prăbuşească sub povara unui imens snop de legături de grâu.

— Nu ţi s'a întâmplat să vezi la ţară fete plăpânde purtând poveri ce par disproporţionate?

Dintr'odată imaginea Corei pusese violent, din nou, stăpânire pe el. Şi îşi dăduse seamă că nu plecase din Bucureşti decât pentru a rezista tentaţiei nebuneşti de a o revedea imediat, bruscând absurd şi fără rost lucrurile. Incercase întâi să reacţioneze. Dar Adina nu mai servea la nimic. Iar logica era inutilă.

— „Vous n'aurez pas la fille de la maison." Ei şi? Ce importă, chiar de va fi aşa. Imi va fi umplut ceasurile şi zilele inutile şi goale; îmi va fi dat, câteva momente, încordarea acelor ce cred şi speră în ceva. Ce importă restul; restul care ar fi poate dezolant. De unde ştiu că în pat Cora nu m'ar face să regret sălbatic trupul miraculos al Adinei?

Şi în timpul mesei, în vreme ce fata din casă o întrebase pe Adina ce cameră îi pregăteşte lui Şerban, acesta spusese, nu fără oarecare jenă, că pleacă imediat după masă. Adina fără nici o tresărire spusese feciorului:

— Să spui lui Ion să fie gata cu maşina cea mare. Merge la Bucureşti.

Atâta fusese tot.

Nu aşteptase nici măcar să se oprească ploaia care sfârşise prin a se deslănţui. Nerăbdarea i se încuibase în nervi sfredelitoare. Şi acum privirea sorbea, hipnotic, distanţa ce părea că se topeşte în lumina ireală a farurilor.

Cu cât maşina se apropia de geana de foc, şoseaua se popula. Curând apărură focurile dela aerodrom şi rămase argintiu în urmă, sunetul clopoţeilor dela vila Minovici. In dreptul Arcului de Triumf se întrebă deodată dacă nu va ajunge prea de vreme. Se uită la ceas: 11 şi ceva. Va cădea tocmai bine în mijlocul actului al treilea. In piaţa Victoriei se aplecă şi spuse şofeurului să iese prin Buzeşti pe calea Griviţei.

Mâna prevenitoare evocă, odată mai mult, cu faldurile draperiei dela intrare, imaginea unui nostalgic acordeon. Lămpile de pe scenă luminau vag capetele spectatorilor cari primeau fiecare replică cu aplauze sau hohote de râs. Se strecură pe lângă zidul acoperit de iederă, ferindu-se să nu îl vadă nimeni. Intr'o clipă calçulase toate mişcările ce avea să facă. Trebuia să intre în culise exact în clipa în care Cora avea să iese din scenă. Era momentul când,

toţi ceilalţi fiind concentraţi de ansamblul final, putea să o găsească singură, fără riscul de a fi turburaţi de cineva. Pe uşa de scânduri tăbliţa cu „Intrarea oprită“ îşi reluase locul. Şerban se bucură ca la vederea unui prieten sau a unui complice. Se aşeză pe un scaun pe care îl trase în umbră şi câtă vreme Cora rămase în scenă, îşi ţinu capul în palme, acoperindu-şi într'adins urechile şi fixând tremurarea umbrelor iederei pe care un bec de incendiu o proiecta pe pietrişul jilav. Nu voia să o vadă, nu voia să o audă. Vrea să păstreze, intactă, pornirea pe care i-o deslănţuise icoana agrestă răsărită în marginea lanurilor de grâu. Nu se gândea la nimic, nici nu era măcar nerăbdător ca rolul ei să se sfârşească mai repede. Când socoti că trebue să fi ajuns la ultimele replici, ridică privirea. Cora se apropiase de fundul scenei. O clipă şi avea să dispară. Calm şi senin, Şerban deschise uşa. Inainte de a o închide, surprinse privirea unui adolescent care, din primele rânduri, încerca de sigur să pătrundă, cu gândul barem, în atmosfera tainică şi promiţătoare a culiselor.

Şerban se întrebă ce diferenţă era în definitiv între ei doi în momentul acela. Niciuna, căci fiecare ar fi vrut să fie în locul celuilalt. Da, în ciuda a tot ce simţea în clipa aceea, că avea şi mai ales, nu avea să se întâmple.

Uşile tuturor cabinelor erau închise. Culoarul era cufundat în întuneric. Pasul Corei coborî sprinten treptele ce urcau în dosul fundalului.

— Cora ...

Cora se opri brusc şi se rezemă de perete: de sigur nu se aştepta să fie cineva acolo.

— Iartă-mă, te-am speriat.

— Nu ...

Schimbară câteva cuvinte, în mod cu totul mecanic. Şerban se întrebă dintr'odată dacă îşi dăduseră mâna. Văzu însă că ea nu se mişcase, rămânând lipită de perete, la un pas de cabina în care ar fi putut să fie cineva. Şi simţi dintr'odată urcându-i-se pe buze valul de cuvinte necugetate care îl înăbuşise toată seara. Niciodată nu avea să ştie precis ce a spus. Doar de atât era sigur: instinctiv, teama unui inutil iremediabil pusese barieră valului ce se cernuse în pulbere fină prin năframa cenuşie a acelui stăruitor: „ce îmi va rămâne pe urmă?“ Vorbise surâzând, calm, fără grabă, cu fraze mărunte, poate mai estompate chiar decât ar fi voit, atât desgust avea de cuvintele mari, grele de neadevăr, ce ar fi sfâşiat aeriana ţesătură de păianjen.

Ce îi spusese? De sigur mai puţin — dar tocmai de aceea poate mai mult — decât ar fi avut să spună. Fără un cuvânt, Cora îi întinse mâinile în

întunerec. Şerban i le strânse în tăcere; o strângere loială, lipsită de orice echivoc, însemnând pecetluirea a ceva al cărui farmec era tocmai de a nu avea nici coloare nici contururi precise. Gestul prelungindu-se însă, îi jenă dintr'odată pe amândoi: Şerban se jena să dea drumul mâinilor înainte ca să îi fi lăsat ele să simtă că vor să se retragă; Cora se temea să nu îl jicnească rupând o legătură de o clipă a cărei iniţiativă ea o avusese. Şi pe amândoi îi încercă, un moment, teama unei interpretări dincolo de realitate. Pentru a-şi scuza oarecum gestul pe care avea să-l facă numaidecât, lăsând mâinile pe cari le simţea atât de calde, se aplecă foarte firesc şi atinse cu buzele vârful degetelor împreunate. Care fu reacţiunea ei? Dintr'odată Şerban o simţi trupeşte atât de aproape de el şi avu atât de netă conştienţa prezenţei materiale a corpului ei cu tot ce putea fi turburător în el, — răsuflarea ei trecându-i prin păr avu impresia că ea şi schiţase o timidă mângâiere cu una din mâini pe care o desprinsese aproape pe nesimţite — încât fantoma, întruchiparea imaterială a unor atât de vagi aspiraţii luând pentru prima oară o reală consistenţă, o dori dintr'odată întocmai ca pe Adina, dar nu aşa cum o dorise în ajun, ci în ziua aceea când îi mângâiase lin fruntea şi părul aşa cum nu făcuse încă niciodată cu ea. Mâinile lor se

strânseră mai cald. Şerban ridicându-şi capul şi întâlnindu-i privirea, palmele lui fierbinţi alunecară dela sine de-a-lungul braţelor goale şi reci spre umerii ei înfioraţi, gata să o strângă la piept caldă şi ascultătoare şi să-i soarbă în sfârşit moliciunea umedă şi dulce a buzelor. In momentul acela uşa din fund se deschise neaşteptat şi în cadrul ei luminos apăru Radu. Radu care nu putuse auzi nimic fiind şi neprevenit şi prea departe şi care, mai ales, nu putea să vadă nimic, ieşind din lumină în întunerec. Cora nu clinti. Şerban făcu un pas înapoi.

— A, voi eraţi? Bună seara.

Radu nu îi mai părăsi o clipă. In momentul când intra în cabină să se schimbe, cum Radu sta puţin cu spatele, închizând încet uşa, Cora făcuse un imperceptibil semn negativ cu arătătorul: în seara aceea nu puteau să-şi mai spuie nici un cuvânt. Şerban fu dintr'odată nespus de recunoscător lui Radu. Pictor mediocru de sarbede decoruri, întâmplarea făcuse din el un admirabil regisor, prilejuind un desnodământ de maestru scenei. Intr'adevăr în împrejurarea aceea, orice gest şi mai ales cuvânt ar fi fost de prisos, riscând să rupă armonia şi să compromită echilibrul lăuntric al momentului.

Margherite ... margherite ...

Matinal şi voios, glasul se prelinse prin uşile larg deschise ale balconului, evocând strada proaspăt stropită, cu trotoarele scăldate, de-a-lungul cărora huruiau obloanele vitrinelor şi se grăbeau funcţionare şi gospodine întârziate, sub ploaia de raze trandafirii ce se aşternau încă oblic pe verdele înviorat de rouă al teilor de pe bulevard.

Şerban ridică privirea de pe coala albă pe care tocul aluneca sprinten, cu foşnet imperceptibil de ape mustind sub ierburi.

— Margherite.... margherite ...

Privirea reveni la şerpuirea întreruptă a frazei şi Şerban se gândi că de câte ori va reciti, mai târziu, acea frază, îşi va reaminti voioşia glasului în voioşia

dimineţii în care totul părea proaspăt, odihnit şi plin de puteri nouă.

Revenind spre fereastră, ochii se opriră pe măsuţa pe care încetase de a fumega serviciul aşezat de mai bine de o jumătate de oră de Anuşa. Se ridică şi îşi prepară ceaiul. In timp ce sorbea lichidul auriu şi parfumat, pendula din vestibul bătu opt. De câtă vreme nu se mai sculase şi mai ales nu lucrase atât de dimineaţă? De câteva zile Anuşa era complect aiurită: la 7 o trezea soneria şi când aducea ceaiul, îl găsea pe Şerban cu părul încă umed de pulberea duşului, aplecat, în sumara pijama, peste colile ce se înegreau repede şi sburau apoi peste celelalte pe covor. In dimineaţa aceasta se sculase şi mai de vreme judecând după numărul colilor împrăştiate la picioarele biroului.

Puse ceaşca pe tavă şi ieşi un moment în balcon, aplecându-se peste grilajul de fer. Prin masa compactă a frunzişului ce mărginea trotoarele, nu vedea decât, lunecând sub firele pe care troleyul semăna scăpărări de o clipă, acoperişurile albe ale tramvaielor. Prin larma confuză străbătea dintr'odată strigătul unui copil, exclamaţia unei femei, interpelări nedesluşite ce se topeau în duruitul uniform al roţilor, în vibraţia surdă a motoarelor. Umbrele se întindeau încă lungi peste caldarâmul ud şi peste fa-

ţadele la picioarele cărora nu aveau să fie curând decât imperceptibile dungi întunecate.

Şerban se smulse de pe balcon ca din faţa unei privelişti rău sfătuitoare şi rezistând tentaţiei de leneşe şi îndelungată contemplare se întoarse în faţa coalei pe jumătate înegrită.

Peniţa reluă şerpuirea întreruptă.

Timpul se scurse liniştit, ritmat doar de fâlfâirea foilor înegrite ce alunecau pe covor.

După o vreme foşnetul peniţei amuţi ca un ţârâit de greer în zori. Şerban se ridică şi cu un gest grăbit adună foile împrăştiate pe jos, fără ca mişcarea aceasta să-i mai reamintească, oricât de îndepărtat, imaginea trupului aplecat şi al pulpei suple în mătasea ciorapului bine întins peste îndoitura nervoasă a genunchiului.

Le numără atent apoi înşiră căteva cifre pe marginea uneia din file.

— Incă zece pagini. Ceea ce înseamnă cel mult 20 de coale manuscris. Cum să pot concentra tot ce rămâne de spus în 20 de coale?

Făcu câţiva paşi prin cameră, cu gândul aiurea. Incepea să fie cald. Trase storurile şi lăsă perdelele. Apoi se aşeză iar la birou. Dar şirul nu mai venea. Pendula bătu unsprezece. Era inutil să insiste. Se sculă şi, fără grabă, începu să se îmbrace.

Inainte de a ieşi mai răsfoi odată colile pe cari le aşeză apoi teanc cu grije de şcolar. Şi într'adevăr simţea mulţumirea pe care o încerca pe vremuri când, înainte de a ieşi în înoptarea ce aşternea mister iluzoriu pe străzile de provincie, îşi termina temele pentru a doua zi.

— Numai douăzeci de coale! repetă el în gând luând tramvaiul ce tocmai trecea prin faţa casei.

Pe bancheta din faţa lui, un ofiţer de intendenţă cu o geantă doldora pe genunchi, citea încruntat gazeta de mare tiraj şi sensaţie de care îi vorbise Max şi care sub o importantă semnătură cerea amnistia generală. Mâinile cu degetele mânjite de cerneală violetă desfăcură paginile proaspăt tipărite, apoi le îndoiră pe partea cealaltă. Pagina doua — clasica pagină a doua — ce pentru majoritatea cititorilor nu prezintă nici un interes, căzu astfel sub ochii lui Şerban. Deasupra foiletonului ce se ocupa de Vieaţa lui Disraelli a lui Maurois, abia apărută, între interview-ul unui ministru „care totuşi citeşte" şi programul spectacolelor din seara aceea, o coloană întreagă se ocupa de reapariţia revistei pentru care Şerban lucrase toată dimineaţa, reapariţie ce avea să fie, la începutul toamnei, evenimentul noului an literar. Fundamental transformată, reprezentând o tendinţă precisă şi substanţială, primul număr avea

să îmbrace aspectul unui manifest al grupării cu cadrele reîmprospătate.

Deşi plătită integral şi anticipat la Cultura Naţională, cu coperta şi vignetele deja pregătite de Maur şi mai ales cu tot cuprinsul cules, gata, revista nu avea să apară niciodată. Fiindcă deşi interesant şi ingenios, chiar prea ingenios, punctul de vedere pe care se sprijinea gruparea era însă atât de elastic încât, odată alcătuit sumarul, şi puse laolaltă textele în cari fiecare aplicase ideea în felul lui, revista avea să prezinte aspectul unui mozaic. O presimţiseră de altfel cu toţii, dela început, din seara în care se întruniseră într'o grădină de vară de pe Dorobanţi şi unde fixaseră liniile generale ale mişcării şi destinele revistei. Atmosfera în tot timpul mesei fusese caldă, animată de bunăvoinţa cu care toţi îşi adunaseră resturile de entuziasm de prin ungherele sufletului împietrit. Ceva turbure însă se desluşise pe nesimţite în gândul tăinuit al fiecăruia. In definitiv proectul acesta era o escrocherie spirituală reciprocă, poate însă numai pe jumătate conştientă. Esenţa teoriilor vânturate în seara aceea era sănătoasă, interesantă, dar... Realitatea nemărturisită era alta: iniţiatorul avea mijlocul să se afirme astfel peremptoriu ca şef de şcoală iar ceilalţi, cei mai puţin de 25 de ani, puteau să-şi plaseze, apoi să îşi editeze — căci paralel cu revista

aveau să apară „caietele“ grupărei — unul o piesă, altul un roman, un esseu apoi o altă piesă şi alt roman.

Câţi avuseseră curajul să-şi mărturisească lor înşişi această realitate?

In ciuda hipoteticului acestei apariţii, Şerban nu ezitase să-şi asume răspunderea unuia din principalele esseuri şi mai ales să realizeze în câteva zile o muncă pe care în mod normal altădată nu ar fi putut-o face decât în câteva săptămâni.

Şi culmea era că fusese capabil de toată această strădanie pe care o presimţea cu totul inutilă, tocmai în epoca aceasta în care cel mai mic efort trezea în el o silă profundă ce îi paraliza orice activitate, sugrumându-i orice început de hotărîre; vreme în care toată vieaţa lui lăuntrică se desfăşura automat sub semnul negativ al acelui „la ce bun?“ ce apărea pitit în umbra sură a fiecărui gând. Anestezia, minunata anestezie realizată întâmplător la început dar care pe nesimţite începuse să dispară, fusese reîmprospătată ca de o viguroasă înţepătură de seringă, de gestul violent cu care Radu deschisese uşa în seara aceea.

Gest ce lămurind într'o oarecare măsură ceva ce era atât de nelămurit, împiedecase în acelaşi timp ca acel ceva să devie prea precis. O mână invizibilă îl

pusese în echilibru, pe o muchie de cuţit. Echilibru, în care era perfect conştient că nu putea să rămână. La prima mişcare pe care o va face — şi nu se putea să nu o facă mai curând sau mai târziu — avea să se prăvălească. Intr'o parte sau într'alta. In care însă? Indoiala, în deobşte chinuitoare, îi vărsase, dimpotrivă, de data aceasta o binefăcătoare linişte în cuget. Putea tot atât de bine să nu se întâmple nimic, după cum putea să se întâmple ceva. Şi într'un caz şi într'altul avea deci să aibe ceva, căci nimicul avea să însemne, spera chiar, că va însemna cel puţin o mâhnire. Golul, golul obsedant se va umple. Bun sau rău, ceva avea să vie. Avea astfel ceva de aşteptat şi aşteptarea în loc să-i îndârjească gândurile şi simţurile, dimpotrivă i le liniştise. Excrescenţa devenită inutilă îşi găsise o amăgire. In mod firesc spiritul îşi reluase libertatea. Muncise cu râvna adolescenţilor beţi de bucuria simplă şi directă de a trăi, orbiţi de lumina interioară ţâşnită din aceleaşi izvoare tainice ca şi chemarea drumurilor pe cari vor rătăci mai târziu stingheri şi fără nici o ţintă.

— Carpaţi ...

Şerban se smulse gândurilor şi se dete jos din tramvaiul rămas aproape gol. Ocoli pe lângă Universitate şi prin Edgard Quinet ieşi la Capşa. Era

relativ de vreme. Atât în cafenea cât şi în cofetărie, soborul nefiind încă în număr, tricotidiana şedinţă nu era încă deschisă.

In faţa barei, ce avea să dispară curând, la umbra pânzei lăsate peste trotoar, un tânăr brun, cu sprâncene arcuite şi ten de sud-american sub marginile pălăriei de panama, închidea „Comœdia“ pe care se pregătea să o strecoare în buzunar.

— Ce faci Vladimir?

— Şomez. „Fantasio“ şi-a închis porţile iar patronul incarnând odată mai mult pe eroul visat de Musset al cărui rol îl joacă zilnic la lumina soarelui poate mai bine decât l-ar juca la lumina rampei, a fost semnalat într'un vagon al Orient-Expressului, undeva între Paris şi Viena, în tovărăşia oamenilor lui Abel Hermant.

— Şi între timp?

— Intre timp fac plaje.

— La Capşa?

— Nu, la Tir.

— Am auzit că e foarte primitiv şi, mai ales, că ar fi lume prea multă.

— Faute de grives... Şi apoi, eu mă duc între unu şi două când nu este mai nimeni.

Şerban îşi aminti că erau tocmai orele la cari îi spusese Cora, în treacăt, că se duce şi ea. Nu o mai

văzuse din seara aceea şi nici nu simţise nevoia să o vadă. Totuşi spuse dintr'odată fără să se gândească.

— Merg şi eu cu tine.

— Faci plaje?

— Te chibiţuesc.

— Am înţeles: vrei să întâlneşti o femeie. Atenţie desiluzia tricoului revelator. Cu toate că nu ai de ce să te temi — adăugă el râzând —: are corp splendid.

— Cine?

— Cora.

Şerban întoarse privirea.

— Care Cora?

— Care! Ca şi cum când spui Puiu mai poţi întreba „care Puiu?".

— Nu e acelaşi lucru. Iancovescu este unic, la propriu şi la figurat, pe câtă vreme Cora e în dublu exemplar.

— Da, dar cealaltă, în primul rând nici nu prea contează şi apoi e de un an de zile la Paris.

— Teatru, cinema?

— Ambele sau poate niciuna.

— Vine Cora la Tir?

Privirea lui Vladimir îl cercetă o clipă atent şi neliniştit. Apoi aprinzând o ţigară:

— Câteodată. Este de altfel singura figură cunoscută. In general lumea bună vine dimineaţa dar cum noi ăştia cabotinii — cel puţin când nu şomăm — ne sculăm la amiază, înţelegi bine că suntem siliţi să luăm obiceiuri democratice. Am văzut-o şi pe Olga din când în când. Olga într'adevăr e desiluzie. Şerban îşi aminti sânul fermecător rotunjit, deşi puţin obosit, pe care îl întrevăzuse prin deschizătura uşei dela cabină.

— M'aş îndoi — spuse fără să vrea Şerban, apoi imperceptibil jenat de intenţia nemărturisită de a devia eventuala bănuială a lui Vladimir, adăugă grăbit:

— Aş fi preferat să nu fie nici o figură cunoscută.

— Ah, idilă populistă?

Şerban ridică din umeri.

— Nu, dar când lucrez nu ţin să fac frais-uri de conversaţie.

— Ce să lucrezi?

— Trebue să iau note pentru un reportaj.

— Reporter? De când? Ţi-a tăiat papa rentele?

— Inlocuesc un coleg de redacţie bolnav.

— Să mă treci şi pe mine în compte-rendu.

— Nu cumva vrei şi o fotografie?

— Cu autograf, „pentru cititorii“ etc.

— Vladimir, mănânci cu mine?

— De acord. Unde?
— La Enescu, în grădină. E mai răcoare.
— Te înşeli. E mai cald. Totuşi hai la Enescu.

Toate mesele erau prinse. In picioare, lângă intrare schimbară câteva saluturi, sperând să găsească două scaune libere, între cunoscuţi. Nu era însă nici un loc. Voiau tocmai să renunţe când patronul se grăbi şi îi duse în fund, la masa unei doamne care se pregătea să plece. Sticlele se brumară curând în ghiaţă. Lumina filtrată de pânzele întinse peste grădină, licări blond în cristalul aburit al paharelor. In atmosfera moleşitoare plutea discret rumoarea de restaurant ce le amintea, nedefinit, amândurora, alte tovărăşii de masă.

Umbra întinzându-se, perdelele se ridicară după un timp în partea cealaltă a grădinei, desvăluind privirei aripa ce cuprindea cabinetele particulare, clădită în stil de pavilion de vânătoare, cu balconul şi ferestrele cotropite de iedera ajunsă până la streşini.

Sub balcon dormeau în umbră pianul şi violoncelele cari răsunau seara până târziu conduse de arcuşul şi privirea lui Grigoraş.

— Grădina aceasta îmi aminteşte invariabil începutul unei nuvele admirabile! spuse Şerban.

— „Omul din Vis“ probabil.

— Exact.

Vladimir sorbi din cafeaua fumegândă apoi cu gândul aiurea:

— Mie îmi aminteşte altceva.

Şerban tăcu.

Vladimir reluă mai încet.

— Uite vezi balconul acela. Intr'un număr din Femina de prin 1905 sau 1906 era reproducerea unui tablou de un pictor, al cărui nume nu mi-l mai pot de mult aminti — probabil o glorie a momentului, dispărută apoi din circulaţie, — reprezentând un muşchetar călare în faţa unui han, în margine de pădure, bând o cană întinsă de o fată voinică şi surâzătoare: „Auberge d'autrefois.“

— Ceva în genul tabloului flamand pe care îl descrie Fantasio lui Spark.

— Tocmai: „le coup de l'étrier“, cum spune Musset. Aveam cred 12 ani când am găsit colecţia Femina, frumos legată în piele, în biblioteca unui unchiu simpatic, un bătrân bulevardier, pe jumătate ruinat. Nu citisem Muşchetarii şi nici măcar Cyrano de Bergerac. Sorbisem însă Yvanhoë. Impresia produsă asupra mea de tabloul acela a fost neînchipuită,

şi am cerut bătrânului bulevardier, drept cea mai mare favoare ce îmi putea face, să-mi dăruiască colecţia pe care şi-a închipuit că o cer pentru sugestivele siluete feminine. In timpul războiului s'a pierdut. La reîntoarcerea din Moldova am căutat-o zadarnic prin toate ungherele. In seara când trecusem examenul de clasa şasea, unchiul, tot mai bătrân, m'a luat cu el în oraş. Am mâncat aici. Şi atunci — oricât de neaşteptat ţi s'ar părea, — am regăsit dintr'odată tabloul rătăcit, sau cel puţin o parte din el: uite balconul acela de lemn, năpădit de iederă sub care atunci cânta Cristake Ciolac. Una din uşi era deschisă lăsând pradă imaginaţiei mele o făşie de penumbră trandafirie, turburător complice. Era o suprapunere de imagini, de emoţii vechi şi de aspiraţii noi.

Vladimir sorbi iarăşi din cafeaua ce începea să se răcească.

— Mai târziu veneam cu colege dela Conservator să regăsesc ceva din tot ce trezea în mine „l'auberge d'autrefois". Balconul le făcea să viseze la Roxana şi pe mine la Cyrano..., şi acum joc Armont şi Gerbidon.

— Poate că e un progres.

— Ştiu, cunosc teoria ta. M'am întrebat şi eu dacă în definitiv nu ai dreptate. Totuşi...

— De ce nu ai intrat la Naţional?

— Să joc până la treizeci de ani toate rolurile de copii din repertor, roluri la cari sub pretextul staturei mele oarecum mărunte m'ar fi condamnat jocul influenţelor din cabinetul directorial? Şi pe urmă...

Vladimir nu sfârşi, ridicând din umeri.

Şerban îl fixă cu atenţie. Incă unul pe care îl pândeşte întunecata întrebare:

— Câţi ani ai Vladimir?

Vladimir sorbi ultima înghiţitură.

— Ridicol de puţin faţă de tot ceea ce m'am trezit spunând. Putem merge, nu?

In momentul când se ridicau, Şerban îl întrebă pe un ton glumeţ pentru a masca adevăratul sens al întrebării:

— In definitiv, care e rolul pe care ai vrea să-l joci acum?

Vladimir se întoarse brusc:

— Care e cartea pe care ai vrea s'o scrii? Să fim sinceri. Aceea care să-ţi aducă abbay-ul lui Maeterlink şi Bugatti-ul lui Morand — cu alte cuvinte deplina independenţă, libertatea şi mijlocul de a trăi aşa cum vrei, cum simţi că ai nevoie şi după aceea să scrii aşa cum înţelegi, fără să ţii socoteală de nimeni şi de nimic. Eu m'aş mulţumi cu Buik-ul lui Tony Bulandra, aşteptând, nu piesa, ci revista

care să-mi aducă milioanele lui Maurice Chevalier. Să luăm o trăsură. Când merg pe jos spun prostii. Nu se rătăceşte ziua, în doi, pe străzile pustii. Prostiile nu se colorează decât noaptea când devin fosforescente ca ochii pisicilor vagabonde.

In apa primenită a basinului dreptunghiular străjuit de zidurile albe de-a-lungul cărora se înşirau cabinele de lemn, vopsite şi ele în alb, soarele învolbura reverberaţii uluitoare. Pe sub genele ce se ridicau treptat, obişnuind progresiv pupilele cu lumina violentă, Şerban roti privirea peste ondularea multicoloră a costumelor ude lipite pe trupurile — având aproape în majoritate aerul unor timide desenuri de începători, — împrăştiate pe trepte, pe marginea încinsă a basinului, rezemate de barele de sprijin sau rătăcind pe terasă sub arşiţa binefăcătoare a soarelui. Intr'o clipă, Vladimir cu părul prins într'o bonetă albastră de cauciuc, cu trupul adolescent într'un tricou de acelaşi albastru închis ca al bonetei, urcă sprinten treptele trambulinei de unde se asvârli cu supleţe de acrobat în apa ce plescăi surd, împroşcând pe cei de pe margine. Din câteva mişcări ieşi la suprafaţă şi ocoli întreg basinul cu o

repeziciune de automat, străbătând câteva grupuri de neîndemânatice începătoare care ţipară speriate. După câteva tururi reveni spre Şerban şi agăţându-se de o bară se ridică îmbujorat, strigându-i cu ochi strălucitori:

— De ce nu încerci Şerban? E apa aşa de bună că zău te face să preferi milioanelor lui Chevalier, datoriile lui Iancovescu.

Şerban ridică din umeri şi Vladimir se lăsă să recadă în apă în clipa în care se apropia una din durduliile începătoare ce trăseseră chiote de spaimă.

Se aşeză pe o bancă în plin soare fără a se gândi măcar să caute umbra. Căldura aci era toridă dar nu avea nimic din toropeala lâncedă de pe străzi, unde exaspera şi descuraja, în acelaşi timp, trecătorii. Aci soarele avea ceva violent şi subjugător. Il simţeai pătrunzând în toate fibrele corpului, pe care hainele nu mai însemnau nimic, învăluindu-te într'o pânză de lumină ameţitoare ce disolva sensaţia de temperatură. Toată fiinţa părea că se topeşte în fluidul acela suveran în unda căruia timpul se confunda cu colorile şi parfumurile cu imaginile. Era ceva asemănător nopţilor de febră. Dar pe câtă vreme febra, deşi galvanizând nervii, da impresia de diminuare fizică, dimpotrivă soarele deşi paraliza,

părea că îţi varsă în sânge o substanţă tonică miraculoasă.

Peste anestezia zilelor din urmă, valul de foc reconfortant şi purificator curgea ca o reîmprospătare, şi mai durabilă, a ei.

Şerban închise ochii, năpădit de o odihnitoare sensaţie de linişte şi siguranţă. Imobilitatea atmosferei asigura dela sine echilibrul fragilului castel de cărţi de atâtea ori năruit şi iarăşi ridicat încât cartoanele colorate ajunseseră cu marginile tocite asemenea celor mânuite fără odihnă de cărturărese echivoce. După câteva clipe i-ar fi fost greu să spuie pentru ce venise acolo.

Intr'un târziu simţi pe umăr o atingere rece, asemenea unei mâini umede. Umbra se întinsese până la bancă. După drumul parcurs, îşi dete seamă că trecuse multă vreme. Un ceas; poate mai mult. Căută cu privirea pe Vladimir în basinul ajuns furnicar. Nu îl găsi. Aşa dar Cora nu venise.

Nu încercă nici părere de rău nici speranţă că poate să mai vină.

Era ora trei. Peste apa frământată de braţele şi pulpele în continuă încordare, trecu o umbră apoi alta. Nori spumoşi, învolburaţi, se prelingeau leneş sub albastrul sticlos al cerului.

— O să plouă — gândi Şerban. — Ce o să fac

astăzi? Presimţi că ar fi inutil să se întoarcă acasă fiindcă nu ar putea să lucreze.

Vladimir veni îmbrăcat.

— Sper că nu te-ai plictisit prea mult. M'am gândit că altfel ai fi plecat. Nu am avut noroc nici unul nici altul. Nu a venit nimeni.

— A, tu aşteptai aşa dar?

— Vag. Mergem?

Ieşiră. Traversară locul viran ce separa basinul de stradă. Pe marginea trotoarului se opriră şi privirile amândurora alunecară pe cheiu, în susul apei spre strada Izvor sau Cotroceni de unde trebuia să vină Cora.

— Ce faci tu acum? întrebă Vladimir.

— Dar tu?

— Va să zică amândoi nimic! Nu vrei să mai stăm un moment?

Se reîntoarseră pe poteca ce străbătea maidanul presărat cu blocuri de piatră rostogolite acolo în aşteptarea reluării lucrărilor la palatul Senatului. Se strecurară în umbra zidului dincolo de care răsunau râsete şi împroşcări de apă. Se aşezară pe o piatră aproape de intrare.

Vorbele cădeau rar, goale de sens. Vizibil, gândurile erau aiurea. Aci în spatele zidului igrasios, toropeala era lâncedă. Un vânt încins prinsese să scor-

monească pulberea de pe străzi. Dinspre apus se ridicau, pe cer, nori groşi arămii, ce se îmbulzeau rostogolindu-se unii peste alţii într'o necontenită frământare. Avea să vie furtună. Plutea în aerul greu, miros fad de buruieni veştede. De-a-lungul zidului pietrele de construcţie dispăreau între bălării înalte.

Şerban chinuia cu vârful bastonului un smoc de iarbă. O iarbă prăfuită, ce abia mai acoperea locul viran ars de soare şi bătut de paşi. Firele rare şi anemice îi aduceau în faţa ochilor absenţi, imaginea unor privelişti de dezolare prin cari, deseori, trecând cu trenul, simţea o adevărată fericire la ideea că se află într'un vagon confortabil şi rapid şi că nu va avea să se oprească niciodată în văile acelea nisipoase din cari porneau sub arşiţa implacabilă, poteci crăpate şi scorojite, pe coaste galbene, jupuite, fără nici un arbor, fără nici o verdeaţă. Intre Piteşti şi Slatina erau în deosebi astfel de ţinuturi, parcă blestemate. Mirosul persistent de veşted al bălăriilor ofilite de secetă trezea în el alte amintiri, şi mai îndepărtate. Retrăi o clipă nemişcarea toridă a după amiezilor de Iulie dela ţară când întreg conacul părea amorţit şi când, profitând de somnul şi neatenţia tuturora, copil de şapte, opt ani, se strecura din camera lui pe scările răcoroase şi se pierdea în grădinile ce i se păreau şi mai imense decât erau în realitate. Mergea ţinân-

du-şi răsuflarea, cu inima bătându-i nebuneşte ca la apropierea unei primejdii sau a unei negrăite fericiri, printre bălăriile ce uneori îi treceau peste cap, de-a-lungul zidurilor albe ale hambarelor şi grajdurilor în care se auzea strănutul cailor şi sgomotul intermitent al copitelor pe podea. In dosul lor se întindea un lan de lucernă de un verde catifelat, în care ţârâiau greierii. Mai departe începea pădurea. Se ascundea acolo sub foile late de brustulan, ce puteau fi luate drept foi de palmieri pitici. Niciodată imaginaţia nu se ducea însă până acolo şi nu simţea nevoia să îşi închipue că se află în colonii. Chiar atunci fantasticul îl impresiona mai puţin decât realitatea pură, aproape brutală. Din biblioteca din care avea voie să ia orice, îl exaltaseră mai mult nuvelele lui Andreev cari îl umpleau de o inexplicabilă groază şi povestirile lui Zola şi Maupassant, decât povestirile lui Jules Verne. Ceea ce se ducea să viseze în umbra zidurilor, cu miros de grajd, era mult mai simplu şi cu toate acestea mult mai complicat. Visa că e un golan, fără părinţi, fără supraveghere şi mai ales fără ghete. Ajunsese o obsesie pentru el ideea fericirii de a umbla desculţ: să simţi pământul, iarba, udeala, praful gros, moale, catifelat şi pietrele, mai ales pietrele. Urmărea deseori cu privirea copii de ţăran ce treceau desculţi pe şosea,

dincolo de grilajul înalt al grădinilor. Ii urmărea cu curiozitate şi invidie. Intr'o zi, îmbătat de parfumul ca niciodată puternic, de buruieni, coapte de soare, şi de fân cosit, cu ochii închişi şi fruntea rezemată de genunchii strânşi, încerca să îşi închipue că e liber, că o împrejurare oarecare a chemat în grabă familia undeva, departe — la Bucureşti de pildă — şi că pe el l-au uitat acolo. Că servitorii adormiseră sau, mai practic, muriseră toţi în bloc, că nu mai avea cine să îl vadă şi să îl spună şi că putea să iese desculţ şi cu capul gol în curte, să umble prin toată grădina, apoi pe şoseaua prăfuită şi plină de pietre. Se trezise clenţănind din dinţi la ideea voluptăţii de a simţi tălpile afundându-se în noroiu, lovindu-se de pietre colţuroase. Ar fi fost atât de simplu: la ora aceea nu îl vedea nimeni. Doar câţiva paşi. Totuşi dacă s'ar putea să-l vadă? In definitiv nu ar fi fost mare lucru. Faptul în sine era aproape inexistent. Dar s'ar întreba toţi de ce o face tocmai acolo, în ascuns, la ora când ştia că toţi dorm. Atunci ar şti, ar înţelege acel ceva secret, de nemărturisit, pe care nici el nu îl înţelegea dar de care îşi da seamă în mod obscur. Tentaţia însă îl muncise zile de-a-rândul. Intr'o zi se hotărîse. In timpul mesei abia a putut să mănânce. A aşteptat febril ca toţi să se culce pentru lunga siestă de după amiază. O, cât au

întârziat în ziua aceea. Apoi s'a strecurat în grădină. Mergea cu paşi sovăitori, cu mintea turbure şi cu gâtul uscat de respiraţia fierbinte. A ascultat multă vreme. Liniştea nesfârşită era brodată doar de ţârâitul greierilor. Atunci a scos întâi o ghiată, apoi alta. In timpul ce îşi scotea ultimul ciorap, ţinuse celălalt picior în sus pentru ca sensaţia să fie simultană şi complectă. După atâţia ani Şerban avu impresia că o retrăieşte aevea, dar numai ca o simplă reprezentare aşa cum pictorul orb Jean Julien Lemordant evoca într'un articol cele mai mici detalii din Triumful Florei lui Poussin pe care nu îl mai putea vedea. Plăcerea aceea aproape sălbatică — pe care nu avea să o mai regăsească niciodată mai târziu, nici chiar în braţele celei dintâi femei de care avea să se apropie — nu durase însă decât o clipă. O pisică ce sărise din buruieni făcuse să i se urce un val de sânge la cap. Nu îşi amintea când se încălţase şi cum într'o fugă ajunsese în casă şi se încuiase în camera lui cu conştiinţa obscură a unei fapte rele.

Câţiva ani după aceea venea în acelaş loc să îşi închipue că e un argat, un argat pe care îl văzuse aşteptând acolo o fată voinică cu braţe şi pulpe arse de soare, ce se lăsase sărutată lung pe gură. Sub înfăţişarea ei o văzuse întotdeauna pe Violaine.

Violaine... Şerban îşi simţi dintr'odată gura şi gândurile coclite. Un vers al lui Charles Maurras îi adulmecă în minte:

Rassasié, insatiable
J'aimais tout, je ne voulais rien...

— Mai stai în Bucureşti? Unde pleci?

Intrebarea nu îl trezi decât fiindcă devenise exasperantă, auzind-o de câteva zile la fiecare sfert de ceas.

— Nu, plec la ţară.

Ce avea să facă acum la ţară? Se simţi copleşit de osteneala inutilă pe care trebuia să şi-o dea pentru a mulţumi mania tatălui său hotărît să se încăpăţâneze să continue a face agricultură într'o vreme când marii proprietari, în urma expropierii, mergeau la ruina inevitabilă.

— Este un viciu al familiei — se gândi Şerban. — Un unchiu s'a ruinat din mania de a lansa femei adunate de cine ştie unde, pentru plăcerea de a face din ele făpturi cu totul noi; tata se ruinează lent făcând agricultură; eu mi-am ruinat tinereţea făcând literatură în vieaţă şi experienţe literare pe propriul meu cont. Ce o să fac acum la ţară?

Fuseseră ani când îl pasiona totuşi vieaţa aceea de plin aer, de împărţire a timpului pe sezoane de muncă, după cum îi plăcuse să plece, la orice oră

din zi, călare peste câmp, să vină la masă cu ceasuri întregi în întârziere, să intre până la cot cu braţele şi mâinile în uleiurile cleioase ale tractoarelor sub care stătea câte o zi întreagă să ajusteze o bielă sau să pună la punct angrenajul delicat al aprinderii. Totul îi părea acum cufundat în dezolarea priveliştilor de apocalipsă dintre Slatina şi Piteşti.

— Vine furtuna.

Norii acoperiseră soarele. O lumină lividă, halucinantă, curgea peste faţadele cari dispăreau în praful ridicat în vârtejuri de vântul ce sufla ca dintr'o pustie încinsă.

— Să mergem.

Dar paşii le erau leneşi, purtând pecetea oboselii lăuntrice. In faţa poştei, Vladimir se opri.

— Iartă-mă te-rog, numai un moment. Mă duc după individul acela care mă poartă cu vorba de luni de zile cu două mii de lei.

Şerban se rezemă de bara vitrinei dela Prager, urmărind cu privirea pe Vladimir care traversă şi intră cu „individul“ la poştă.

Câte minute trecură? Zece, douăzeci? Vladimir nu mai venea. Cerul era acum o vălvătae de aramă topită. Răbufniri violente de vânt umpleau ochii cu un praf înecăcios ce sgâria gâtlejul. Nu mai avea nici un rost să aştepte. Inexplicabil, tovărăşia lui Vladimir

care putea să se reîntoarcă în chiar momentul acela, i se păru apăsătoare. Dori dintr'odată să fie singur. Căută cu ochii o trăsură. Furtuna apropiindu-se cu descărcări electrice şi cu frunze prematur tomnatice ce se răsuceau în aerul compact, le făcuse pe toate să dispară din staţii. Intâi fu contrariat dar apoi îi păru bine că nu găsise niciuna liberă. Gestul de a o opri ar fi fost automat şi negândit, şi acum s'ar îndrepta spre casă. Or, a reintra în starea aceasta de spirit în atmosfera până acuma atât de plină de voioşie, ar fi fost să rupă iremediabil vraja datorită căreia lucrase cu râvnă de şcolar premiant.

Merse drept înainte pe calea Victoriei.

In întunerecul anormal, pâlpâirea scurtă a fulgerelor aprindea scântei galbene în luciul geamurilor ce vibrau surd la trăscărirea trăsnetelor culese de baghetele sure ce se confundau cu cerul sur.

Ajuns la Bulevard se opri nehotărît: Capşa? Redacţia unde îşi putea găsi de lucru?

Stropi mari şi fierbinţi catifelară praful străzii din care se ridică miros de pământ ars, împroşcat cu apă. Unde, unde? Privirea îi căzu pe afişele, barbar colorate, dela intrarea cinematografului de sub Cercul Militar. Ideea întunerecului în cari imaginile aveau să curgă ca o melodie îndepărtată pe care o asculţi cu o ureche distrată, îi surâse. Traversă strada înegrită de

ploaia slobozită abundent. Un bacşiş bun îl dispensă de iniţiativa despotică a plasatorului. Inaintând încet printre rândurile de fotolii cufundate în întunerecul brăzdat de ploaia de raze, izvorîte din cabina operatorului ca o cale lactee şi, obişnuindu-şi cu bezna pupilele treptat dilatate, pipăi un fotoliu, apoi un altul, şi se aşeză mai la o parte pentru a fi sigur că nu îl va mai deranja nimeni. Sala era răcoroasă, pe trei sferturi goală, şi orchestra „clasică" agreabil inexistentă, neatrăgând atenţia nici prin calităţi nici prin defecte. Işi întoarse privirea spre ecran. Nu ştia nici ce se joacă şi nici cine joacă. O primă mulţumire îi procurară figurile absolut necunoscute ale artiştilor pe cari nu îi mai văzuse niciodată. Filmul, trecut de jumătate, trebuia să fie mediocru. Ce importa! Venise acolo aşa cum fără să vrei te opreşti din scris sau din citit şi ridici capul furat de refrenul siropos şi tocit al flaşnetei ce trece pe sub fereastră. Dar sprâncenele se ridicară dintr'odată. Ploaia de raze ce sfâşia întunerecul, aşternea pe ecran un zid lung şi înegrit de-a-lungul căruia, la licărirea nesigură a becurilor de gaz, se strecurau siluete nehotărîte în noaptea mucedă. O ceaţă străvezie prinse a se închega între cadrul luminos al ecranului pe care dansa înşiruirea imaginilor şi privirea lui Şerban în care crescu dintr'odată amintirea unor înop-

tări asemenea celor puse sub semnul cordelierei munţilor violeţi. Inoptări tot la ţară, dar înoptări de toamnă mohorîtă, cu geamuri scăldate de burniţa ce cufunda în neguri mişcătoare şi igrasioase zările. Potecile de munte unde se desfăşoară câteva luni, vieaţa descătuşată pentru o vreme de ritmurile grele şi sărace ce măsoară ceasurile citadine; dumbrăvile unde veşmintele par atât de inutile încât gândul trece peste ele ca peste o minunată inexistenţă, erau acum pustiite. Cordeliera violetă nu mai avea să îi spună nimic. In întunerecul încă turbure ce năvălea în încăperea conacului, căptuşită de covoare vechi şi de gânduri pe cari se întinsese muşchiul lânced al tăcerii, pe fondul neutru al peretelui din faţa divanului adânc, în colţul căruia Şerban sta ghemuit cu pupile dilatându-se în înoptare, o fotografie mărită a unei pânze de Utrillo iar mai jos, într'un medalion, mlădierea bestială şi totuşi aeriană a două dansatoare de Degas, strecurau în nemişcarea atmosferei ceva din esenţa acelui inefabil cu care hrănea golul nesăţios al zilelor dezesperant de aceleaşi.

Inefabil care mustea ca un leitmotiv într'o simfonie, legând împerecherile armonice cele mai deosebite, reunind într'o aceeaşi melodie interioară cordeliera munţilor profilată pe amurg, icoana colţului

acela de mocnită umanitate din Montrouge dramatizat de Utrillo şi fâlfâirea de tulle trandafiriu pe pulpele profesional diformate ale dansatoarelor lui Degas, evocând mirosul mineral de decoruri proaspăt vopsite, de coridoare prăfuite şi de aer închis, ce pluteşte veşnic în culisele marilor şi micilor teatre de pretutindeni.

Ceva ce svâcnea nestăpânit şi secret, de care nu îşi da încă precis seama dar pe care îl presimţea cu un al şaselea simţ.

Când prima oară, de mult, răsfoind o revistă, ochii îi căzuseră pentru prima oară pe o reproducere a unui Utrillo, avusese impresia unei revelaţii. Un prieten ce se afla atunci la Paris îi trimisese întreaga colecţie de fotografii ale pânzelor risipite ce nu luaseră însă până atunci calea noului continent. Una dintre acestea era mărită pe fondul neutru al zidului din faţa divanului, o fâşie de suflet de foburg peste care privirea aluneca lin ca o mângâiere de mâini îndrăgostite.

Ceva tainic îl atrăgea spre somnul turbure al cetăţilor adormite. De câte ori nu rătăcise nopţi întregi, singur şi fără nici o ţintă pe străzile pustii şi desfundate ale cartierelor mărginaşe ale Bucureştilor aşa cum avea să rătăcească mai târziu pe acelea ale Parisului.

Asemenea pelerinilor pasionaţi, ce la poalele colinelor romane şi a piscurilor Eladei caută în pulberea templelor sfărâmate urma vieţii fabuloase a zeilor păgâni ale căror isprăvi le-a învăpăiat închipuirea sau, pe drumurile prăfuite de lumina aurită a Pământului Făgăduinţei, urmele paşilor Domnului, Şerban pe care lumina lămpilor ce începeau să aştearnă curcubee tremurătoare în înserare, îl umplea de o nelinişte surdă, de lăuntric neastâmpăr, avea să caute de-a-lungul stradelelor pustii şi a faţadelor ruinate cu geamuri oarbe, în tăcerea apăsătoare, sub ceruri de funingină şi în burniţi îngheţate, urma acelor care trăiesc copleşitor de intens, fără să îşi dea seama. Ceea ce avea să-l poarte şi îi purtase paşii de atâtea ori cu sufletul la pândă, în umbra clădirilor monstruoase, a zidurilor negre al căror patetic l-a subjugat pe Vlamink şi al căror subtil mişcător a circulat ca un fluid între cărţile postale după care, noaptea, zăvorît în cameră, picta Utrillo şi pânzele unde aceleaşi imagini apăreau transfigurate, era conştienţa că acolo în cadrul acela trecuse, cu o clipă înainte, vieaţa pură, năprasnică şi măreaţă, despuiată de orice artificiu, de orice sdreanţă. Setea aprinsă de tot ce sgudue, ce răscoleşte şi sdrobeşte, care avea să-l facă mai târziu să destrame inutilul aparent a nenumărate nopţi între Menilmontant şi

Porte de Choisy şi mai ales de-a-lungul basinului dela Villette şi cheiului Jemappe. Aceeaşi sete îl făcuse să parcurgă avid întreaga serie din „Fantomas“ şi îl împingea în cinematografele de cartier în căutarea filmelor cu bandiţi. Peste acţiune, peste neverosimil, peste plat şi peste absurd trecea cu privirea cum întorci grăbit foile unei cărţi proaste pe care trebue totuşi să o recensezi. Totul erau imaginile evocate şi atmosfera ce le învăluia. Ziduri şi străzi desfundate, şerpuind printre şandramale, felinare în singurătate de răscruci întunecate, serie nesfârşită de Vlamink-uri şi Utrillo-uri animate din cari se desprindea spiritul unei realităţi distilate la 90 de grade.

Şerban îşi adună gândurile risipite şi arse de deşertăciunea după amiezei pierdute, svârlindu-le mototol sub ploaia de raze ce şuruia pe ecran. Filmul corect montat, corect pus în scenă şi corect jucat era ca un elev premiant întâi în toate clasele, perfect nul. Şi cu toate acestea — asemenea atâtor alte filme — i-ar fi trebuit atât de puţin pentru a fi o realizare aproape desăvârşită. Inlănţuire intermitentă de momente bine concepute, bine prinse şi puternic redate, înecate însă într'un sos lung, unsuros şi măsliniu. Pare că nimeni nu ia în seamă acest sos despre care Vlamink spune dimpotrivă că este esenţialul fie

în pictură, fie în literatură. Intr'un anumit sens filmul era poate mai puţin prost decât ar fi putut să pară fiind o icoană a realităţii, mai vie decât şi-ar fi putut-o închipui chiar realizatorul lui. Intr'adevăr vieaţa însăşi nu e făcută din bucăţi, mai mult sau mai puţin substanţiale, din fragmente consistente, năclăite în sosul lung, indigest şi măsliniu? Poate că Vlamink are dreptate într'un sens însă cu totul altul. Tocmai neîngrijirea sosului şi natura lui lichidă reliefează bucăţile de care altfel nu ţi-ai putea da seamă. O vieaţă egal de intensă — oricât de copleşitor de intensă — ar fi monotonă şi mohorîtă căci nimic nu i-ar revela intensitatea.

— Ar trebui să călătorim printr'o serie de oglinzi ca în labirintele de bâlciu, să ne putem vedea trăind. Atunci am fi poate mulţumiţi! gândi Şerban căruia îi răsună în ureche refrenul banal de romanţă dulceagă îngânat de o mică lucrătoare, cu figura smolită, ce sta aplecată peste maşina de cusut la o fereastră dela Obor sub care ploile înegriseră firma umilului atelier de „Mode“: „Vieaţa mea nu-i un roman...!“ Ce tristă înserare galbenă era atunci. Dacă ar fi ştiut palida aceea floare de periferie că în ceasul acela cineva rătăcea pe străzile acelea mărginaşe tocmai în căutarea romanului şi că refrenul îngânat de buzele arse de cine ştie ce friguri

interioare, avea să răsară odată undeva în colţul unui manuscris!

Oare învolburarea de gânduri şi imagini, ce îl frământase toată după amiaza, nu era un fragment consistent?

Revăzu privirea naiv invidioasă a adolescentului care îl urmărise cu ochii intrând pe uşa de scânduri cu „intrarea oprită", adolescent pe care la rândul lui Şerban îl invidiase fiindcă privirea aceea întrevăzuse cu siguranţă mai mult decât ce văzuse şi mai ales simţise el în dosul uşii negeluite.

Parcă şi acum, retrospectiv, îl invidie. Pentru ce? Vieaţa vuia în jurul lui. Şi el trecea prin toate ca un somnambul, rătăcind pe margini de acoperişuri, pe buze de ameţitoare adâncuri. De ce nu se asvârlea orbeşte în florile vijelioase de spumă? Şi când îşi aduna forţele irosite de neîncetate îndoieli şi răsgândiri sterile şi se lăsa sorbit de aspiraţia valului, de ce avea necontenit impresia că este ridicat mereu la suprafaţă, svârlit ca de apele blestemate ale unui lac asfaltit? De ce nu putea să trăiască? Prea târziu? Şerban începea să-şi dea seamă că adevărul era altul. Că şi de ar fi avut posibilitatea să o facă, nu ar fi putut trăi aşa cum i-o cerea sufletul nici pe vremea în care se mistuia singur în urma trenurilor ce lunecau tăcute printre plopii şi iazurile înroşite de amurguri.

Era înrădăcinată în el, ca un blestem, neputinţa iremediabilă de a trăi prin el însuşi. Realitatea îl lepăda fiindcă odată în miezul ei nu o mai putea vedea. Şi era astfel condamnat să fie un veşnic parazit sufletesc, înfruptându-se din vieaţa lăuntrică a celorlalţi. El nu avea — şi nu putea — să sufere decât din suferinţa altora şi să se bucure decât tot din bucuria altora. Tot ce încerca era o iluzie, o construcţie artificială: castelul de cărţi. Uneori, e adevărat, se prindea în propriul lui joc. Dar cât de rar şi pentru cât de scurtă vreme. Palide raze Roentgen luptând himeric cu morile de vânt ale cancerului ce îl strângea tot mai chinuitor în cleşte. Ce era acest cancer? De unde venise? Cine i-l strecurase în sânge? Era efectul dublei eredităţi pe care o întrunea şi care îl împingea când la dreapta, când la stânga, sfâşiindu-l între două constante extreme? Era un microb care plutea în atmosferă? Işi aminti de amărăciunea lui Vladimir, de desamăgirea Corei, de osteneala desnădăjduită a Olgăi. Şi câţi alţii cari porniseră pe cărări deosebite dar mânaţi de aceeaşi nevoie — devenită imperioasă, — de adevăr, de siguranţă! Ce se făcuseră înfriguratele dibuiri şi exaltarea cu care se aşterneau în fugă să prindă misterioasele şuviţe de lumină, venite nu ştiau de unde, şi de cari încercau să se servească ca de un fir al Arianei în

negura labirintului subteran? Unde era înfiorarea cu care, zărind din adâncul celei din urmă galerii, în celălalt capăt, strălucirea zilei, se năpustiseră spre ceea ce socoteau să fie salvatoarea revelaţie? Ajunşi acolo nu găsiseră decât o pustie încinsă sub lumina ucigătoare pe care ochii lor obişnuiţi cu mângâietorul clar-obscur al nădejdii, nu o putuseră suporta. Şi se năruiseră sub povara, devenită inutilă, a propriului lor suflet.

Nimic, nimic de care să te agăţi în lunecarea lentă şi iremediabilă. Povestea trezirii adusă de războiu, a sgâlţâirii personalităţii adormite a omenirii fusese povestea ţiganilor desrobiţi de Cuza, cari blestemau pe acel ce i-a pus pe drumuri; povestea „Pescuitorului de Umbre“ al lui Jean Sarment, care simţind rătăcind, în noaptea nebuniei sale, primele luciri ale raţiunii ce revine lent, este cuprins de o spaimă, de o revoltă instinctivă la gândul calvarului pe care avea astfel să-l reia dela capăt. Nimic, nimic. O cursă oarbă dela neant la neant. Un imens cerc vicios în care, svârlit între toate contrariile şi învârtit împrejurul unui acelaşi punct fix — centru artificial al existenţei — sfârşeşti prin a fi golit şi secătuit de puterea centrifugă de tot ce aveai bun în tine. Câţi însă sunt inconştienţii cari merg senin şi drept prin această perpetuă rotaţie halucinantă fără să o bă-

nuiască aşa cum fără lunete şi telescoape nu ai bănui că pământul se roteşte când totul pare fix pe el? Turmă nenumărată de oameni ce ar trebui să fie deplin fericiţi: pentru ei furtuna nu poate veni decât din afară. Ce înseamnă, ce importă ce vine din afară când înăuntru este senin? De ce nu este el cârciumarul care ţine bufetul dela Tir, sau plasatorul care fusese fericit că primise pe negândite un pol bacşiş? Işi aminti cuvintele lui Fantasio: „si l'on pouvait sortir de sa peau pendant une heure ou deux!“, apoi tabloul flamand descris lui Spark. Tabloul în care înapoia figurilor puse în primul plan de Musset, se înfruntau două extreme: deoparte drumul ce se aşternea spre pădurea plină de negura înoptării şi de necunoscut, de partea cealaltă focul vesel ce lumina grinzile de stejar ale sălei spaţioase de hostelerie medievală. Şi Şerban preferă dintr'odată, fără ezitare, focul de vreascuri. Neprevăzutul, aventura, i se părură tot atâtea sarbede prejudecăţi literare ca şi întinderea peste care privirea se roteşte suverană ca aceea a vulturilor imperiali.

Ce îi folosea lui că îşi sfărâmase orizonturile şi că privirea alerga nestăvilit peste întinsorile nesfârşite şi turburi unde nu afla nimic care să merite într'adevăr să o reţie măcar o clipă. Crezuse nebuneşte că se va înăbuşi între orizonturi precise şi

definitive. Şi acum se străduia zadarnic să le dureze în jurul lui. Dorea să fie încercuit de ziduri înalte, de ziduri chinezeşti peste cari să nu mai vadă şi mai ales să nu mai audă auind golul.

— De ce nu ne-am născut orbi şi surzi! gemu înăbuşit gândul lui Şerban.

Şi deodată, fără transiţie, cu mobilitatea ce i-o dăduse împletitura contrastelor din care îi era ţesută întreaga fiinţă, îi fu lehamete de filmul de care se bucurase, de zidurile negre şi faţadele oarbe, de negura gangurilor mucegăite, de gesturile şi atitudinile cari răsvrătiseră în el tocmai ceea ce venise acolo să molcomească.

Vru dintr'odată altceva, aşa cum în svârcolirile insomniei cauţi un colţ de cearşaf sau de pernă rece. Altceva, ceva proaspăt, luminos, colorat, viu. Nevoia care, de mult, la ţară, îl făcea să se refugieze în vie unde nu mai era nici un contur ci numai o ondulare de colori: verdele, albăstrit de sulfat, al frunzelor mari, crestate, printre cari se vedeau înegrind, roşind sau albind boabele brumate ale strugurilor şi deasupra, albastrul neclintit al cerului pe care spre seară începeau să se prelingă infiltraţii viorii. Miros de ierburi, de pământ jilav şi ţârâit de greieri. Decor neutru asemănător pânzelor între cari, pe scenele de

avant-gardă, se desfăşoară piesele a căror acţiune se poate semnificativ situa oriunde.

Se aprinse lumina. Filmul se sfârşise. In câteva minute spectacolul avea să reînceapă dela capăt. Şerban nici nu se gândi să se scoale. Afară ploua, nu avea să se ducă niciunde, nu îl aştepta nimeni nicăiri, nici chiar Adina care ştia că nu o să-l mai revadă multă vreme. Aci era întunerec, era muzică şi apoi programul avea să înceapă cu vederi, cu acel „altceva". Ar fi vrut să fie privelişti olandeze cu pajişti de un verde crud ce îţi dă imbold nestăpânit să te tăvăleşti în el; cu canaluri limpezi, străjuite de diguri de piatră, de drumuri de halaj cu nisip fin; cu mori de vânt profilându-se pe ceruri învoalte; cu case albe cu ferestrele înflorite de lalele, acoperişuri înalte şi streşini umbrind încrucişarea de lemn de pe ziduri. Gândul îi fu alintat de lucirea vaselor de aramă veche şi de porţelan de Delft în penumbra opulentei cârciumi din Amsterdam şi silueta shakespeariană a cumătrului Morel, redate cu vigoare de meşter flamand de Leon Daudet în minunata „Călătorie a lui Shakespeare".

Luminile se stinseră. Dar în locul priveliştilor olandeze, pe ecran răsăriră periferiile bucureştene sgâlţâite de frigurile apropiatelor alegeri. Cocoţat pe o estradă improvizată în curtea unui depozit de

lemne din Dudeşti, d-l Vasilescu-Valjean, perora în faţa unei mări de capete din care ţâşnea din când în când câte o pălărie agitată în vârful unui baston. După el urmă la tribună un alt fruntaş oarecare. Toţi vorbeau repede, abundent, cu fruntea brobonată de sudoare. Pe ecran trecu apoi aspectul vijelios al unui grup destul de compact într'o grădină din cartierul Grant, pe care de pe o ladă întoarsă cu fundul în sus, îl haranga un candidat comunist. Era tânăr, cu chip aspru şi vulgar. Nu avea nimic din chipul, stereotipizat de literatură, al clasicilor ideologi ai tuturor revoluţiilor. Mimica lui da impresia unui ton sacadat, unei răsuflări pripite şi a unei îmbulziri de cuvinte ce se striveau unele pe altele. Privire şi mâini inexpresive. Izvorul verbal se găsea, vădit, în aurul coclit al Sovietelor, nu în platina pură a credinţelor. Cine mai putea crede? Pe drumul presărat cu toate chipurile cioplite în faţa cărora atâta vreme se închinaseră toţi cei ce apucaseră pe acest drum, în dosul fiecărui soclu sta pitit acel otrăvitor „şi pe urmă?“, care paraliza sau automatiza.

Şerban închise ochii încercând să reînvie în întunerecul pleoapelor, priveliştile olandeze: natura diformată, siluită ca picioarele japonezelor în încălţăminte cât cojile de nuci, natură de care spiritele

„tari“ îşi bat joc ca de clasica orânduire a grădinilor lui Lenôtre.

Natură sălbatică, temperament deslănţuit, poezie tare, literatură tare! Prejudecăţi literare de scriitori biurocraţi în slujba statului sau a redacţiilor a căror vieaţă cronometrată riguros şi acrită, îi face să viseze uragane după cum veşnica învolburare furtunatecă a vieţii lăuntrice, desordonate a lui Şerban, îl făcea să jinduiască liniştita ordonanţă a priveliştilor neerlandeze. Involburare pe care peste un ceas, la Capşa, el singur ar califica-o de furtună într'un pahar. Nici el nu mai ştia ce e bun şi ce e rău. Probabil nimic bun şi nimic rău. Totul depinde de dispoziţia momentului. Şi mai avea curajul să semneze articole de critică pretinsă obiectivă.

Şerban îşi simţi unghiile intrându-i adânc în palme într'o încordare absurdă, reflexă, care se destinse numaidecât. Apoi un fel de desperare latentă, îndepărtată, care se revărsă turbure, galbenă, ca întunecata conştiinţă a răului fără remediu. Şi se simţi iarăşi înspăimântător de singur, pierdut în stepa aridă peste care sufla aprig un vânt fierbinte de pustie.

Şi buzele-i doriră iarăşi prelung o mână mică şi plăpândă pe care să o sărute lin ca mâna ce îi trecuse — sau poate i se păruse numai că trecuse — prin

părul ce atinsese trupul dintr'odată apropiat al Corei. Trupul pe care de astădată îl dori dar tot numai ca o complectare, ca o întregire a comuniunei sufleteşti, a valului de duioşie în care aveau să-şi înece amărăciunile amândurora. In clipa aceea un pas nesigur în întunerec îl făcu să deschidă ochii involuntar. Şi dintr'odată se întrebă dacă nu este prada unei halucinaţii: Cora trecuse pe lângă el şi se aşezase câteva rânduri mai în faţă pe un fotoliu din margine.

In momentul acela se făcu lumină. O secundă doar şi soneria sbârnâi din nou anunţând actualităţile din lumea întreagă. Inainte de a se stinge becurile, deşi inima îi bătea neobişnuit de tare, Şerban se ridică şi se duse spre Cora cu un elan atât de spontan, cu o pornire atât de caldă încât el singur fu puţin speriat de propriul lui ton.

Privirea Corei fu atât de plină de surprindere încât căzu asupra elanului lui ca lama ascuţită a unui briciu.

Ii făcu loc lăsându-l pe el în capul rândului de fotolii goale.

Şerban avu o sensaţie de frig.

— Dac'ar putea să ştie tot ce e aici în mine, tot ce ar putea fi al ei! îşi spuse el.

Dar numaidecât se întrebă:

— Ce importanţă ar avea pentru ea? Dacă aş fi eu în locul ei?

Şi îl înfioră de o plăcere dureroasă gândul că lui i-ar putea da o femeie tot ceea ce, în clipa aceea, i-ar fi putut el da Corei.

Schimbară câteva cuvinte cari se îmbinau scârţâind ca verigile disparate ale unui lanţ alcătuit în grabă la voia întâmplării. Ceva absurd ostil se închega între ei. Poate un ostil imaginar provenit din fireasca diferenţă de atitudini lăuntrice. Ea venea din afară, din stradă, din ploaie. El o primise în liniştea şi întunerecul sălei în care gândurile goniseră fără frâu peste bulboanele sufletului. Trebui să simtă şi ea acest lucru căci o clipă se uitară nedumeriţi, unul la altul. Apoi, mai repede decât ar fi fost firesc, privirile se întoarseră spre ecran. Toate acestea în mai puţin de câteva minute.

Aproape numaidecât după ce se stinse lumina, trecu pe lângă ei Vladimir. Merse câţiva paşi înainte apoi se întoarse înapoi, părând că nu îi vede. Şerban îl chemă. Şi se miră singur de chemarea lui. Adineaori fusese bucuros că se pierduseră. Pentru ce îl oprea acum când ar fi fost şi mai firesc să dorească să fie singur: era prima oară când o revedea pe Cora, din seara aceea — oare atitudinea ei nu era o replică a zilelor cari trecuseră destul de

multe fără ca el să mai apară la teatru? — Chemarea fusese poate mişcarea reflexă a subconştientului ce se temea nelămurit de ireparabil, de precizare. Odată mai mult între el şi Cora cuvintele elastice aveau să ţese o urzeală de şerpuitoare posibilităţi sub privirea unui al treilea ca sub o surdină.

Vladimir se opri.

— Ah voi eraţi?

Ii făcură loc. Dar el protestă.

— Nu, nu stau, mulţumesc; intrasem doar în treacăt. Dar Şerban îl trase aproape fără voia lui. Cora se ridică puţin apoi se reaşeză între ei.

— Iartă-mă că te-am făcut să aştepţi, se adresă Vladimir lui Şerban.

— Dar ... nu am prea aşteptat.

— Foarte bine că ai plecat. Tipul nu voia să cedeze cu nici un preţ.

— V'aţi mai văzut astăzi? întrebă Cora.

— Da.

Dar niciunul nu spuse unde.

In tăcerea ce se aşternu ca o presimţire rea, Şerban se întrebă iarăşi ce stranie coincidenţă îl adusese şi pe Vladimir acolo.

— Afară mai plouă?

Vladimir se uită o clipă nedumerit la Cora şi, ca şi cum întrebarea ei ar fi fost din cale afară de idi-

oată, asvârli peste ea o frază întâmplătoare, aşa cum arunci, aparent neglijent, o cuvertură peste desordinea unui pat mototolit.

— Filmul e bun?

O uşă pocni îndepărtat undeva în adâncul sufletului lui Şerban ca în preajmă de vijelie.

Tăcerea se lăsă iarăşi grea, opacă. Vladimir se aplecă şi şopti ceva. Şi deodată râsul Corei, râsul acela ce părea o ploaie de stropi argintii în care tremura o risipă de curcubee, îşi desfăşură ondulaţia armonioasă, cernând întâi lumină blondă apoi întunerec treptat în sufletul lui Şerban în care se îngrămădiră semne rele de furtună.

— Dacă ai şti de ce râd! spuse ea cu glasul gâlgăitor încă de înveselire.

— Ei bine?

— De sigur ai râde şi d-ta.

— De cine?

— De toţi.

Acest „toţi“ era tot atât de vag pe cât putea fi de precis.

Nimeni nu insistă.

Pe ecran se desfăşurau peripeţiile unei lupte cu tauri. Brusc lui Şerban îi reveni în minte fraza lui Montherlant din „Les bestiaires“ care îi adulmecase

şi între culise în seara în care se încleştaseră umbrele pe pereţii culoarului.

— Soledad est-elle pure?

Poate pentrucă simţi că răspunsul negativ se impunea imperios, îşi spuse cu mai multă tărie ca nicicodată că întrebarea nu are nici un sens. Violent o îndreptă asupra lui însuşi.

— Et moi, suis-je pur?

Adina nu reprezenta pentru el ceea ce Vladimir reprezenta pentru Cora? Nici nu se mai îndoia acum de dedesubtul straniei coincidenţe. Intrebarea care la Capşa ţâşnise spontan „Vrei să vezi pe Cora?" se explica acum ca şi restul. Neliniştit că nu venise la Tir, telefonase dela poştă. Ce cap trebue să fi făcut însă găsind-o pe Cora cu el.

Reprezenta însă într'adevăr Vladimir ceea ce însemna Adina? De sigur că nu. Dar în orice caz Vladimir era un om sfârşit. Fiindcă între ceea ce a fost, între ceea ce este încă şi va fi, e diferenţa dintre îndestulare şi sete. Şerban nu vedea acum decât calităţile Corei, după cum probabil şi ea vedea numai calităţile lui Şerban şi cum va fi văzut cândva pe ale lui Vladimir. Mâine îi va vedea numai defectele. O clipă se întrebă cari vor fi calităţile ce se vor transforma dintr'odată în defecte.

Mâine...

Şi pe urmă?

Iarăşi golul.

El care visase veşnică împrospătare, veşnică schimbare, veşnic altceva, se simţi mistuit de setea de definitiv. Turnul de fildeş înconjurat de zidurile chinezeşti, turnul de fildeş în care să pâlpâie lumina focului de vreascuri ce înveselea interiorul hosteleriei flamande. Câtă dreptate avusese în seara umbrelor din culoar, râsul Corei întrerupt de gândul că într'adevăr un amant mai mult sau mai puţin nu mai avea nici o importanţă. Lui i-ar urma altul, ei o alta.

Il împresură iarăşi sensaţia îngheţată a înspăimântătoarei singurătăţi, a scurgerii continue, lente şi iremediabile. Nimic, nimic de care să te agăţi, de care să te sprijini, care să te susţină, nimic, nimeni...

Cum ar putea pretinde statornicie şi încredere unei femei când el singur nu ar sfătui pe nimeni să se încreadă în el şi în statornicia lui. Busolă detracată — de ce cataclism? — bălăbănind în voia înclinaţiilor întâmplătoare.

Işi întoarse privirea asupra lor: egal de frumoşi, egal de mici, egal de plăpânzi. Un fel de duioşie protectoare îi izvorî în gând şi în privire, învăluindu-i pe amândoi. Ce minunată trebuia să fie, ar putea

să fie fericirea lor pe care involuntar le-o turburase el. Căci dintre ei trei, el, Şerban, era neîndoielnic de prisos. O simţi cu o acuitate neîndurată şi în ciuda înţelegerii care îl făcuse să îi privească plin de înduioşare, o durere fulgerătoare îi crispă gândurile, nervii, muşchii.

Trebuia să plece, să se ducă numaidecât.

Dar gândul că ei vor rămâne acolo singuri în lumina interioară a precarei lor dragosti şi mai ales că el avea din nou să rătăcească în ploaie, în nehotărîre, în gol, îi turnă plumb în toate mădularele.

— „Semeur de chloçhers, vous n'aurez pas la fille de la maison."

Dar cel puţin semănătorul de clopotniţi plecase cu ofranda buzelor Violainei în dosul cărora, în ceasuri de tuciu, gândurile lui puteau să dureze catedrale străvezii, fantome de vitralii.

El nu avea nimic.

Nimic?

Apropierea trupului şi a mânei ce îi trecuse aerian prin păr, nu fusese oare sărutul Violainei?

Privirea de ape întinse, ca oglinzi de oţel sub ceruri de Noembrie, a lui Şerban recunoscu pe ecran zidurile negre de adineaori. Filmul reîncepuse de mult.

Câtă vreme trecuse de atunci?

Tăcerea care lui îi devenise acum indiferentă, pe

Vladimir îl neliniştea căci întrebă deodată, atât de fără rost că o simţi pe Cora tresărind:

— Când pleci la ţară Şerban?

Il preocupa oare prezenţa lui la Bucureşti?

— Nu ştiu. Poate mâine, poate de loc, poate altundeva...

— Adineaori...

— Oh adineaori! E atât de mult de adineaori.

O tăcere.

— Atât de repede revii asupra unui proiect? întrebă ea. Era o aluzie la tot ce se înlănţuise din fraza dela Gambrinus: „eu nu fac niciodată proiecte?"

— Il y a des choses qui tiennent à si peu de chose!

Cora întoarse brusc capul. Şerban îi simţi privirea sfredelindu-l. Dar nu clinti. Trebuia să plece, să se ducă. Vladimir şopti iar ceva. Cora nu răspunse. Crezând că n'a auzit repetă mai tare şi Şerban prinse conturul timid al silabelor.

— Ce faci pe urmă?

— Cred că e târziu, o să mă duc direct la teatru.

Vorbise tare, încercând să anuleze tot ce şoapta pusese intim în întrebarea lui Vladimir.

Şerban îşi luă fără grabă pălăria, mănuşile şi bastonul de pe fotoliul din faţă.

— Te duci? întrebă ea timid.

— Trebue.

— Poate să mai aştepte — încercă ea o palidă ironie.

— Nu mă aşteaptă decât lucrul. Mai am douăzeci de pagini. Am promis.

Şerban se gândi însă că nu le va mai scrie niciodată.

— Aşteaptă cel puţin să vezi tot filmul — interveni moale Vladimir.

— Tocmai aici am intrat.

— Aş fi crezut că te-ai obişnuit să vezi un spectacol de mai multe ori, insistă ea.

— Atunci când îl vezi fără a-l vedea.

Se ridicase.

— Dar... dar afară plouă.

In glasul ei i se păru că simte tremurând dorinţa de a-i spune: „Rămâi, totuşi rămâi; ar trebui să înţelegi că poţi totuşi rămâne".

Ii întinse o mână ce parcă nu era a lui, o mână mai indiferentă decât îi era chiar sufletul sub privirea oarbă a Adinei.

Mâna ei nu îndrăzni să i-o strângă şi poate nici nu se gândi să i-o reţină. Buzele atinseră în grabă aceeaşi piele mată pe care o sărutaseră prelung câteva seri mai înainte.

Plecase; se ducea...

Lumina îi provocă, în momentul când da la o parte

perdeaua dela intrare, o sensaţie de ameţeală. Erau oare frigurile cari reveneau? Işi duse mâna la tâmplele cari svâcneau puternic. Se simţi asudat. O şuviţă de păr îi alunecase pe frunte. Căută cu ochii o oglindă în vestibulul cu pereţii de stuk acoperiţi de afişe gigantice. Se îndreptă spre toaletă cu gândul odihnitor că va câştiga astfel câteva clipe asupra golului în care avea să se prăvălească odată trecut pragul străzei. Urmă culoarul ce trecea în dosul lojilor, coborî câteva trepte. Impinse o uşă. Mirosul violent de desinfectante îi înţepă nările.

Uitase pentru ce venise. Şi nu îşi reaminti nici când, în momentul de a ieşi, ochii îi căzură pe oglinda mâncată de pete de rugină şi igrasie şi de care se apropie totuşi instinctiv. Se privi lung ca pe un strein. Mâinile strânseră automat nodul cravatei. Prin lepra sticlei privea surprins mâinile ce rămăseseră fixe pe cravată. Aşa dar erau mai puţin arbitrare decât şi-ar fi închipuit, mai puţin convenţionale decât o susţinuse întotdeauna, gesturile maşinale pe care, în mai toate romanele, le fac personagiile în momente de criză. Cravata lui era perfect făcută. Nodul nu se desfăcea niciodată singur. Şi privirea aceea absentă în oglindă... Ridică din umeri şi împinse uşa ce scârţâi lung. Inainte de a ieşi din umbra coridorului, perdeaua dela intrare se dete la o parte

şi Cora trecu aproape prin faţa lui, fără să îl vadă, traversând vestibulul, cu buzele strânse şi cu ceva imperceptibil crispat în figură, în mers şi în toată atitudinea.

Şerban simţi sugrumându-l teama de a nu fi văzut, de a nu fi bănuit că spiona. Şi înainte poate ca ea să fi trecut pragul, dintr'o singură mişcare se strecură în sală unde însă după câţiva paşi se lovi în piept cu Vladimir care ieşea şi el. De ce însă singur?

In faţa privirei întrebătoare şi nedumerite, Şerban spuse pripit:

— Nu se poate, plouă prea tare.

Vladimir se întoarse şi veni după el. Şerban se îndreptă instinctiv spre locurile ce le ocupaseră mai înainte, ca o vită ce-şi reia automat locul în staul.

Când se aşeză, Vladimir dispăruse. Pe ecran aceleaşi ziduri negre, aceleaşi faţade oarbe, aceleaşi şandramale de periferie. Işi rezemă fruntea grea de spătarul fotoliului din faţă. Intunerecul îl înăbuşea. In gând i se îmbulzeau, schiţându-se haotic, întrebări fără rost, absurde şi imperioase, topindu-se una într'alta. Una singură persistă, devenind dintr'odată sfredelitoare:

— Şi dacă totuşi nu mai ploua?

Se ridică brusc şi ieşi în grabă.

Ultimele raze ale soarelui aşterneau curcubee în

frunzişurile încă şuruitoare ale castanilor de-a-lungul trotoarelor strălucitoare, învăpăind geamurile şi acoperişurile de tablă. Sub cerul spălat alergau încă resturi de nori albi sdrenţuiţi de un vânt răcoros de seară.

Aşa dar nu ploua. Vladimir văzuse că a minţit. De sigur şi-a închipuit că i-a spionat.

Un val de ciudă îi trecu furtunatec peste gânduri, înecându-le, târându-le cu el. In urma lui rămase nedumerirea unei astfel de preocupări ce îi păru meschină. Ce importanţă mai aveau toate acestea acum?

Sta împietrit pe marginea trotoarului. Bucèle de roţi stropite de apă turbure îi atingeau genunchii. Trupuri streine îi frecau o clipă hainele. Se revărsa spre calea Victoriei, potopul de funcţionari şi funcţionare de birouri şi magazine. Acelaşi popor mărunt pe care îl văzuse dimineaţa din balcon. Şi bulevardul avea acelaşi aspect. Numai că atunci soarele răsărea iar acum apunea. Atunci era în stânga acum era în dreapta. Ba nu, tot în dreapta — căci casa lui se afla pe celălalt trotoar.

— Devin idiot.

Mâinile căutară în buzunare o ţigară pe care ştiau bine că nu o vor găsi fiindcă nu fuma niciodată. Atunci? Fiindcă personajele de roman aprind în-

totdeauna o ţigară, simţind nevoia gestului? Era oare o anticipare subconştientă a atitudinilor pe care le va înlănţui în romanul pe care îl va scrie cândva şi în care va povesti toate acestea?

Se înspăimântă până întru cât este intoxicat de literatură. Işi reaminti frazele ironice şi totuşi înţelegătoare ale lui Maurois, faţă de nestatornicul Goethe care privind fata pastorului din Sesenheim, desnădăjduită în marginea drumului şi, mai ales, privindu-se pe el, depărtându-se călare pentru totdeauna, nu găseşte altceva de spus decât: „ce scenă minunată pentru un Faust!"

El nu putea nici atât să îşi spuie căci nimeni nu ar fi putut lua drept verosimilă coincidenţa care, nu triplă, dar chiar numai dublă, rămânea totuşi de necrezut.

Coborî încet bulevardul şi cu pasul şovăitor al omului fără rost şi fără ţintă, coti pe Brezoianu. Undeva, undeva unde să fie singur, însă nu acasă. Intră la „Universul". Era ora la care birourile se goleau. Doar sălile în cari reporterii îşi redactau ultimele note mai erau populate şi subsolurile unde vuiau rotativele. Urcă încet scările. Un culoar, altă scară şi un alt culoar. Bătrânul om de serviciu alese de pe inelul de temnicer de operetă, cheia uşii pe care era atârnată o tăbliţă provizorie „Universul

Literar". Cartonul îi aminti pe acela pe care îl doborîse involuntar. Deschise fereastra şi se aşeză în fotoliul de paie unde rămase nemişcat privind înoptarea liniştită şi înceată peste oraşul ce se întindea turbure până în depărtări. Paşii se făceau tot mai rari prin ganguri. Ştia că nimeni nu are să vie. In urma unui conflict surd, gruparea căreia îi fusese încredinţată conducerea suplimentului literar — ce devenise astfel dintr'odată o adevărată revistă de sine stătătoare, cu tiraj triplat şi totuşi epuizat complect câteva zile numai după apariţie — se considera virtual demisionată. Şi ultimele numere apăreau alcătuite în grabă şi oarecum silnic ca simpla împlinire a unei obligaţii.

Pe birouri zăceau clişee, făşii maculate de corecturi, printre reviste streine, volume primite spre recensare şi maldărul scrisorilor şi manuscriselor trimise din toate unghiurile ţării.

Şerban luă una din ele: „Stimate domnule Director, un tânăr devotat frumosului şi sincer admirator al măestriei d-vs, îndrăzneşte să alăture câteva încercări răzleţe..."

O aruncă. La început când, la împărţirea atribuţiunilor redacţionale, îi căzuse în sarcină şi corespondenţa, citea cu atenţie şi răspundea tuturora. Căci la început fuseseră zece, douăzeci de plicuri pe zi.

După al treilea număr întrecuseră suta. Şi toate înduioşetor de identice. Şi apoi să răspundă ce? Politeţea putea pricinui sau speranţe mincinoase sau descurajeri disproporţionate. Cel mai bun lucru era tăcerea. Parcă lui îi răspunsese vreodată cineva? Parcă nu începuse şi el la fel, cu speranţe şi iluzii? Nici nu îşi mai reamintea cum începuse după cum nu îşi putea explica pentru ce continuă, când nu mai credea în nici una din frazele înşirate din deprindere sau dintr'o pornire îndepărtată devenită ilogică.

Contururile lucrurilor se pierdeau în umbră. Cu cât se potolea larma de pe stradă, creştea huruitul surd al rotativelor ce făceau să vibreze tavanele suple de beton armat. Şi simţea straniu cum sgomotul acesta continuu şi egal îl liniştea. Il liniştea tocmai prin monotonia lui. Era asemănător torsului unei pisici. O pisică ce toarce pune întotdeauna o notă de intimitate caldă, de prietenoasă duioşie în interiorul cel mai rece. Este ca o continuă reamintire a unei prezenţe şi a unei întregi atmosfere. Pe revărsarea de hârtie ce curgea în valuri albe, rotativele aşterneau fâşii proaspete de umanitate încă svâcnitoare. Ecouri de bucurii şi de prăbuşiri din cele mai îndepărtate colţuri. Şi de sub sulurile uriaşe, de pe portativele rândurilor negre se desprindea un fel de melodie a lumii. Acelaşi spirt de

90 de grade al realităţii pe care îl căutase şi avea să-l mai caute de-a-lungul atâtor străzi deşarte, alcool otrăvitor şi subtil cu care se ameţea aşa cum Verlaine se abrutiza cu absintul verde.

Işi rezemă fruntea de lemnul rece, pătat de cerneală, al biroului.

Memoria se mişcă mecanic:

Aş vrea pe masă capul tău
Pe această masă arsă 'n vise
. . . .
Ai fi o glastră funerară
Cu părul plantă de infern
Atunci ai fi a mea 'n etern...

— Sunt intoxicat până în măduva gândurilor! Işi luă pălăria şi ieşi. Coborînd scările nu se putea însă împiedeca de a relua versul lui Arghezi răpit de cadenţa fastuoasă precum şi de subtila împerechere de cuvinte magistral potrivite.

Ai fi o glastră funerară
Cu părul plantă de infern...

Se surprinse mult mai calm. Chiar mai mult decât ar fi dorit-o. Aşa dar trecea, trecuse şi aceasta. Era inutil să mai caute a şti ce fusese cu adevărat, care fusese partea realităţii şi care a închipuirii. In des-

lănţuirea sufletului pluteau acum doar resturi, epave rătăcind în voia apelor ogoite.

Se aprinseseră pe străzi felinarele de gaz şi becurile electrice. Vitrinele şi intrările cinematografelor de pe bulevard şiruiau scăpărări multicolore pe trotoarele furnicătoare înecând ultimele luciri ale amurgului. Aerul era rece, aproape supărător de rece. Peste rochiţele uşoare apăruseră pardesiuri şi eşarfe de mătase fluturate de vântul ce sufla tomnatic. Avea să plouă iarăşi. De sigur nici nu avea să fie reprezentaţie în seara aceea. Şi de ar fi, tot nu ar putea vorbi nimic din pricina lui Radu. Dar ce să-i vorbească? Nu avea nimic de spus. Sau mai precis nimic care să se poată spune. Că după amiaza aceea însemnase, sub aparenţe aproape de neobservat, o prăbuşire mai mult, cu atât mai gravă cu cât reprezentase ceva mai mult decât el însuşi putea să îşi dea seamă pentru moment? Dar ce era ea de vină? Ce importanţă puteau avea pentru ea toate acestea? Intru cât era ea vinovată de şubrezenia nebuneştilor castele de cărţi pe cari le durase închipuirea lui şi cari se prăvăliseră într'o clipă? De ce? Fiindcă avusese sub ochi dovada unui lucru atât de firesc încât disproporţia dintre cauză şi efect apărea absurdă? Dar logica era neputincioasă. Acolo în adânc se petrecea, se petrecuse ceva ce scăpa oricărei judecăţi. O, dacă ar fi

putut să îi reproşeze ceva! Avu intuiţia precisă a uşurării pe care i-ar da-o putinţa unei învinuiri, după cum simţi că dorea orbeşte să o revadă totuşi, să dapene la lumina unei zadarnice explicaţii firul chinuit şi întortochiat.

In dreptul lui Capşa trecu pe trotoarul celălalt. După câţiva paşi se reîntoarse şi reveni pe acelaşi trotoar, căutând cu ochii printre obişnuiţii barei. Dar Vladimir nu era. Cel puţin pe el voia să-l vadă. Il ustura ridicola explicaţie a ploii care încetase de mult. Şi vrea să ştie, să ştie tot, orice, să vorbească cu cineva faţă de care discreţia era de prisos. Reluă drumul spre Piaţa Teatrului. Din faţa Continentalului îşi strecură privirea pe geamurile mari, ridicate, dela Gambrinus. In amintire nu-i răsări însă decât imaginea amiralului inclinându-se cu o suspectă corectitudine.

Ajuns în faţa farmaciei Vasiliu voi să se întoarcă. Peste scurgerea neîntreruptă a trăsurilor şi a automobilelor, un gest de surpriză şi în acelaşi timp de plictisită aşteptare îi opri privirea.

— Vladimir.

— Şerban.

Glasurile li se încrucişară spontan.

Amândoi se căutau, rătăcind împrejurul aceluiaşi

colţ ca făptuitorii de rele ce revin invariabil la locul crimei.

— Te căutam.

— Şi eu.

Şerban traversase strada. Luându-l de braţ intrară în Pasagiul Român. Se gândi la început să îşi ceară, aparent nepăsător, scuze pentru ivoluntara stăvilire a planurilor sale, pentrucă nu plecase cu un minut mai de vreme.

Dar îi fu silă de această inutilă făţărnicie. Şi dintr'odată:

— Te culci cu Cora, nu-i aşa?

Intrebarea fusese necugetat mai brutală decât ar fi fost firesc să fie, căci nu aceasta era ceea ce îl interesa mai mult. Poate însă că instinctiv îşi dăduse seama că nimeni nu ar fi putut şi nu poate răspunde precis la ceea ce ar fi vrut să ştie. De aceea în loc de „te iubeşte?“ spusese cuvintele mustitoare de aspră ironie.

Vladimir îşi desprinse braţul şi împreună mâinile într'un gest de atâta sinceră desnădejde că o clipă Şerban rămase nedumerit.

— O, eram sigur, atât de sigur! A avut dreptate Cora.

— E măgulitor! surâse Şerban. — Asta presupune că nu mă consideraţi atât de obtuz să nu înţeleg ceea

ce era atât de evident şi — aceasta mai mult pentru el, cu un alt ton — şi... atât de firesc.

Vladimir se opri şi ridică asupra lui o privire înecată de o mâhnire de care Şerban fu dintr'odată mişcat.

— Şerban, ascultă Şerban, te rog ascultă. Am să spun tot, tot cum a fost. Şi pe urmă ai să-mi spui şi tu. Căci şi eu am de întrebat, de aflat fiindcă — de ce să mă mai ascund, să ne mai ascundem — fiindcă şi eu o iubesc...

Şerban îi luă iarăşi braţul, cuprins dintr'odată de o simpatie nouă, aproape de afecţiune pentru omul care spunea şi, mai ales, credea cu desnădejde că iubeşte.

— In toată povestea asta — începu Vladimir — este ceva care...

Și pe urmă?

Ion închise caietul rămas cu filele mai mult de jumătate albe și întârzie să răspundă. Poate că nici nu auzise bine întrebarea pusă mai mult de ochii mari, plini de pâlpâiri neliniștite, ai Helgăi decât de buzele ei fragede, fermecător sensuale. Din jilțul, cu spătar de strană, în care se afla — unul din acele jilțuri de stejar sculptat, adevărate minuni ale artei decorative spaniole a veacului al șaptesprezecelea — privirea lui alunecă pe sub ogiva ferestrei înalte și înguste pe al cărei vitraliu, întredeschis, amurgul începea să aștearnă feerii învoalte.

Dincolo de pajiștea ce se întindea jos, la picioarele turnului medieval, autocare confortabile alunecau lin

pe şoseaua asfaltată care pe marginea olivetelor argintii şi la poalele ultimului lanţ al Alpilor Provensali, duce dela Aix la Apt, descriind curbe moi sub coroana tutelară a ulmilor uitaţi de vreme. Şosea veghiată — înainte de a se avânta în trecătoarea de stânci fulgerate ce străbate Luberonul — de ferme cu acoperişuri plate de olane şi cu faţade şi mai visătoare prin prezenţa cipreşilor, austeri şi hieratici în perpetua lor nemişcare şi implorare mută către cer.

Priveliştea de un calm şi de o vraje grandioasă, peste care în cadrul ferestrii mistralul despletea fluturarea aeriană a iederii cu tulpini centenare ce înveşmânta în întregime turnurile castelului durat în veacul al patrusprezecelea de familia Créqui- Lesdiguières, renovat şi mărit într'al şasesprezecelea, în stilul Renaşterii italiene, de mândra viţă a conţilor d'Agoult, al căror romantic vlăstar a robit atâta vreme nestatornicia poetului rapsodiilor ungare. Privirea lui Ion se lăsa leneş şi fără grijă furată de farmecul subtil al acestei privelişti? Sau, fără să vrea, făcea apropieri secrete între tot ceea ce reprezenta faptul de a privi în acel moment cu astfel de ochi şi în astfel de împrejurări această privelişte şi între tot ce scormonise lectura manuscrisului pe care mâinile lui îl strângeau prietenos cu braţul unui prieten

de altădată, pierdut multă vreme din vedere și care a ajuns cam rău?

— Ion...

Chemarea caldă ascundea o mustrare afectuoasă pentru norul prelins o clipă pe fruntea lui Ion. Nor ce nu fusese poate decât umbra pletelor de iederă pe care mistralul continua să le fluture peste arcuirea ferestrelor înalte, ferestrele acelea, cari văzute din departe, păreau adevărate lujere de lumină în noaptea frunzișurilor și a zidurilor masive.

O mână și un braț gol se întindeau spre dânsul.

Se ridică din jilțul cu sculpturi șlefuite de vreme și se îndreptă spre fundul bibliotecii unde, în fața căminului monumental, pe o velință marocană așternută peste lespezile răcoroase, Helga sta lungită în ținuta adoptată de toți oaspeții castelului, aceeași ca și a fetelor din sat: cea mai simplă și sumară posibil. Pe trupul gol, o rochie de olandă strânsă la mijloc de un cordon de lac, lăsând să respire în voie brațele arse de soare și picioarele în espadrile albe de pânză.

Dintr'o singură mișcare, Ion se așeză turcește lângă ea. Răsucindu-se într'un cot, Helga îl învălui cu privirea. Apoi, turburată de o îndoială surdă, se ridică în capul oaselor și, punându-i ușor mâna pe

umăr, cercetă atent, cu ochii ei mari cu pâlpâiri şi mai neliniştite, ochii lui cari erau însă plini de seninătate şi de lumină. Intrebarea, deşi neformulată, era atât de clară încât Ion surâse. Ii cuprinse umerii cu braţul şi îşi lipi obrazul de al ei. O clipă, răsuflările lor se împreunară, aproape.

— Nu Helga, nici o melancolie, nimic. Măsuram doar drumul parcurs. Şi mă gândeam cu bucurie la încheierea luminoasă ce s'ar putea da astăzi romanului.

— De ce l-ai întrerupt?

— Ştiu eu!

Desfăcând îmbrăţişarea drăgăstoasă dar aproape frăţească, Ion se întinse şi el pe velinţă rezemându-şi umerii şi capul de coloanele de piatră blondă ale căminului.

— Adică ştiu de ce l-am întrerupt dar mi-ar fi mai greu să explic pentru ce nu am mai continuat.

— Am impresia că...

— Helga, priveşte...

Ion îi atinse genunchii rotunzi şi goi, învăluind cu un gest al celeilalte mâini, priveliştea, dela acea oră, a celei mai frumoase şi intime săli a bibliotecii.

Inainte de a dispare după culmile Luberonului, soarele filtra, prin feeria vitraliilor de catedrală, o

împânzire de purpură aprinzând luciole călătoare pe marochinurile aurite ale volumelor ce căptuşeau pereţii în vitrine monumentale şi aureolând jerba de frunzişuri veştede de pădure dintr'un vas de bronz vechiu care, alături de o ediţie rară a „Scrisorilor Portugheze", se reflecta în luciul grelei mese spaniole din mijlocul sălii. Sub grinzile tavanului, patinate de veacuri, bătând în vioriu, valul de purpură lua tonuri de neînchipuită frumuseţe comunicând o adevărată exaltare privirii. Câteva clipe după aceea, totul era cufundat în umbră. Umbră de un cenuşiu efemer căci de dincolo de bariera albastră a Luberonului ce închidea zarea, începeau să se ridice spre înaltul cerului reverberaţiile amurgului făcând să alunece peste tuciul înserării, revărsări ample de trandafiriu şi de aur lichid.

— Te-am întrerupt, Helga.

— Da... voiam să întreb ce s'a mai întâmplat pe urmă.

Ion surâse:

— Bine înţeles nimic. Este, de altfel, prin excelenţă romanul în care, în exterior, nu se petrece nimic. Pe de altă parte şi mai ales acum, după câţiva ani, înşiruirea materială a faptelor, atâtea câte au fost, îmi apare atât de vag. Imi reamintesc însă clar, anumite

crâmpeie din restul dialogului cu Vladimir precum şi privirea, întâi mirată apoi înveselită a chelnerilor dela restaurantul Europa şi dela un mic bar învecinat, cari ne urmăreau învârtindu-ne de o sută de ori, ca nişte sălbătăciuni prizoniere între gratiile propriilor noastre îndoieli, dela un capăt la celălalt al Pasagiului Român. Imi reamintesc, apoi, tot atât de clar, disperarea cu care, din timp în timp, Vladimir revenea la acelaşi refren: „De geaba! Din moment ce s'a supărat pe mine şi a plecat aproape imediat, înseamnă că părerea pe care ţi-ai face-o despre ea este departe de a-i fi indiferentă şi lucrul a afectat-o într'atât încât nu m'a mai suportat nici pe mine, nici filmul şi a părăsit sala deşi gestul acesta nu mai putea îndrepta nimic".

Mi-a povestit apoi tortura turneelor în cari se angaja numai pentrucă făcea şi Cora parte din ele: fericirea de a fi mereu pe un loc cu ea şi amărăciunea de a vedea totul. Pentru ea Vladimir nu însemnase nimic multă vreme: un debutant aproape minor care ar fi putut face indiscreţii.

— Nu fusese deci nimic între ei?

— Pe vremea aceea poate nimic. Cel puţin el o pretindea.

— Care a fost însă adevărul scenei dela cinematograf?

— O simplă coincidenţă. Datorită în mare parte ploii. Ieşind dela poştă puţin după ce eu mă săturasem să îl aştept şi socotind că fără îndoială m'am îndreptat spre centru, Vladimir a crezut că o să mă ajungă din urmă. La Bulevard, surprinzându-l ploaia, s'a refugiat în acelaşi cinematograf. La cassă s'a întâlnit cu Cora. „Ce bine îmi pare — ar fi exclamat ea — că nu voiu fi singură". Intrând în sală, Vladimir a vrut să se aşeze în primele fotolii din fund. Ea însă s'a codit. In acelaşi moment s'a făcut lumină şi Cora a înaintat spre fotoliile din faţă unde a căzut ca într'o plasă în noianul meu de învolburări lăuntrice. Când Vladimir, debarasându-se de plasator, a venit pe întunerec, a găsit-o cu mine. L-a sufocat atunci făţărnicia ei. De ce nu îi spusese verde, dela început, că preferă să o lase singură? Sau, mai precis, de ce îl chemase, bucuroasă şi insistent pentru a încerca, abia intrată în sală, să se scape de el? S'a aplecat spre ea şi i-a şoptit: „Cora, de ce nu mi-ai spus că te aşteaptă Şerban?" Şi atunci a izbucnit ea în râsul acela care mi-a sgândărat nervii şi îndoielile.

— La journée des dupes!

Ion tăcu un moment apoi făcu un gest nesigur cu mâna.

— Des dupes! Hm, c'est à savoir! Evident că

cineva a fost amăgit. Dar cine? De sigur totul părea firesc şi, explicată, coincidenţa părea cu atât mai plauzibilă cu cât Vladimir îşi frângea mâinile cu adâncă desnădejde. Dar o bruscă bănuială a încolţit în mine: Vladimir e atât de bun actor încât şi aceasta poate să fie o perfectă comedie.

— Uiţi — îl întrerupse Helga — că, în genere, afară din scenă, actorilor celor mai mari nu le mai foloseşte la nimic arta lor.

— De sigur. Totuşi bănuiala a fost întărită de gândul că poate intrase la poştă tocmai ca să telefoneze Corei şi să-i dea întâlnire la cinematograf. I-am împărtăşit râzând, dar fără înconjur, gândul meu. Vladimir m'a privit o clipă apoi a înălţat din umeri surâzând: „Dragul meu, ce să îţi fac, acum tu crezi ce vrei." Surâsul lui, însă, m'a liniştit. Căci mi-am dat seama imediat că insinuarea acestui surâs era doar o portiţă prin care încerca să se strecoare amorul lui propriu.

Ne-am despărţit. Spunându-mi că şi de-ar fi fost comedie ea nu i-ar fi fost impusă decât tot de Cora ceea ce presupunea logic că, într'adevăr, părerea mea nu putea să-i fie indiferentă Corei.

— Şi? preveni Helga o nouă rupere a firului.

— Intre timp cerul se înorase din nou. Am luat

un taxi să mă duc un moment la doctor. Se făcuse frig. Un vânt rece, tăios, venea de afară din câmpiile din jurul Bucureştilor unde trebuise să bată piatra. „In seara aceasta nu se va putea juca în grădină. Nu am să pot, deci, vedea pe Cora." Intr'adevăr, mai presus de orice, simţeam nevoia să o revăd, să îi vorbesc, indiferent ce. Mă pătrunsesem oare de ideea că într'adevăr nu aveam să-i reproşez nimic şi că, în fond, totul era firesc? Iată ceea ce nu aş mai putea şti. De altfel ce importanţă ar mai avea lucrul? Pe Manoliu nu l-am găsit acasă. Am revenit pe jos, cuprins dintr'odată de o nesfârşită oboseală. In mine nu mai subsista decât ceva animalic, care se manifesta printr'o neaşteptată foame. Mai precis: prin dorinţa unei mese alese, fine. M'am îndreptat spre Cina. Mi-am adus aminte însă, că închisese de vreo câteva zile. Şi am revenit la Enescu. Niciodată nu mi-a părut mai desăvârşită şi mai sugestivă descrierea acelei grădini, pe care Cezar Petrescu o face în *Omul din Vis,* ca în seara aceea. Aceeaşi atmosferă de toamnă, aceleaşi frunzuliţe galbene ce plouau pe feţele de masă fluturate de vântul rece, mese în jurul cărora rari întârziaţi cinau sgribuliţi, cu pardesiul pe umeri. Uite, bizar, îmi reamintesc perfect şi figura chelnerului care îmi servea, cega cărnoasă întinsă pe farfuria lungă, frumos garnisită. Şi pe Grigo-

raş Dinicu cântând „Plaisir d'Amour". După aceea totul devine şters. Revăd totuşi tabloul reîntâlnirii, câteva seri în urmă: la teatru, pe scenă, în dosul cortinei lăsate, în timpul unui antract. Cora sta într'un fotoliu. Avea figura şi întreaga atitudine a corpului şi mai obosite. Nu m'am apropiat de ea. Am spus un bună seara colectiv şi m'am urcat pe o masă lângă un prieten cu care am schimbat glume fără noimă şi rost. Se auzea, de dincolo de cortină, muzica militară cântând în grădină un vals vechiu de tot ale cărui armonii dezuete evocau toată melancolia disolvantă a grădinilor publice de provincie. Un vânt umed umfla, din vreme în vreme, pânzele decorurilor şi ale cortinei. Frunzuliţe galbene plouau de undeva, de sus, din noapte. Era o tristeţe, o tristeţe ... Am vorbit atunci de plecare. Probabil fiindcă îmi răsărise în privire imaginea orăşelului îndepărtat prin care aveam să trec, ducându-mă la moşie. Cora a ridicat brusc capul şi m'a întrebat, privindu-mă fix în ochi, când plec şi dacă cu adevărat plec. Am răspuns lucruri nehotărîte. Apoi a urmat masa comună, ca şi altădată, la restaurantul de noapte, apropiat. O întâmplare neprevăzută a făcut să nu mai stăm alături ci vis-à-vis. Nu am putut vorbi decât lucruri lipsite de orice semnificaţie precisă şi personală. La plecare, apropiindu-se

de mine, mi-a spus că se va duce a doua zi, de vreme de tot, la Tir. „Am putea chiar dejuna singuri, acolo“, a adăugat ea.

Ion se apleca şi culese un bob de rubin din cutia de Berlingots de Carpentras cu care Helga nu lipsea niciodată să se aprovizioneze de câte ori cobora în sat. Apoi reluându-şi locul şi firul:

— Inutil să-ţi mai spun că a venit tocmai pe la patru.

— Trei ore exasperante?

— Ei bine nu. Căci s'a petrecut ceva extrem de curios. Cunoşti de sigur sensaţia pe care o ai când intri în mare şi înaintând în valuri, pierzi dintr'odată terenul de sub picior. In acelaşi fel, şi aproape fără transiţie, am simţit, cuprins de panică la început, că pierdeam pe Cora, că se pierdea în mine, disolvându-se par'că într'un nor de fum. Am căutat-o zadarnic. După cum într'o anumită după amiază de febră îi căutasem în van chipul în amintire, tot aşa simţeam acum topindu-se, luat de valuri necunoscute, tot ceea ce reprezenta şi reprezentase ea pentru mine. Cum s'a petrecut exact această eliberare? Iată iarăşi ceea ce mi-ar fi greu de reconstituit. Ştiu că m'am aşezat la o masă mai retrasă şi am început să aştept încercând să mi-o imaginez pe Cora aşa cum avea să se afle în faţa mea în câteva

momente: aproape goală în costumul de baie colant. Cred că atunci a început totul să se umple de ceaţă. O să mă bănuieşti, de sigur, de exagerare sau de literatură dar... cum să îţi spun, ideea acestei nudităţi pe care costumul de baie nu ar fi făcut decât să o accentueze, m'a jenat dintr'odată — bine înţeles nu din motive de falsă pudoare sau mai ştiu eu ce în acest gen... Dar am avut sensaţia surprinzător de penibilă a unei proprii desgoliri, a unei desvăluiri a celor mai intime ascunzişuri lăuntrice ale mele. Cora simboliza pentru mine o anumită nevoie sufletească. Cora aproape goală în văzul tuturor... nu ştiu cum să îţi explic... e poate absurd, ridicol, dar a o privi şi eu cu ochi ce ar fi devenit firesc, curând, păgâni, a-i pipăi braţele, sânii, trupul cald şi elastic, mi se părea aproape incestuos. Să afirm că am început atunci să doresc să nu vină, ar fi poate inexact. Dar intârzierea a încetat brusc de a mă supăra. Nedumerit şi oarecum aiurit chiar, de ceea ce se petrecea în mine, m'am îndreptat spre aceeaşi bancă unde stătusem cu câteva zile înainte, mai multe ore cuprins de toropeala după amiezei de vară. Şi atunci s'a întâmplat minunea. E de necrezut Helga, dar în ceasul acela vieaţa mea de mai târziu a căpătat un sens şi o orientare definitivă. Atunci am înţeles adevăratul rost al cultului soarelui pe care

cei vechi îl adorau, fără îndoială, nu numai pentrucă el reprezenta triumful luminei asupra spaimei întunerecului, deci implicit şi rudimentar, principiul binelui faţă de acel al răului. Poate că vulgul să fi văzut într'adevăr numai atât. Sunt însă sigur că marii preoţi şi marii iniţiaţi îl proslăveau, în primul rând, pentru virtuţile sale magice de exaltare a energiilor latente lăuntrice. Repet, s'a petrecut cu mine ceva de necrezut. Ros de îndoieli, mâncat de nelinişti surde, copleşit de vlăguiri de suflet şi înveninat de esenţa otrăvitoare a acelui perpetuu „Şi pe urmă?“, m'am întins, în costumul de baie, pe banca încinsă, în plină dogoare. Am închis ochii fără un gând desluşit dar şi fără să îmi pierd nici o clipă în întregime conştiinţa în vreo adulmecare de adormire. Şi când i-am redeschis eram cu totul altul. A! clipa aceea mi-o reamintesc cu o admirabilă claritate. In urma ploilor ce răcoriseră atmosfera în ultimele zile, aerul era de o puritate şi de o prospeţime neobişnuite într'un miez de vară şi de zi. De un albastru intens, cerul se întindea fără un nor, fără o împânzire de praf sau de fum. Miasmele nelipsite oricărei aglomerări urbane, erau absorbite de puteri nevăzute şi dogoarea soarelui avea ceva aproape palpabil salubru, ceva din puritatea metalelor incandescente, revărsându-se din văzduh ca o cădere de ape cristaline în încăperi îmbră-

cate în plăci de porţelan albastru, imaculat — ape bogate în principii vitale, operând în ţesuturile trupului alhimii de poveste, transmutând sângele cald în gânduri bune şi în neaşteptate iluminări sufleteşti. Insist asupra faptului că totul s'a petrecut în afară de cercul iscoditor al conştiinţei ca şi cum procesul ar fi fost fiziologic, chimic... ştiu eu... Dintr'odată am simţit lăţindu-se în mine, ca un val de leşie, o silă adâncă de poziţia lâncedă a trupului întins moale pe bancă şi, mai ales, de tot ce putea reprezenta implicit această poziţie. De sigur, un anumit fel de a fi leneş, o anumită pasivitate şi chiar imobilitate, pot însemna resurse personale nesfârşite şi bogăţii interioare imense. Aceste subtilităţi însă mi-au dat acum o sensaţie de suprasaturaţie, de inutil. In acelaşi timp am simţit o imperioasă nevoie de mişcare, de colori vii, de lumină orbitoare. M'am ridicat vioiu, în capul oaselor şi, deschizând ochii, privirea a întâlnit în faţa ei, aproape de tot, un trup sculptural de fată. O fată frumoasă, goală într'un minuscul maillot roşu — învăluind ca o bâlbără şoldurile şi încrucişând limbi de flacări peste sâni şi peste umeri — care sta pe marginea basinului, rezemată de parapetul de piatră fierbinte, cu un picior — lung şi elegant desenat — întins peste trepte şi cu altul îndoit spre piept şi susţinut de mâinile împletite în jurul genun-

chiului. Un trup regesc, fermecător nu numai prin vraja erotică ce o răspândeau formele lasciv pline — şi totuşi suple, elastice — şi nu numai prin încântarea vizuală a desăvârşirei contururilor şi proporţiilor. Dar, mai ales, prin toată frenezia imponderabilă ce radia din acel trup sănătos şi tânăr. Din fiecare tresărire a muşchilor, din fiecare ondulare a cărnii, din fiecare reflex al pielei fragede, părea că se înalţă spre soare, în ritmuri ample, grandioase, un imn exultant de vieaţă senină şi robustă. Remarca lui Montherlant: „un homme bien portant ne s'occupe jamais de son âme", mi-a fulgerat atunci în minte, în litere de foc. Simţind, fără îndoială, privirea mea, a întors capul şi a surâs. Am recunoscut-o numai decât, în sensul că mi-am reamintit că îi fusesem prezentat cândva, undeva. Unde nu aş fi putut spune precis. Ştiam că este reprezentanta unei case de automobile americane. O fată frumoasă, robustă..., voioasă... ce lucru minunat! Şi adânc simbolic prin farmecul particular ce îl răspândeşte în jurul său. M'am apropiat şi m'am aşezat lângă ea în împreunarea uluitoare de reverberaţii de soare, de ape şi de ziduri albe. Treptele acelea peste cari am stat lungiţi, au fost pentru mine cu adevărat trepte spre o altă vieaţă. Am început prin a sorbi dintr'o aceeaşi cupă de bună voie şi fără-de-grije, pe care ne-o tre-

ceam dela unul la altul, spumă uşoară şi sprintenă de glume inconsistente. Apoi dintr'odată, cuprinşi de un fel de exaltare fizică — ce nu avea însă nimic erotic — fără un cuvânt, ne-am asvârlit în apă. Pe atunci nu ştiam să înot aproape de loc. Ce instinct suveran animalic mi-a inculcat mişcările exacte pe cari trebuia să le fac pentru a mă menţine la suprafaţa apei apoi pentru a înainta viguros prin undele ei jucăuşe de soare? Când am ieşit din basin, piatra fierbinte sub tălpile nervoase, ne-a trimes un val cald de nouă frenezie în trupurile şuruitoare de apă. Sub maillot-ul de văpăi încrucişate, sânii fetei se împietriseră de răcoarea undelor şi de svâcnirea sângelui, sfredelind tricoul cu vârfuri înfrigurate de bucuria simplă de a trăi. Am început să alergăm nebuneşte în jurul basinului, jucându-ne de-a prinselea, dând peste alte trupuri goale. Apoi, descoperind o minge mare pe o bancă, fără să ne mai îngrijim a cui e, am asvârlit-o în apă şi ne-am aruncat şi noi după ea. Imi amintesc precis de clipa în care, în focul jocului, încercând să ne smulgem balonul de celuloid, ne-am trezit încleştaţi, trupurile noastre ne mai făcând, aproape, decât unul singur. Ei bine, în acel moment nu am simţit nici unul nici altul nici o turburare sensuală — în sensul obişnuit ce se dă acestui cuvânt. — Plăcerea fizică era atât de intensă

şi, mai ales de complexă încât nici un element, din tot ce o compunea, nu putea să ia pasul asupra celuilalt, totul rămânând neted şi senin. Atunci a apărut Cora, întovărăşită — mi se pare —, de un cunoscut sportsman; Cora care mi-a readus în faţă tot cortegiul de preocupări al vieţei mele de până atunci. „Asta-i boală rusească Radule: să iai sufletul, să-l storci, să-l învârţi, să-l torturezi, până rămâne o biată cârpă cu urmele degetelor pe el" — scrie Cezar Petrescu undeva. Asta făcusem eu până atunci. De sigur din îmbolduri adânci, chinuitoare cari îşi aveau rostul şi pricina lor tragică. Dar am simţit clar că tot ce mai era viu în mine s'a răsvrătit definitiv şi că nu mai poate accepta să continue. Intr'un fel de bruscă iluminare am înţeles că, din moment ce ne-a fost dată, vieaţa este făcută pentru a fi trăită pur şi simplu, fără să ne mai batem capul pentru ce.

— Bine — îl întrerupse Helga — dar nu era prima oară că îţi spuneai asta.

— E adevărat că şi în alte rânduri mă întrebasem dacă nu e mai înţelept să pun un capac greu peste tot ce se frământa în mine şi să nu mă mai preocup decât de lucruri pur exterioare. Dar vezi, atunci nu puteam să o fac. Erau încă în mine

speranţe subconştiente, mai tari decât orice raţionament. Speranţe de deslegare, până la urmă, a problemelor eterne şi etern fără putinţă de deslegare. In după amiaza aceea nu mai subsista probabil nimic din aceste speranţe. Şi în năruirea generală de rosturi şi de posibilităţi de luminare metafizică, s'a ridicat puternic şi limpede glasul instinctului fizic de conservare care mi-a indicat o cale nouă, de sigur cea adevărată. Văzând pe Cora, am avut impresia că am ieşit dintr'o pivniţă întunecoasă şi umedă la soarele regenerator de primăvară. Iţi aminteşti de bucata de Grieg pe care ai cântat-o la recitalul dela Gaveau: Hochzeitstag von Troldhaugen. Este acolo un pasaj — o adevărată minune — care se pare că ar reprezenta celebrarea religioasă a căsătoriei, pasaj lucrat în alb şi negru. Prima parte evocă umbră de bolţi de catedrală şi de turnuri, umbră mistică, poate, dar totuşi umbră. Şi dintr'odată se trece din minor în major. Ai impresia că soarele năvăleşte prin toate deschizăturile bolţilor de piatră, şi că ai păşit din întunerec în lumina orbitoare a soarelui de amiază. In acelaşi fel am simţit că în momentul acela se sfârşea o întreagă epocă din existenţa mea. Nu aş putea spune că totul a mers dela sine şi dintr'odată. Acel moment a fost doar un germen. Au urmat reveniri, recăderi, şovăieli, dar

germenul s'a desvoltat lent şi sigur, înflorind dintr'odată definitiv.

— Şi fata aceea?

— Nu am mai văzut-o de atunci. După o oră ne-am despărţit. Curios: am aflat mai târziu că peste câteva luni s'a sinucis.

— Asta ar dovedi ce?

— Poate că nimic. Sau că, la ea, totul a evoluat „à rebours": întâi setea de vieaţă oarbă şi triumfătoare, urmată de „boala rusească".

Şi Ion făcu semnul stoarcerei unei rufe ude.

— Totul s'a isprăvit deci acolo?

— Nu. Seara m'am dus la restaurantul de noapte, unde mergeam cu toţii după spectacol. Intocmai ca un om bătrân care într'o Duminecă se duce să revadă locuri pe unde s'au sbuciumat blestematele sale tinereţi. Se aştepta Cora la reproşuri? Pentru ce venise atât de târziu şi încă nici singură? Răzbunare? Dar pentru ce? Iarăşi hazard? Iată întrebări pe cari nici un moment nu m'am gândit să mi le mai pun. La masă am vorbit despre lucruri indiferente. Mi se pare că, odată sau de două ori, am surprins asupra mea privirea ei, nedumerită de veselia mea pe care o suspecta poate de a fi voită. Am pornit spre casă, pe jos. Străzile erau aproape pustii. Mergeam prin mijloc. Automobile rari ne

ajungeau din urmă şi ne lăsau în urmă. Umbre mari ţâşneau dela picioarele noastre şi se topeau apoi în nevăzut. M'am oprit şi am arătat cu mâna jocul umbrelor.

— „Vezi Cora ... când apare o lumină, departe, în spatele nostru, proiectează în necunoscut siluete nemăsurate, grandioase. Pe măsură ce lumina se apropie, silueta, proiectată în imaginaţie, se micşorează, se sgârceşte şi când lumina trece în faţă şi ne luminează în întregime, umbra a dispărut nici nu ştii cum şi când. Iţi dai seama, dintr'odată, uluit, că nu mai e nimic, absolut nimic."

Cora nu a răspuns. A doua zi pleca. Plecam şi eu. Ea la munte. Eu la ţară. Am încercat să-i ştiu adresa dar a evitat să mi-o dea. Aş fi vrut să îi scriu. O scrisoare lungă, calmă, în care să îi spun tot ce rămăsese nespus.

— Dar care nu mai avea rost să fie spus ...

— Poate că nu tocmai — se gândi Ion — din moment ce simţeam totuşi nevoia de a-i scrie. De altfel, multe luni mai târziu — poate chiar un an, doi, nu mai ştiu bine — un prieten mi-a spus, cam din senin şi fără să bănuie nimic:

— Vrei să aduc într'o seară pe Cora la tine să ne amuzăm cu ea?

Am reprimat atât de greu o poftă nebună de a-l plesni peste faţă încât am rămas pe gânduri.

— Nu ai mai revăzut-o de atunci?

— Ba da. Intr'o seară, pe scena unuia din cele mai bune teatre din Bucureşti unde intrasem întâmplător fără să ştiu nici ce se joacă, nici cine joacă. A apărut dintr'odată pe scenă. — Am fost emoţionat. Dar nu direct ci prin faptul că pentru mine Cora a continuat, oarecum fără ştirea mea, să reprezinte o întreagă epocă din vieaţa mea. Epocă de frământări penibile, de care, însă, nu pot să îmi reamintesc fără înduioşare. Şi de care nu mă despart decât abia vreo câţiva ani.

— De ce nu ai terminat, cel puţin, romanul?

— Din multe pricini. In primul rând, prin faptul însăşi al întreruperii, al ruperii continuităţii. E curios: niciodată nu mi-ar fi trecut prin minte să scriu un roman. Mai precis să pot scrie unul. La vârsta aceea îmi lipsea atât de mult răbdarea încât mă descuraja anticipat numai ideea unui efort continuu şi mai îndelungat. Intr'o zi în care mă plictiseam de moarte şi când rămăsesem singur acasă, m'a tentat gândul unei schiţe uşoare, cu caracter accentuat umoristic, ce urma să speculeze coincidenţa întâlnirilor dela cinematograf. Revăd până în cel mai mic amănunt ceasul în care am început să scriu. Eram la

ţară. O lumină discretă de după amiază cu cer acoperit, de Septembrie învăluia totul într'o vrajă minoră, nedesluşit turburătoare. Stăteam întins în camera mea care, prin coloarea tapetului, prin felul în care lumina cădea, prin ferestrele largi, pe mobile şi, mai ales, pe geamurile bibliotecii, mi-a evocat întotdeauna camera dela Balbec de care vorbeşte Proust. Deasupra unei vitrine lungi, cu cărţi, în cadrul lor, aproape invizibil, dansatoarele lui Degas — de care pomenesc într'unul din capitolele romanului — aveau în împietrirea picturală a mlădierii lor, o graţie animală din care pulsa o vieaţă extraordinar de pregnantă. Ce asociaţii s'au împletit atunci? Impins de o nevoie a unui surplus de vieaţă fremătătoare, care îmi lipsea în după amiaza aceea evocatoare de lucruri nehotărîte, am luat blocul de hârtie de scrisori şi un creion. La început a mers greu de tot. Nu îmi puteam concentra de loc atenţia. Pe de altă parte, atunci şi mai mult ca acum, eram obsedat de dorinţa instinctivă, mai tare ca orice raţionament, de a da cititorului o imagine, cât mai fidelă şi precisă, a lucrurilor văzute şi înfăţişate de mine. Aceasta din convingerea că există o legătură adâncă între cadru şi acţiuni — înţelegând prin cadru nu numai colori şi linii, dar şi o ambianţă generală. De aceea m'a preocupat până la absurd locul fiecărui

cuvânt într'o frază şi progresia raţională după care imaginea trebue să crească şi să se desăvârşească în spiritul celui ce o primeşte dela cititor.

— Cred că e o preocupare în mare parte inutilă fiindcă cititorul raportează întotdeauna imaginile din cărţi la anumite modele şi preferinţe ale sale, pur personale.

— Foarte probabil. In tot cazul, cred că primul efect al acestei preocupări este, tocmai dimpotrivă, o încâlcire a imaginilor şi o îngreunare a exprimărei. Totuşi obsesia persistă. Dar pentru a reveni: la început, repet, a mers greu. Curând, însă, am uitat şi de structura frazei şi de tot. M'a luat valul desfăşurărei logice a împrejurărilor şi a povestirei. M'am trezit, într'o vreme, că nu se mai vedea. Venise seara. Cerul se înegurase de tot şi o ploaie de toamnă începuse să se cearnă fin. Am cerut o lampă şi am continuat. Câteva zile nu am mai avut alt gând: să scriu. Mai precis: să retrăiesc, adâncindu-le, lucrurile deja trăite. Intr'o săptămână am scris câteva capitole. Şi atunci mi-am dat seama că, fără să ştiu, schiţa se transformase în nuvelă şi nuvela în roman. Personagii noi şi neprevăzute au început să se contureze dela sine, să se amestece în firul acţiunei, ce s'a înodat singur. Am încercat atunci o bucurie şi un sentiment cu totul noui: să vezi crescând, aşa,

din nimic oameni şi vieţi cari se transformau doar în aparenţă, realitatea vie rămânând în adâncimi aceeaşi. Şi într'o zi m'au chemat la masă mai de vreme. Cu un prilej pe care nu mi-l mai amintesc, venise în sat primul procuror şi medicul legist, cari au dejunat la noi. După masă am stat de vorbă mai mult ca de obiceiu. M'am dus să îi conduc la gară şi — iarăşi nu mai îmi amintesc pentru ce — m'am hotărît să iau şi eu acelaşi tren. A fost destul ca firul să se rupă. La întoarcere am avut de scris nişte articole urgente. •Pe urmă a fost un examen de preparat. Odată ieşit din atmosferă, am uitat cu totul de roman. In seara când am revăzut-o pe neaşteptate pe Cora, am reintrat dintr'odată în ambianţa lucrurilor acelea deja vechi, am răvăşit toate hârtiile mele, de acasă, am scos manuscrisul şi m'am aşternut, cu aceeaşi frenezie, continuării lui. Când s'a luminat de ziuă scrisesem două capitole. Am pus colile deja scrise într'o servietă unde am mai strecurat două caiete albe şi am luat primul accelerat de dimineaţă. Ajuns spre seară, la ţară, unde nu era nimeni, am continuat în voie. Parcă revăd, flacările din cămin, mirosul de rece... Conacul era pustiu, afară era iarnă... Ah cu ce sete am scris aproape toată noaptea. Trosneau butucii în cămin, lătrau prelung câinii în parc... Dar după câteva zile am simţit

că era inutil să mai insist. Nu mai ieşea nimic. Frenezia se topise progresiv. Am închis caietul într'un compartiment al bibliotecii şi acolo a rămas. Aşa cum îl vezi, cu ultima frază, întreruptă în plin mijlocul ei.

— Şi nu te-ai mai gândit niciodată să îl sfârşeşti?

— Ba da. Dovadă că manuscrisul e acum aici şi că ţi l-am citit ca să-ţi dai şi tu o părere. Prima oară m'am gândit să îl închei şi să îl public, acum trei luni când editorul nostru m'a întrebat stăruitor dacă nu am un roman. Dar vezi... când am stat să îl recitesc în gând, aproape ca cineva care l-ar citi pentru prima oară, am încercat acelaşi sentiment ca în ziua în care soarele regenerator mi-a insuflat o silă adâncă pentru vieaţa mea leşioasă de până atunci. Inţelegi Helga, nu condamn nimic. Dacă vrei, ceea ce a urmat a fost mai gol, fiindcă mărginindu-se la suprafaţă, tot ceea ce fac, tot ceea ce am făcut de atunci este operă de ziditor pe nisipuri mişcătoare. Jos, ştiu bine că nu e nimic şi că nu poate fi nimic. Dar m'am obişnuit cu ideea aceasta şi mă bucur animalic de ceea ce se vede şi se simte. Bucurii mărunte, într'un sens, dar mari într'altul. Uite, faptul de a mă afla cu tine aici unde mă aflu şi în împrejurările în cari mă aflu, este, fără îndoială, în sine, o mare fericire. Altădată aş fi otrăvit-o cu

preocupări de justificare, de găsirea unui sens metafizic, sau, pur şi simplu, cu acel „şi pe urmă?“ pe care am parvenit să nu mi-l mai pun.

— Inţelepciune?

— Nu Helga: diminuare, renunţare. Dacă nu mă mai întreb ce va mai fi pe urmă — nu în sens imediat şi mărunt, bine înţeles — este pentrucă a ajuns să-mi fie egal. Rosturile noastre, aici pe pământ, nu mă mai neliniştesc. Din moment ce *suntem,* să fim pur şi simplu. Şi dacă am putut să mă resemnez la concluzia aceasta care mă exaspera până aci, este o dovadă de îmbătrânire. De aceea spun că nu pot condamna sau lua în derâdere ceea ce a fost mai înainte căci totul a avut importanţa şi semnificaţia sa. Dar Helga, s'au scris atâtea cărţi asupra acestor frământări ce astăzi par anodine tocmai generaţiei mele care le-a trăit şi pe care a îmbătrânit-o fără vreme. Acum şase ani romanul meu ar fi avut ceva proaspăt şi interesant prin adâncirea unor dureri spirituale obşteşti. Acum nu va mai putea interesa decât generaţia pe care peste un deceniu sau un veac, o va surprinde un nou războiu catastrofal, în momentul pubertăţii spirituale.

— Da, Ion, dar dacă suntem, într'adevăr, obosiţi cu toţii de nesfârşitele drămuiri sufleteşti şi cântăriri spirituale fără rezultat, lucrul se datorează poate

faptului că întotdeauna totul rămânea oarecum suspendat, fără concluzie precisă şi definitivă. Cred că o încheiere adusă de împrejurări, la interval de ani de zile, ar prezenta, dimpotrivă, interes şi mai accentuat.

— Mă îndoiesc. Oricum ar fi, însă, m'am hotărît să public romanul. Şi poate că însăşi hotărîrea aceasta reprezintă în sine o concluzie.

— De indiferenţă?

— Poate chiar mai rău.

— Şi care va fi încheierea manuscrisului?

— Mi-a sugerat-o neaşteptat o amintire survenită în chiar clipa în care scriam să mi se trimită aici caietul şi indicam locul unde se află părăsit în bibliotecă, la ţară. Mi-am reamintit momentul în care, plecând în străinătate spre o existenţă nouă, am ajuns la Innsbruck. Era dimineaţa pe la zece. Mă reîntorsesem din restaurant în vagonul de dormit. Cabina proaspăt aerisită cu aşternutul dispărut de pe divanul de pluş albastru-verde, avea ceva din atmosfera matinală a unei camere de lucru cu geamuri îngheţate, de curând închise, cu miros de iarnă şi parfum de pădure împrăştiat de focul trosnitor din cămin, atmosferă sănătoasă şi veselă care dă gust de muncă, de activitate, de vieaţă. M'am aşezat în fotoliul de lângă

fereastră şi am deschis pe masă numărul din Nouvelle Revue Française, cumpărat seara, în ajun, în gară la Viena. Un studiu minunat al lui André Suarès, asupra lui Goethe mi-a captivat numaidecât atenţia. Concluzia unuia din paragrafele esenţiale m'a făcut într'un târziu să ridic privirea, pe gânduri. In acel moment trenul s'a oprit. Era iarna. O lumină albă, difuză dar egal de intensă, scălda cabina. Geamul mare era acoperit în întregime de cristale de ghiaţă înfăţişând feerice păduri de palmieri de sidef, trandafirii în bătaia soarelui. Pe geamul mic, cu ghilotină, reverberaţia temperată a caloriferului şi razele tot mai calde de soare, făcuseră o spărtură care se întinsese întâi ca o stea cu nenumărate colţuri apoi ca o insulă, rotundă şi trandafirie, într'o mare de ghiaţă. In cadrul ei când s'a oprit trenul a apărut tăbliţa viscolită unde printre alte flori de brumă am desluşit scris: „Innsbruck". Am ridicat ghilotina. Un val de aer de munte şi de iarnă m'a isbit înviorător în faţă, un aer purtând miresme tari de răşină şi de înălţimi cu zăpezi veşnice: aerul acela care, aveam impresia că îmi umple plămânii, biciuind sângele şi nervii, când îmi refugiam privirea altădată pe afişul cumpărat dela reprezentanţa Isotta-Fraschini.

Sub ochii mei se desfăşura minunea Tyrolului visat atâta altădată — nu atât pentru el însuşi cât

pentru tot ce ar fi însemnat, atunci, pentru mine faptul de a mă afla în creierii steiurilor lui.

Tyrolul, rumoarea gării, răsuflarea greoaie a locomotivelor, trenul internaţional, atmosfera de plecare, de efectivă plecare, faptul de a te simţi în sfârşit stăpân pe existenţa ta, libertatea, necunoscutul ce pândea undeva la capătul călătoriei . . .

Ah vieaţa mai putea încă fi frumoasă.

Ceea ce s'a înlănţuit în gândurile mele atunci o poate spune clar brazda adâncă pe care, aproape reflex, unghia mea a lăsat-o pe hârtia unde Suarès scrisese: *„Allons, quelle que soit la vie, elle est bonne: et pourquoi? Parce que je vis."* Şi mai departe: *„Le but de la vie est la vie même."* Şi atunci romanul ar urma să sfârşească aşa: după ce se desparte de Cora şi ajunge acasă, deşi ea îi devenise indiferentă şi deşi în sinea lui se hotărîse definitiv calea nouă pe care avea să apuce, insuflându-i deja nădejdi noui, rămas dintr'odată singur în interiorul din care odată mai mult avea să plece, Şerban se simte (şi se simţise într'adevăr) năpădit de un sentiment de izolare, de neant şi de sfârşeală, atât de neţărmurite încât după ce se apropie maşinal de afiş, urmărind cu degetul pe hârtie făşia albă a drumului şi îngână un *„Quo vaditis homines?* tot atât de maşinal, se culcă îmbrăcat pentru a cufunda mai re-

pede totul în valurile negre ale somnului, gândindu-se amarnic că povestea lui ar putea să aibă ca epigraf versurile lui Charles Guérin:

„Ouvre ton lit désert comme un sépulcre et dors
Du sommeil des vaincus et du sommeil des morts."

Acesta ar fi fost sfârşitul acum câţiva ani. Or acestui sfârşit, după două rânduri de puncte îi voiu adăuga o singură frază care o să sune probabil cam aşa: „Pentru nimic în lume nu şi-ar fi închipuit că, un an, abia, mai târziu, ridicând ochii spre geamul îngheţat al cabinei etc., etc., avea să sublinieze etc., etc. — adică pasajul lui Suarès pe care ţi-l spusei.

— Ceea ce însemnează — zise Helga — că în locul versurilor lui Guérin ar fi mai potrivite, ca epigraf, acelea ale lui Moréas:

„Viens humer le fumet et mordre à pleines dents
A la banalité suave de la vie
Et dormir le sommeil de la bête assouvie
Dedaigneux des splendeurs des songes transcen-
[dants."

— Numai că mai este o dificultate. Până să ajung la această încheiere, mai rămâne de scris un capitol şi jumătate. Trebue sfârşită convorbirea cu Vladimir apoi croită şi desăvârşită scena ultimei întâlniri cu

Cora. Or — mai ales acum — îmi este peste putinţă să reintru în atmosfera zilelor acelea. Să mă silesc să scriu cu orice preţ, ar însemna ca ultimele pagini ale romanului să contrasteze flagrant cu cele dintâi.

— Ştii ce Ion? Dacă i-ai da încheierea naturală.

— Care?

— Cea de astăzi. Căci am impresia că în ceasul acesta — prin tot ce am vânturat despre ea — se încheie, cu adevărat şi definitiv, această poveste.

Ion surâse tentat, sedus chiar, de această sugestie.

— Nu ar fi verosimil Helga, ţinând seamă de tot ce ne leagă...

— Ne leagă? Dar nu ne leagă nimic Ion. Uiţi că aceasta este condiţia esenţială.

— Condiţia!

— Resortul, dacă preferi, al dragostei noastre care se alimentează, pasionat şi patetic, tocmai din putinţa eventualităţii ca ziua de azi sau de mâine să fie cea din urmă, dacă unul din noi ar dori-o.

Ion reţinu un surâs la gândul că Helga insista atât asupra acestei eventualităţi numai fiindcă era adânc convinsă că ea nu se va produce curând sau poate chiar niciodată tocmai fiindcă nimic nu însemna constrângere ci numai suverană şi caldă bună voie.

— M'am exprimat prost, fie. Rectific: ţinând seama de tot ceea ce este între noi, ar părea ne-

verosimilă această lectură şi mai ales discuţia noastră amicală şi indiferentă asupra unor iubiri trecute.

Helga se sculă şi se duse spre fereastră. In inserarea violetă, rochia ei albă se profilă aproape imaterială sub ogiva pe vitraliul căreia, împins la o parte de braţul Helgăi, feeriile învoalte se stinseseră.

— Nu ar fi neverosimil — spuse ea după o tăcere — căci fiecare ştie cât suntem de absurzi să credem întotdeauna că „niciodată nu a fost ca acum“ şi că tot ce a fost înainte nu contează. Iţi aduci aminte apoi de replica cu care Claude Roger Marx îşi încheie delicioasa sa „Simili“: „c'est toujours avec des debris d'amour qu'on aime“.

Ion nu răspunse, furat tot mai mult de perspectiva acestui sfârşit pe care încerca deja să-l „vadă“. După o clipă se ridică şi el şi se apropie de Helga. Işi petrecu braţul după mijlocul ei cald şi rămaseră o vreme nemişcaţi, cu gândurile nestatornice şi jucăuşe şi privirile pierdute în calmul înoptării.

Un clopot bătu de opt ori într'unul din turnuri.

— Să mergem Helga. Madeleine trebue să se fi întors dela Marsilia şi ceilalţi trebue să pice şi ei dintr'un moment într'altul dela Aix.

— Aş vrea să dăm înainte de masă şi o raită pe la poştă; poate mi-au venit notele pentru concertul dela Viena.

— Iarăşi o să întârziem. Mai bine trimitem după masă pe Cloclo să întrebe. Tot e el fericit de câte ori îţi poate face un serviciu.

Coborîră ţinându-se de mâini, pe scara chinuit răsucită ce şerpuia în însăşi grosimea zidului turnului, sprijinindu-se de pereţii spintecaţi din loc în loc, de deschizături înguste prin cari se vedea, jos, departe, lucirea moartă, cotropită de amurg, a braţelor de apă ce înconjurau molatec, visătoarele terase suprapuse ale castelului.

La marginea uneia din ele, sub o pergola, printre sveltele coloane, învăluite în trandafiri, ale căreia privirile puteau cuprinde întreaga vale, două fete tinere în costume arleziene, puneau masa.

Se grăbiseră fără vreme.

— Mergem la poştă?

Ion aplecă afirmativ capul, cu un surâs ce voia să spună: tot ce vrei tu...

Dar Helga nu se mişcă...

Se strânse mai aproape de braţul lui şi rămaseră iarăşi nemişcaţi pe esplanada largă dela picioarele căreia porneau terasele cu senine partere de apă, străjuite de jare de pământ ars din care se aplecau spre luciul neclintit, flori cu petale mari şi colorit straniu. Dincolo de basinuri şi de peluze, dincolo de balustradele străjuite de alinierea de cipreşi, se în-

tindea în amfiteatru ondularea lină de pajişti, de olivete, de ferme cu grădini imense şi de coline străjuite de umbra Luberonului peste care noaptea se lăsa tot mai albastră.

Era o plenitudine, o măreţie aproape religioasă în priveliştea aceasta a cărei linişte paradisiacă, cu ceva imperceptibil grav şi potolit, evoca emoţionanta aceea împăcare de sine ce se desprinde din choralele grave ale lui Sebastian Bach.

Lăsând să cadă pleoapele peste viziunea aceasta de miracol şi uşor ameţită de ea, Helga îşi rezemă capul de umărul lui, murmurând fără voie:

— Sunt atât de fericită Ion, atât de fericită...

Ion îi strânse cald braţul şi voi să murmure la rândul lui, aceleaşi cuvinte. Dar amândoi întoarseră în aceeaşi clipă capul, ridicând privirea spre ferestrele deschise dela etajul al doilea unde, puţin mai înainte, zăriseră adâncit în contemplarea înoptării şi robit de sigur de acelaşi farmec al ei, pe bătrânul Claude. Bătrânul Claude, cu plete şi barbă albe de profet, care aplecat peste clapele orgei monumentale, făcea acum să vibreze prelung şi sguduitor, olimpienele acorduri ale acelui Largo în sol major de Haendel, în ale cărui ritmuri largi de o atât de senină şi iluminată majestate şi Helga şi Ion desluşiră pentru prima oară o comoară de mari semnificaţii.

Era ca o frunte vastă ce se ridică nimbată de înţelepciune şi ca o privire calmă şi încrezătoare ce se aşterne, plină de lumină şi de caldă şi adâncă înţelegere, peste întreaga existenţă şi peste lumea întreagă. Era nu numai o desăvârşită oglindire a vrajei şi armoniei ceasului aceluia ci însăşi revelaţia secretului esenţei acelei armonii.

Şi dintr'odată, atât Ion cât şi Helga simţiră adulmecând în jurul lor, aşteptând să fie prinsă, întocmai ca o prezenţă vie, justificarea aceea transcendentală în căutarea căreia rătăciseră atâta vreme şi pe atâtea drumuri.

Helga îşi reaminti exaltarea pe care de atâtea ori o trezise în sălile de concert unde, fie singură fie acompaniată de orchestră, smulsese lor însişi vaste mulţimi delirante. Işi reaminti deasemenea privirile cu cari surprinsese, pe stradă, plecând oamenii aceia în care se desţeleniseră lacăte vechi şi în cari se deslegaseră puteri şi resorturi noui.

Desbrăcat de către euforia momentului, de orice falsă şi neavenită modestie, Ion simţi crescându-i în întreaga fiinţă o încredere uriaşă, nu în ceea ce scria, ci în faptul în sine de a scrie, de a pune gânduri şi făşii de o anumită vieaţă pe o hârtie care va circula în sute şi mii de mâini. După aproape trei secole, muzica lui Haendel îi dădea cheia unei existenţe noui; după

zece, douăzeci sau treizeci de ani, o pagină pe care s'ar putea, poate, învrednici să o scrie într'o zi, ar putea săvârşi acelaşi miracol, însemnând în acelaşi timp un adevărat triumf asupra morţii, asupra nesfârşitei scurgeri anonime şi inutile dela neant la neant...

In faţa lor, printre peluze şi oglinzi de ape, se deschidea o alee largă şi dreaptă care se aşternea albă până în marginea terasei ce domina valea. In înoptare nu se mai putea desluşi bine dacă se oprea acolo sau se avânta mai departe, peste abisuri spre culmea Luberonului dincolo de care, sub feeria încremenită a amurgului, începea lumea largă. Şi pe aleea aceasta ca pe un drum simbolic păşiră înlănţuiţi şi surâzători spre o vieaţă nouă, vieaţă de linişte, de încredere şi de mari realizări virtuale.